

Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro

Cynllun Partneriaeth ar gyfer y Parc Cenedlaethol 2025 – 2029

Arfarniad Cynaliadwyedd (yn cynnwys
Asesiad Amgylcheddol Strategol)

Adroddiad Arfarniad Cynaliadwyedd Terfynol:
Atodiad B – Gwybodaeth Sylfaenol

26 Mawrth 2025

PARC CENEDLAETHOL ARFORDIR PENFRO

AWDURDOD

Arfarniad o Gynaliadwyedd Cynllun Rheoli Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro 2025-2029

Atodiad B: Gwybodaeth sylfaenol

Cyffredinol a Phobl.....	4
Cyfanswm y boblogaeth a thueddiadau	4
Dosbarthiad y boblogaeth.....	5
Mudo	7
Tai.....	8
Y stoc dai	8
Nifer tai'r farchnad a thai fforddiadwy a gwblhawyd	8
Yr angen am dai	9
Ail gartrefi a chartrefi gwyliau	9
Prisiau tai	11
Iechyd	12
Incwm a Chyflogaeth.....	17
Cyfraddau diweithdra	19
Cyfraddau cyflogaeth.....	19
Diwydiannau cyflogaeth.....	20
Yr Economi.....	21
Busnes	21
Amaethyddiaeth	22
Twristiaeth	23
Hamdden	24
Addysg a Sgiliau.....	27
Mynediad at wasanaethau	27
Nodweddion cymunedol / diwylliannol unigryw	29
Y Gymraeg.....	29
Dangosyddion eraill o nodweddion diwylliannol unigryw.....	34
Yr amgylchedd hanesyddol	34
Trafnidiaeth	51
Perchnogaeth ceir.....	51
Defnydd o geir gan ymwelwyr	51
Llygredd.....	53
Llygredd aer/ansawdd aer	53
Ansawdd dŵr	56
Newid Hinsawdd	66
Trosolwg	66
Llifogydd.....	66
Bioamrywiaeth	74
Safleoedd Natura 2000.....	75
Geoamrywiaeth	107
Pridd.....	108
Tirwedd	110
Llonyddwch/ Aflonyddwch	112

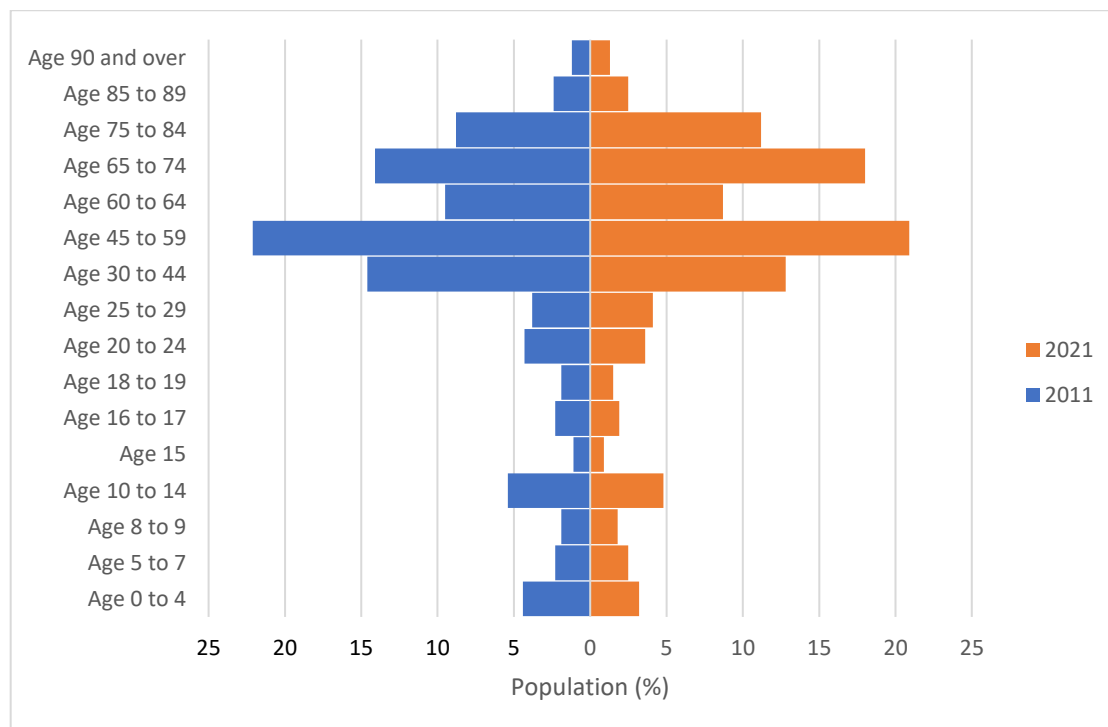
Gwastraff	114
Sbwriel	115
Tipio anghyfreithlon	115
Mwynau.....	117

Cyffredinol a Phobl

Cyfanswm y boblogaeth a thueddiadau

Roedd poblogaeth breswyl y Parc Cenedlaethol ar adeg cyfrifiad 2021 yn 20,933, gostyngiad o 7.6% yn y boblogaeth o'i gymharu â Chyfrifiad 2011 (22,644), y dirywiad mwyaf ym mhoblogaeth unrhyw un o'r Parciau Cenedlaethol yng Nghymru a Lloegr rhwng y ddau gyfrifiad.

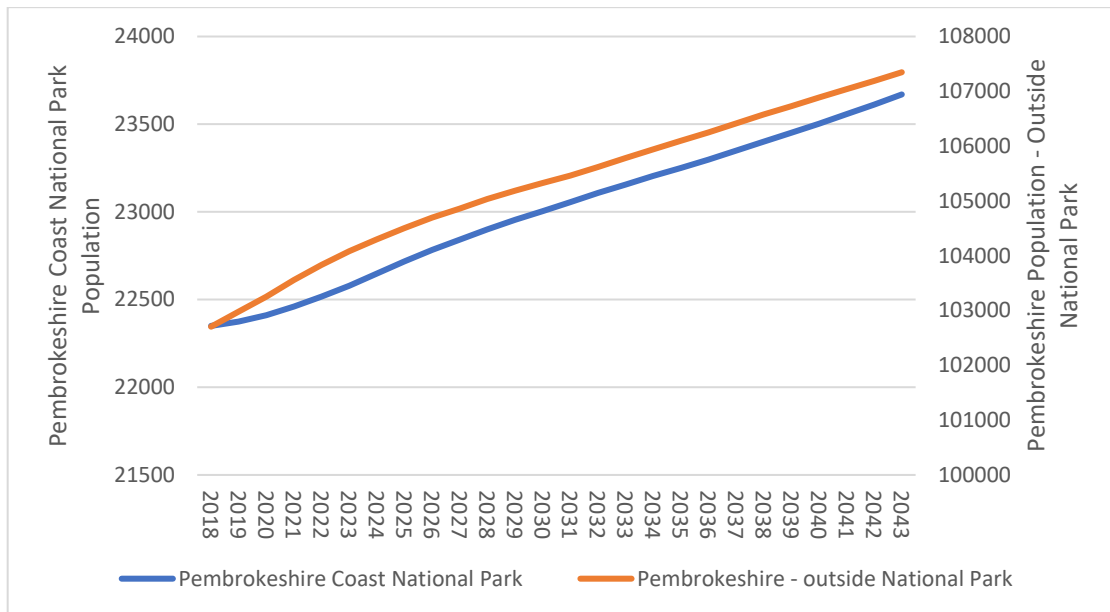
Dangosir strwythur oedran poblogaeth arferol Parc Cenedlaethol yng nghyfrifiad 2011 a 2021 yn y siart isod.

Ffynhonnell y data: Cyfrifiad 2011/2021

Mae data Cyfrifiad 2021 yn dangos bod dros draean poblogaeth y Parc Cenedlaethol yn 65 oed neu hŷn.

Mae amcanestyniadau o'r boblogaeth hyd 2043 wedi'u paratoi gan Lywodraeth Cymru, sy'n seiliedig ar amcangyfrifon o boblogaeth canol blwyddyn 2018, ar gyfer y Parc Cenedlaethol a'r rhan o Sir Benfro sydd y tu allan i'r Parc Cenedlaethol. Dangosir y rhain yn y siart isod:

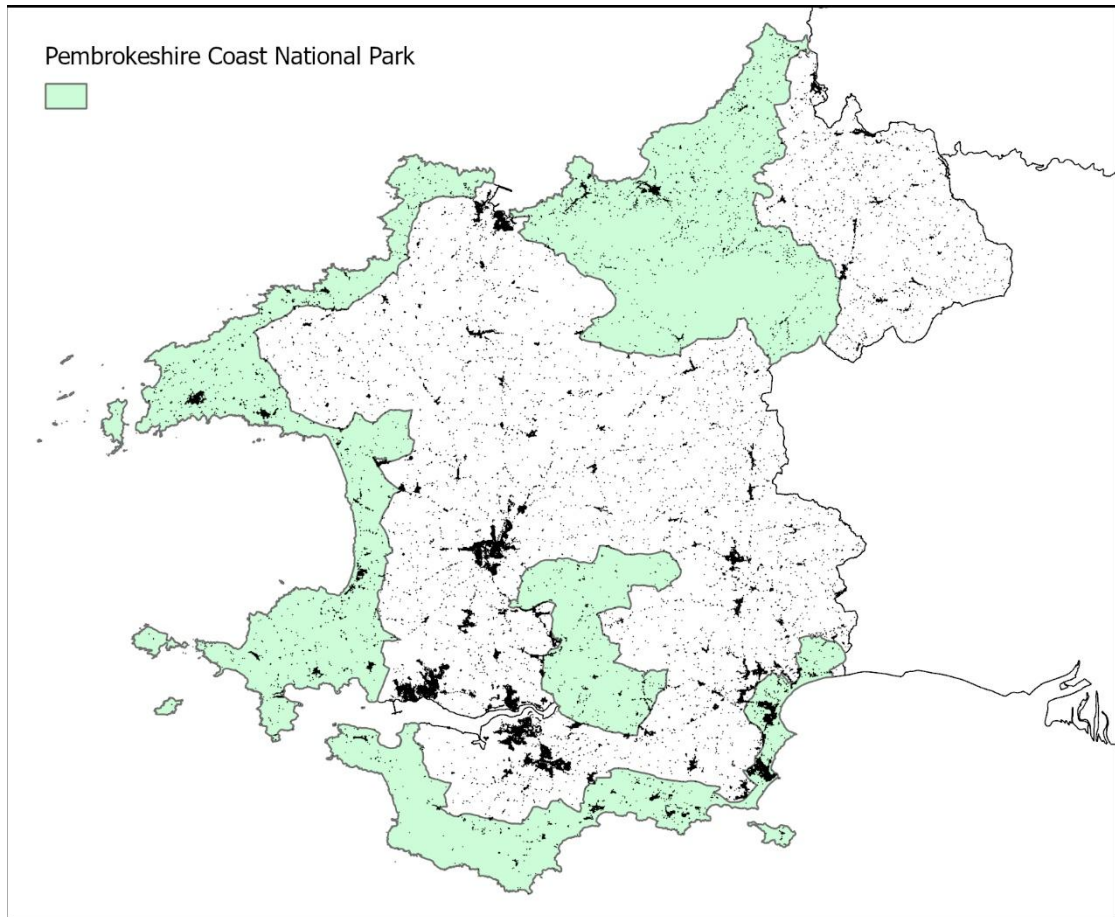
Ffynhonnell y data: ONS/Llywodraeth Cymru ([Amcanestyniadau o'r boblogaeth yn ôl blwyddyn a Pharc Cenedlaethol \(llyw.cymru\)](#))

Fel y nodwyd uchod, roedd poblogaeth y Parc Cenedlaethol yn sylweddol is na'r amcanestyniad hwn. Rhagfynegwyd poblogaeth o tua 22,460 yn y model hwn o'i gymharu â'r ffigur o 20,933 a gofnodwyd yng nghyfrifiad 2021. Disgwylir rhagor o amcanestyniadau o'r boblogaeth sy'n seiliedig ar gyfrifiad 2021 neu amcangyfrifon canol blwyddyn mwy diweddar.

Dosbarthiad y boblogaeth

Mae'r map canlynol yn dangos patrwm anheddu'r Parc Cenedlaethol a'r ardaloedd cyfagos yn Sir Benfro, Sir Gaerfyrddin a Cheredigion. Mae pob dot yn dangos cyfeiriad yn set ddata Pwynt Cyfeiriadau'r Arolwg Ordnans¹ ar gyfer Ebrill 2023.

¹ © Hawlfraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2024 yr Arolwg Ordnans AC0000810561

Mae dosbarthiad y pwyntiau ar y map hwn yn awgrymu fod poblogaeth gref yn y Parc Cenedlaethol hyd yn oed y tu allan i'r pentrefi a'r trefi gyda dim ond ychydig o ardaloedd heb eu poblogi.

Mudo

Mae data mudo a gafwyd o gofnodion yr Awdurdod Iechyd yn dangos mewnlif net i Sir Benfro o weddill y DU.

Blwyddyn	Mewnlif Cymru	All-lif Cymru	Net Cymru	Mewnlif Sir Benfro	All-lif Sir Benfro	Net Sir Benfro
2012-2013	55010	55680	-670	3930	3630	300
2013-2014	57480	57320	170	4090	3630	460
2014-2015	57520	56680	840	3720	3680	40
2015-2016	58660	55280	3380	4410	3680	730
2016-2017	67694	60308	7386	4424	3669	755
2017-2018	69123	60290	8833	4410	3794	616
2018-2019	70963	62278	8685	4779	3651	1128
2019-2020	65897	53031	12866	4174	2859	1315

[StatsCymru](#): Mudo rhwng Cymru a gweddill y DU yn ôl awdurdod lleol, llif a chyfnod newid

Tai

Y stoc dai

Y stoc dai wedi'u meddiannu'n barhaol yn ôl deiliadaeth yn PCAP yng Nghyfrifiad 2021

Yn berchen yn gyfan gwbl 52%

Yn berchen gyda morgais neu fenthyciad 18.5%

Landlord preifat neu asiantaeth gosod eiddo 4.2%

Rhentu preifat arall 4.2%

Cyd-berchnogaeth 0.3%

Rhentu gan y cyngor neu Awdurdod Lleol 8%

Rhentu cymdeithasol arall 4%

Byw'n ddi-rent 0.1%

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2021

Mae'r tabl canlynol yn crynhoi cyfansoddiad aelwydydd a oedd yn preswyllo yn y Parc Cenedlaethol rhwng Cyfrifiadau 2011 a 2021.

Blwyddyn	Pob aelwyd	Aelwydydd un person	Aelwyd un teulu â phlant dibynnol	Aelwyd un teulu: Dim Plant	Mathau eraill o aelwydydd : pob un
2011	10,277	3,386	2255	2009	342
2021	9,779	3,363	1634	1771	473
Newid	-498	-23	-621	-238	+131

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2011

Nifer tai'r farchnad a thai fforddiadwy a gwblhawyd

Mae fforddiadwyedd tai yn fater pwysig iawn yn y Parc Cenedlaethol, gyda phrisiau tai ar y farchnad yn sylweddol uwch nag yng ngweddill y wlad yn gyffredinol. Mae'r niferoedd a gwblhawyd yn achos unedau tai fforddiadwy (rhentu cymdeithasol yn bennaf, wedi bod yn dda dros gyfnod y CDLI cyfredol o'i gymharu â lefelau hanesyddol). Mae'r tabl canlynol yn dangos niferoedd tai'r farchnad a thai fforddiadwy a gwblhawyd er mwyn cymharu.

Blwyddyn	Nifer a Gwblhawyd	Fforddiadwy
2015 - 2016	46	1
2016 -2017	69	46
2017 - 2018	37	3
2018 - 2019	67	14
2019 - 2020	77	25

Blwyddyn	Nifer a Gwblhawyd	Fforddiadwy
2020 - 2021	103	39
2021 - 2022	92	38
2022 – 2023	35	17
Cyfanswm	526	183

Ffynhonnell y data: Monitro argaeledd tir APCAP

Yr angen am dai

Adran Dai Cyngor Sir Penfro sy'n cadw'r rhestr aros am dai cymdeithasol yn y Sir. Defnyddir y rhestr i baratoi'r Asesiad o'r Farchnad Dai Leol (LHMA). Mae'r LHMA diweddaraf ar gyfer 2020-2025 yn dangos yr angen canlynol yn y Sir yn ôl nifer yr ystafelloedd gwely bob blwyddyn:

Yr angen blyneddol am dai fforddiadwy ymhlith aelwydydd mewn angen cyfredol yn Sir Benfro

Lleoliad	LCHO	Rhentu cymdeithasol	Pob angen fforddiadwy
Y Parc Cenedlaethol	31	70	101
Y Tu Allan i'r Parc Cenedlaethol	125	337	463
Sir Benfro gyfan	156	407	564

Ffynhonnell: Cofrestr Dai Cyngor Sir Penfro, 2021; proffil incwm aelwydydd CACI ar gyfer Sir Benfro, 2021, [Asesiad o Farchnad Dai Leol Sir Benfro 2020 - 2025](#).

Ail gartrefi a chartrefi gwyliau

Ar adeg Cyfrifiad 2011 roedd gan Barc Cenedlaethol Arfordir Penfro un o'r canrannau uchaf o aelwydydd heb "breswlydd arferol" yng Nghymru a Lloegr. Mae hyn yn arwydd o ail gartref neu dai gwyliau. Mae'r tabl canlynol yn dangos nifer yr aelwydydd heb breswlydd arferol yn y Parc Cenedlaethol, yn Sir Benfro ac yng Nghymru.

Ardal	Pob aelwyd	Nifer yr ail gartrefi / cartrefi gwyliau	Canran yr ail gartrefi / cartrefi gwyliau
PCAP	14,207	3,937	27.7%
Sir Benfro	60,668	7,590	12.5%
Cymru	1,383,814	82,845	6%

Ffynhonnell y data: Cyfrifiad 2011

Gellir defnyddio data o'r Dreth Gyngor a chymhwyso Ardrethi Annomestig i amcangyfrif canran yr ail gartrefi a llety gwyliau'n fwy rheolaidd ac yn fwy manwl. Mae'r tabl isod yn rhoi amcangyfrif o'r canran o ail gartrefi a llety gwyliau mewn canolfannau yn y Parc Cenedlaethol fel y'u diffinnir gan Gynllun Datblygu Lleol 2:

Enw'r Ganolfan	Amcangyfrif o'r Ganran – Ail Gartrefi a Chartrefi Gwyliau
Llanrhath	47.37
Angle	15.79
Bosherston	28.57
Aberllydan	36.58
Caeriw	0.00
Castellmartin	6.52
Cosheston	0.00
Crymych	0.00
Dale	39.47
Dinas	15.34
Felindre Farchog	4.35
Herbrandston	5.58
Hook	0.00
Houghton	0.00
Jameston	8.57
Lawrenni	28.57
Little Haven	62.96
Lydstep	16.22
Maenorbŷr	14.98
Gorsaf Maenorbŷr	0.00
Marloes	29.66
Milton	0.00
Trewyddel	22.64
New Hedges	4.35
Niwgwl	36.67

Enw'r Ganolfan	Amcangyfrif o'r Ganran – Ail Gartrefi a Chartrefi Gwyliau
Casnewydd	30.60
Nolton Haven	60.00
Porthgain	22.58
Y Garn	33.33
Rosebush	15.52
Saundersfoot	29.35
Solfach	22.05
Y Sgwâr	25.00
Tyddewi	20.86
Llanisan-yn-Rhos	11.17
Dinbych-y-pysgod	28.07
Trefin	26.00
Wiseman's Bridge	35.71

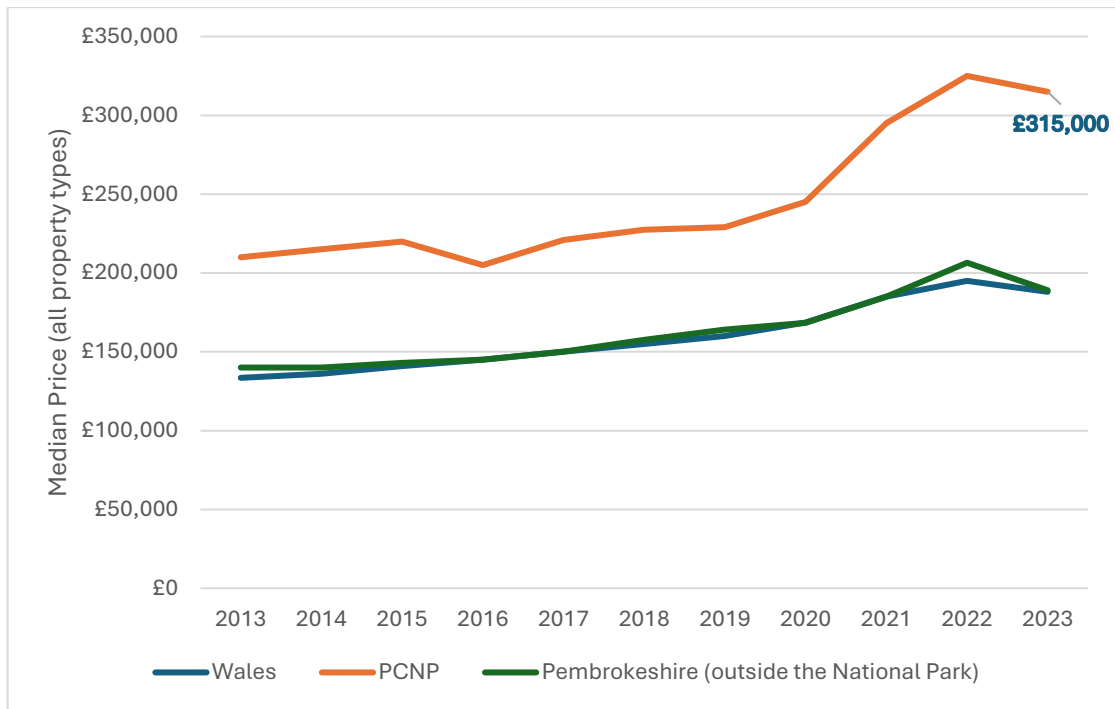
Ffynhonnell: Cyngor Sir Penfro 2022

Mae'r data hyn yn awgrymu, mewn llawer o achosion, bod canran yr ail gartrefi a llety gwyliau'n sylweddol uwch nag y mae cyfartaledd y cyfrifiad yn ei awgrymu.

Prisiau tai

Mae prisiau tai yn y Parc Cenedlaethol wedi codi'n gyflym ers 2013, ac ar y cyfan maent yn uwch nag yng ngweddill Sir Benfro, a Chymru. Mae'r siart canlynol yn dangos y newid yn y pris canolrifol a dalwyd am bob math o dŷ yn y Parc Cenedlaethol a chymaryddion.

Yn 2023, roedd pris cyfartalog canolrifol tŷ yn y Parc Cenedlaethol 9.67 gwaith yn uwch nag enillion blynyddol cyfartalog canolrifol cyflogeion.

Prisiau canolrifol pob math o dŷ rhwng blynnyddoedd calendr 2013 a 2023 ar gyfer Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro, y rhan o Sir Benfro y tu allan i'r Parc Cenedlaethol a Chymru gyfan. ([Ffynhonnell y data: Prisiau a Dalwyd, y Gofrestrfa Dir](#))

lechyd

Yng Nghyfrifiad 2021, dywedodd 45.7% o'r bobl sy'n byw yn y Parc Cenedlaethol bod eu hiechyd yn dda iawn, sydd 0.5% yn is na'r ffigur cyffredinol ar gyfer Cymru ac 1% yn uwch na'r ffigur ar gyfer Sir Benfro gyfan.

lechyd Cyffredinol	Arfordir Penfro	Sir Benfro	Cymru
lechyd Da iawn (%)	45.7	44.7	46.2
lechyd Da (%)	33.5	33.4	32.4
lechyd Gweddol (%)	14.6	15.1	14.5
lechyd Gwael (%)	4.8	5.2	5.3
lechyd Gwael iawn (%)	1.5	1.6	1.7

Ffynhonnell: Cyfrifiad ONS TS037 – lechyd cyffredinol

Yn gyffredinol, mae iechyd pobl Sir Benfro yn debyg weddill Cymru. Mae Adroddiadau Awdurdodau Lleol Arolwg Iechyd Cymru'n rhoi'r cyfraddau ar gyfer problemau iechyd dethol mewn poblogaethau. Mae'r tabl canlynol yn dangos canran y bobl sy'n cael triniaeth am gyflyrau dethol yn Sir Benfro a Chymru. Mae'r ffigurau wedi'u haddasu i gyfrif am y gwahanol broffiliau oedran yn y ddwy ardal. Dylid nodi mai dim ond y gwahaniaeth yng nghyfradd y driniaeth am salwch meddwl y gellid ei ystyried fel bod yn arwyddocaol yn ystadegol.

	2019-20 (Gogledd Sir Benfro)	2020-21 (Gogledd Sir Benfro)	2021-22 (Gogledd Sir Benfro)	2019-20 (De Sir Benfro)	2020-21 (De Sir Benfro)	2021-22 (De Sir Benfro)	2019-20 (Cymru)	2020-21 (Cymru)	2021-22 (Cymru)
Asthma	7	6	7	7	7	7	7	7	7
Ffibriliad atrïaidd	3	3	3	4	4	4	2	2	2
Canser	4	4	4	4	5	5	3	3	3
Clefyd rhwystrol cronig yr ysgyfaint	3	3	3	2	2	2	2	2	2
Ail atal clefyd coronaidd y galon	4	4	4	4	4	4	4	4	3
Dementia	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Diabetes mellitus (cleifion 17+ oed)	8	8	8	9	9	9	8	8	8
Epilepsi (cleifion 18+ oed)	1	1	1	1	1	1	1	1	1

	2019-20 (Gogledd Sir Benfro)	2020-21 (Gogledd Sir Benfro)	2021-22 (Gogledd Sir Benfro)	2019-20 (De Sir Benfro)	2020-21 (De Sir Benfro)	2021-22 (De Sir Benfro)	2019-20 (Cymru)	2020-21 (Cymru)	2021-22 (Cymru)
Methiant y galon	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pwysedd gwaed uchel	17	17	17	19	19	19	16	16	16
Anabledd dysgu	0	0	0	1	1	1	0	0	0
Iechyd meddwl	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Gordewdra (cleifion 16+ oed)	9	8	10	11	10	13	10	10	12
Osteoporosis (cleifion 50+ oed)	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Gofal Lliniarol	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Arthritis Gwynegol (cleifion 16+ oed)	1	1	1	1	1	1	1	1	1

	2019-20 (Gogledd Sir Benfro)	2020-21 (Gogledd Sir Benfro)	2021-22 (Gogledd Sir Benfro)	2019-20 (De Sir Benfro)	2020-21 (De Sir Benfro)	2021-22 (De Sir Benfro)	2019-20 (Cymru)	2020-21 (Cymru)	2021-22 (Cymru)
Strôc a phwl o isgemia dros dro	2	2	2	3	3	3	2	2	2

[Cofrestrau clefydau'r Fframwaith Sicrhau Ansawdd a Gwella yn ôl bwrdd iechyd lleol, clwstwr a phractis meddyg teulu \(llyw.cymru\)](#) (cyrchwyd 26/20/2023)

Un o rolau pwysig Parciau Cenedlaethol yw cynnig cyfleoedd i gymryd rhan mewn hamdden ac ymarfer corff yn yr awyr agored, ac o ganlyniad i hyn mi all Parciau Cenedlaethol wneud cyfraniad pwysig at iechyd y cyhoedd. Mae'r llenyddiaeth² yn awgrymu bod amlygiad i'r amgylchedd naturiol yn gallu bod yn llesol i iechyd pobl mewn 5 prif ffordd. Y rhain yw:

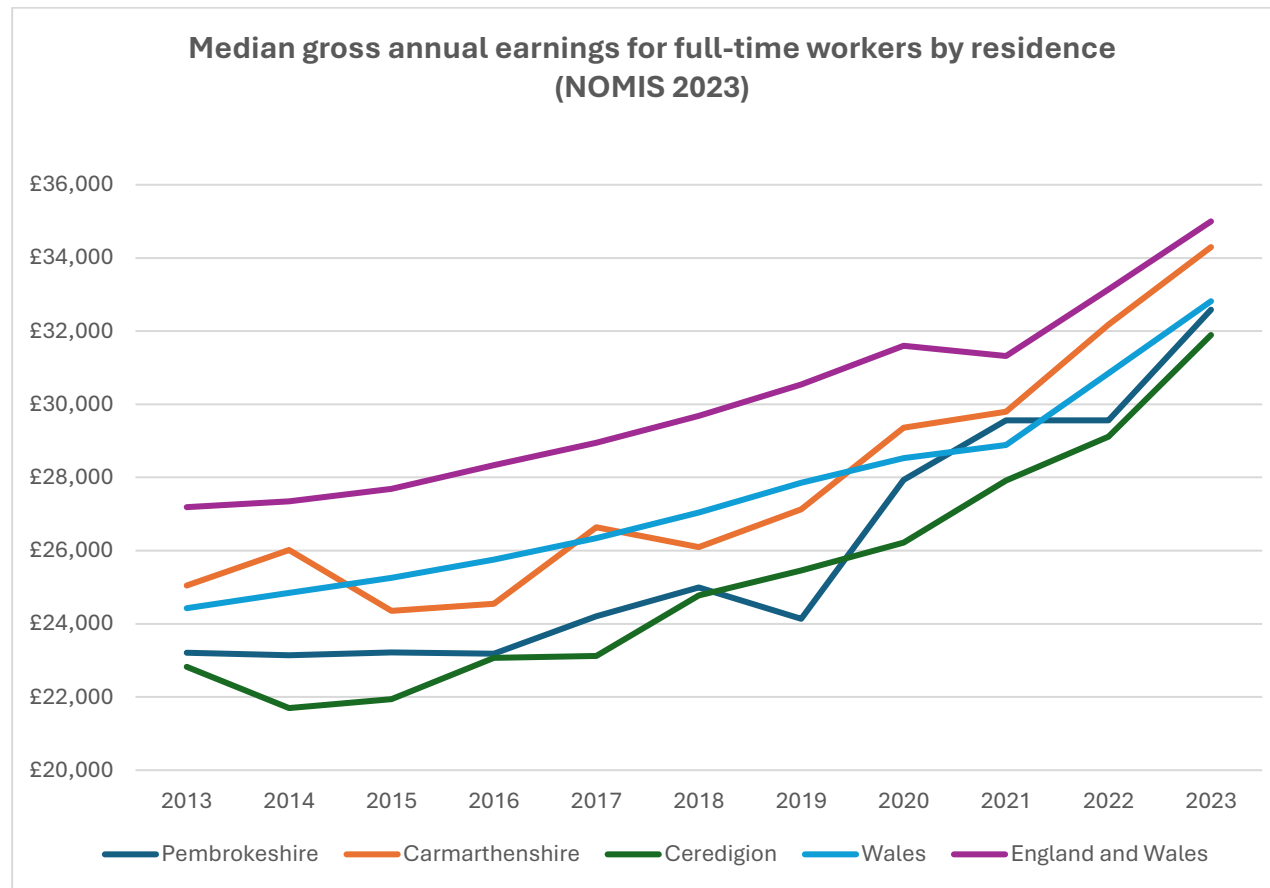
- Gwella sgiliau personol a chyfathrebu cymdeithasol.
- Gwella iechyd corfforol.
- Gwella iechyd meddwl ac ysbrydol.
- Gwella ymwybyddiaeth ysbrydol, synhwyraidd, ac esthetig.
- Y gallu i gael rheolaeth personol a mwy o sensitifrwydd tuag at lesiant yr hunan.

² Adolygiad llenyddiaeth a gynhaliwyd ar gyfer OPENspace: the research centre for inclusive access to outdoor environments. Morris N. (2003) Health, Well-Being and Open Space Literature Review (ar gael yn [Open Space: Morris, N. \(2003\) Health, Well-Being and Open Space Literature Review](#), cyrchwyd 16 Chwefror 2007)

Incwm a Chyflogaeth

Blwyddyn	Sir Benfro	Sir Gaerfyrddin	Ceredigion	Cymru	Cymru a Lloegr
2012	£21,911	£23,712	£21,354	£23,918	£26,643
2013	£23,208	£25,045	£22,822	£24,427	£27,189
2014	£23,141	£26,015	£21,698	£24,848	£27,346
2015	£23,220	£24,354	£21,937	£25,254	£27,693
2016	£23,184	£24,551	£23,074	£25,755	£28,340
2017	£24,210	£26,641	£23,120	£26,339	£28,953
2018	£24,992	£26,098	£24,772	£27,043	£29,684
2019	£24,134	£27,133	£25,455	£27,858	£30,537
2020	£27,934	£29,356	£26,223	£28,530	£31,600
2021	£29,562	£29,795	£27,919	£28,886	£31,319
2022	£31,171	£32,337	£29,165	£30,821	£33,101

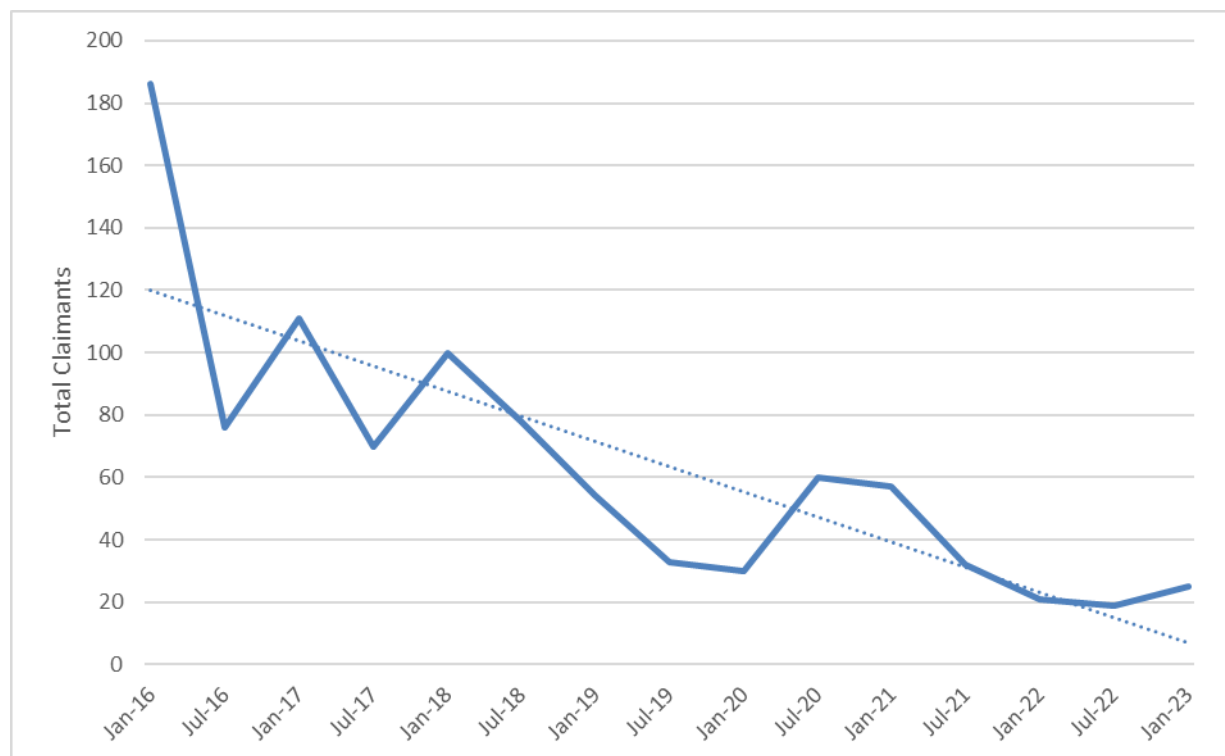
Enillion blyneddol gros canolrifol gweithwyr llawn amser yn ôl preswylfa (NOMIS 2023)

Ar y cyfan mae gweithwyr llawn amser yn Sir Benfro yn ennill llai nag enillion cyfartalog gweithwyr llawn amser yng Nghymru a Chymru a Lloegr.

Cyfraddau diweithdra

Mae'r graff isod yn dangos yr Hawlwyr Lwfans Ceisio Gwaith ar gyfer Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen Is 2011 y mae eu poblogaeth wedi'i bwysoli o fewn y Parc Cenedlaethol. Defnyddir misoedd Ionawr a Gorffennaf i ddangos maint yr amrywiadau tymhorol, sydd fwyaf amlwg rhwng Ionawr 2016 a Gorffennaf 2018 yn dilyn gostyngiad sylweddol yng nghyfradd yr hawlwyd ar ôl Ionawr 2016. Mae'r effaith dymhorol yn dechrau lleihau ar ôl Gorffennaf 2018. Y duedd gyffredinol yw gostyngiad yng nghyfraddau hawliadau Lwfans Ceisio Gwaith yn y Parc Cenedlaethol. Er nad yw hwn yn fesur swyddogol o ddiweithdra dyma'r unig ystadegyn dangosol sydd ar gael ar gyfer ardaloedd llai nag Awdurdodau Lleol.

Ffynhonnell y data: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (Nomis)

Cyfraddau cyflogaeth

Er bod cyfraddau diweithdra'n gostwng ac yn ffafriol o'u cymharu â rhannau eraill o'r DU, mae'r cyfraddau cyflogaeth hefyd yn isel mewn rhai ardaloedd o fewn ac yng nghyffiniau'r Parc Cenedlaethol. Roedd nifer y swyddi i bob preswlydd mewn oedran gweithio yn 0.79 ar gyfer y DU gyfan yn 2013. Mae Ardal Teithio i'r Gwaith Hwlfordd³ (TTWA) yn cymharu'n ffafriol â hyn gyda 0.82 o swyddi i bob preswlydd, ond nid oedd TTWAau eraill yn y Parc Cenedlaethol yn gwneud cystal - 0.71 ar gyfer Aberteifi, 0.7 ar gyfer Penfro a Dinbych-y-pysgod, a 0.63 ar gyfer Abergwaun a Thyddewi. Mae'r Swyddfa Ystadegau Gwladol yn ystyried a oes angen newid Ardaloedd Teithio i'r Gwaith 2011 gan ddefnyddio Cyfrifiad 2021

³ Mae Ardaloedd Teithio i'r Gwaith yn amcanion i farchnadoedd llafur hunangynhwysol sy'n seiliedig ar batrymau cymudo i'r gwaith.

Diwydiannau cyflogaeth

Mae'r tabl canlynol yn dangos canran y bobl 16-74 oed sy'n cael eu cyflogi ym mhob diwydiant cyflogaeth yn y Parc Cenedlaethol gyda ffigurau ar gyfer Sir Benfro yn gyffredinol a Chymru fel cymhariaeth.

Diwydiant	Cyfrifiad PCAP 2021	Sir Benfro 2021	Cymru 2021
A, B, D, E Amaethyddiaeth, ynni a dŵr	8.6	7.4	3.7
C Gweithgynhyrchu	4.7	5.9	8.7
F Adeiladu	9.8	10.4	8.6
G Masnach cyfanwerthu a manwerthu, atgyfeirio cerbydau modur a beiciau modur	12.4	14.7	14.5
H Trafnidiaeth a storio	2.5	3.6	3.8
I Llety a gweithgarwch gwasanaethau bwyd	13.2	8.6	5.2
J Gwybodaeth a chyfathrebu	1.7	1.6	2.7
K Gweithgarwch ariannol ac yswiriant	1.1	1	2.9
L Gweithgarwch eiddo tirol	1.2	1	1.3
M Gweithgarwch proffesiynol, gwyddonol a thechnegol	5	4	4.4
N Gweithgarwch gwasanaethau gweinyddol a chymorth	5.6	4.5	4.2
O Gweinyddu cyhoeddus ac amddiffyn; nawdd cymdeithasol gorfodol	6.4	7.8	9.2
P Addysg	8.1	8	9.6
Q Gweithgarwch iechyd pobl a gwaith cymdeithasol	13.8	16.5	17
R, S, T, U Arall	5.9	4.9	4.2

Ffynhonnell y data: Cyfrifiad 2021

Yr Economi

Busnes

Mae cyfradd uchel o hunangyflogaeth ym Mharc Cenedlaethol Arfordir Penfro, gyda 19% o rai 16-74 oed yn hunangyflogedig yn ôl Cyfrifiad 2011 (Cymru, 8.6%).

O'i gymharu â Chymru gyfan, mae busnesau yn Sir Benfro yn dueddol o fod yn fychan iawn, fel y gwelir yn y gyfran gymharol uchel o fusnesau yn Sir Benfro sy'n gweithredu gyda llai na deg o gyflogaeth rhwng eu holl weithrediadau.

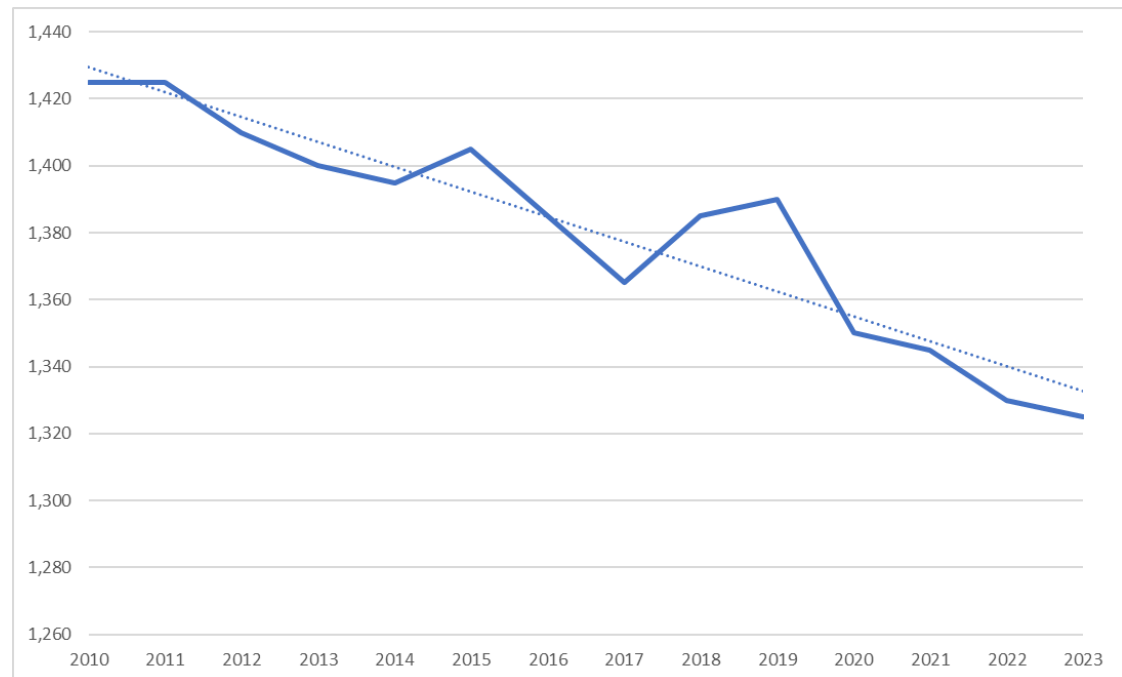
Band Maint Cyflogaeth	Sir Benfro	Cymru
Micro (0 i 9)	85.71	83.32
Bach (10 i 49)	12.71	13.71
Canolig (50 i 249)	1.43	2.58
Mawr (250+)	0.15	0.39

UK Business Counts - local units by industry and employment size band (ONS 2023)

Canfu Arolwg o Fusnesau Bach a Chanolig Sir Benfro 2012 fod 58% o fusnesau yn disgwyl y bydd eu busnes yn tyfu yn y 12 mis nesaf (o'i gymharu â 41% yn yr un arolwg yn 2006). Dywedodd y busnesau hynny a oedd disgwyl tyfu mai economi wan oedd y rhwystr mwyaf rhag tyfu.

Amaethyddiaeth

Mae gostyngiad graddol yn nifer y busnesau sy'n ymwneud ag Amaethyddiaeth, Coedwigaeth neu Bysgodfeydd. Mae'r graff isod yn dangos nifer y mentrau Amaethyddiaeth, Coedwigaeth a Physgodfeydd yn Sir Benfro rhwng 2010 a 2023.

Ffynhonnell y data: [Y Swyddfa Ystadegau Gwladol \(Nomis\)](#)

Yn wahanol i 2001 and 2011, ni chafodd data ar gyfer Cyfrifiad 1991 eu cyhoeddi ar gyfer ardaloedd Parciau Cenedlaethol yng Nghymru a Lloegr. Mae'r tabl canlynol yn dangos y niferoedd a oedd wedi'u cyflogi mewn amaethyddiaeth yn 1991, 2001 and 2011 yn Sir Benfro, a Wardiau dethol (yn gyfan gwbl neu yn bennaf o fewn y Parc Cenedlaethol) gyda ffiniau cyson yn 1991 a 2001. Noder fod y data ar gyfer 1991 yn seiliedig ar sampl o 10% o ffurflenni Cyfrifiad, felly bydd ffin cyfeiliornad sylweddol yn achos y ffigurau ar gyfer wardiau (10 i 14%)

Canran y gweithlu wedi'u cyflogi mewn amaethyddiaeth, coedwigaeth a physgota

Ardal	1991	2001	2011	2021
Cymru	3.45	2.49	1.7	1.8
Sir Benfro	9.44	6.83	4.7	5.3
Casnewydd	12.5	6.67	5.24	TBC
Dinas	38.36	20.83	14.65	TBC
Tyddewi	18.67	9.59	6.31	TBC
The Havens	14.29	9.7	8.53	TBC
Llanismael	16.13	10.48	7.75	TBC
Llanrath	12.2	5.05	5.06	Data i ddod

Ffynhonnell: Cyfrifiadau 1991, 2001 a 2011

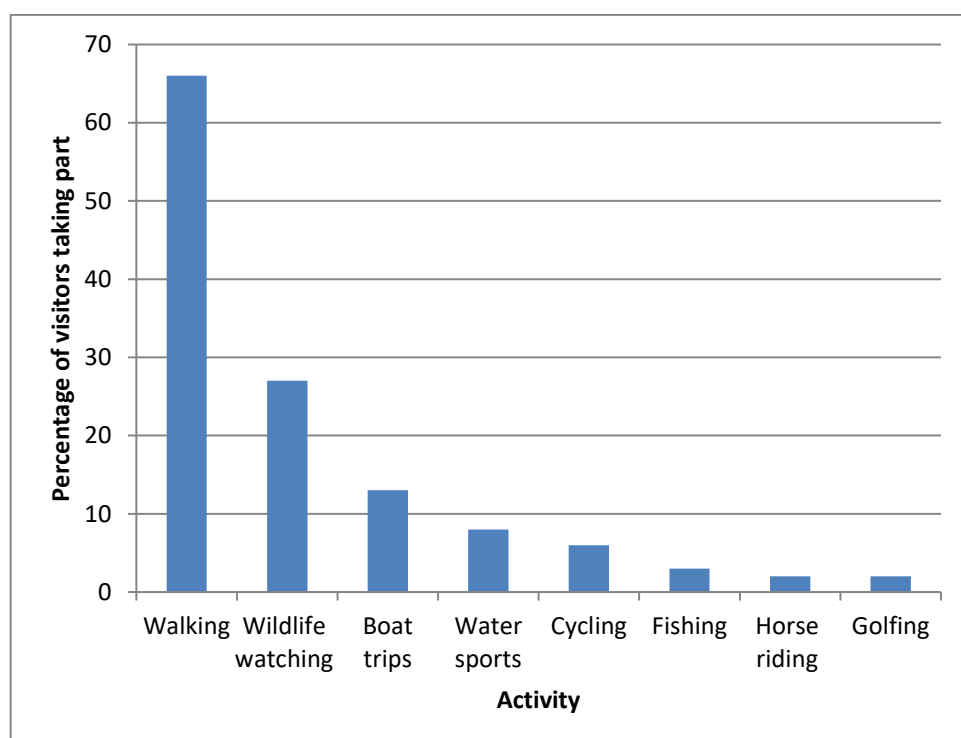
Twristiaeth

Mae'r Adroddiad STEAM ar gyfer Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro am 2021 yn rhoi trosolwg o effaith economaidd twristiaeth ar y Parc Cenedlaethol. Dangosir prif ffigurau'r adroddiad isod.

- Cafodd y Parc Cenedlaethol 2.35 miliwn o Ymweliadau Twristiaeth yn ystod 2021
- Roedd ymwelwyr a arhosodd dros nos o fewn ffiniau'r Parc fel rhan o wyliau neu egwyl fer yn cyfrif am 1.2 miliwn o ymweliadau a 6.5 miliwn o nosweithiau mewn llety lleol. Cyfrannodd ymwelwyr a oedd yn aros o fewn Ardal Ddylanwad ehangach y Parc at 3.3 miliwn o nosweithiau ychwanegol o 567 mil o ymweliadau.
- Cynhyrchwyd 7.7 miliwn o Ddyddiau Ymwelwyr gan ymwelwyr â Pharc Cenedlaethol Arfordir Penfro yn 2021
- Cynhyrchwyd cyfanswm o £435 miliwn o fewn ffiniau'r parc gan wariant ymwelwyr a busnesau twristiaeth. Daeth £172 miliwn arall o'r Ardal Ddylanwad.
- Cyfrannodd Ymweliadau Diwrnod £43 miliwn at yr economi leol yn 2021.
- Niferoedd Ymwelwyr +66% rhwng 2020 a 2021.
- Roedd ymwelwyr â'r Parc ac IA wedi chwarae rôl hanfodol drwy gynnal 9,600 o swyddi cyfwerth ag amser llawn.
- Gyda'i gilydd, roedd ymwelwyr a arhosodd o fewn ffiniau'r Parc wedi cynhyrchu effaith economaidd gwerth £392 miliwn.
- Gwariodd ymwelwyr a oedd yn aros yn y Parc £129 miliwn ar lety gan aros am gyfartaledd o 5.6 noson.
- Effaith Economaidd +95% rhwng 2020 a 2021.
- Cyfanswm Dyddiau Ymwelwyr yn y Parc +102% rhwng 2020 a 2021.

Hamdden

Dangosodd Arolwg Twristiaeth Sir Benfro 2012 mai cerdded yw'r gweithgarwch hamdden mwyaf cyffredin ymhlith ymwelwyr â'r Parc Cenedlaethol, sy'n cynnwys tua 70% o'r ymwelwyr. Dangosir gweithgareddau poblogaidd eraill yn y siart isod.

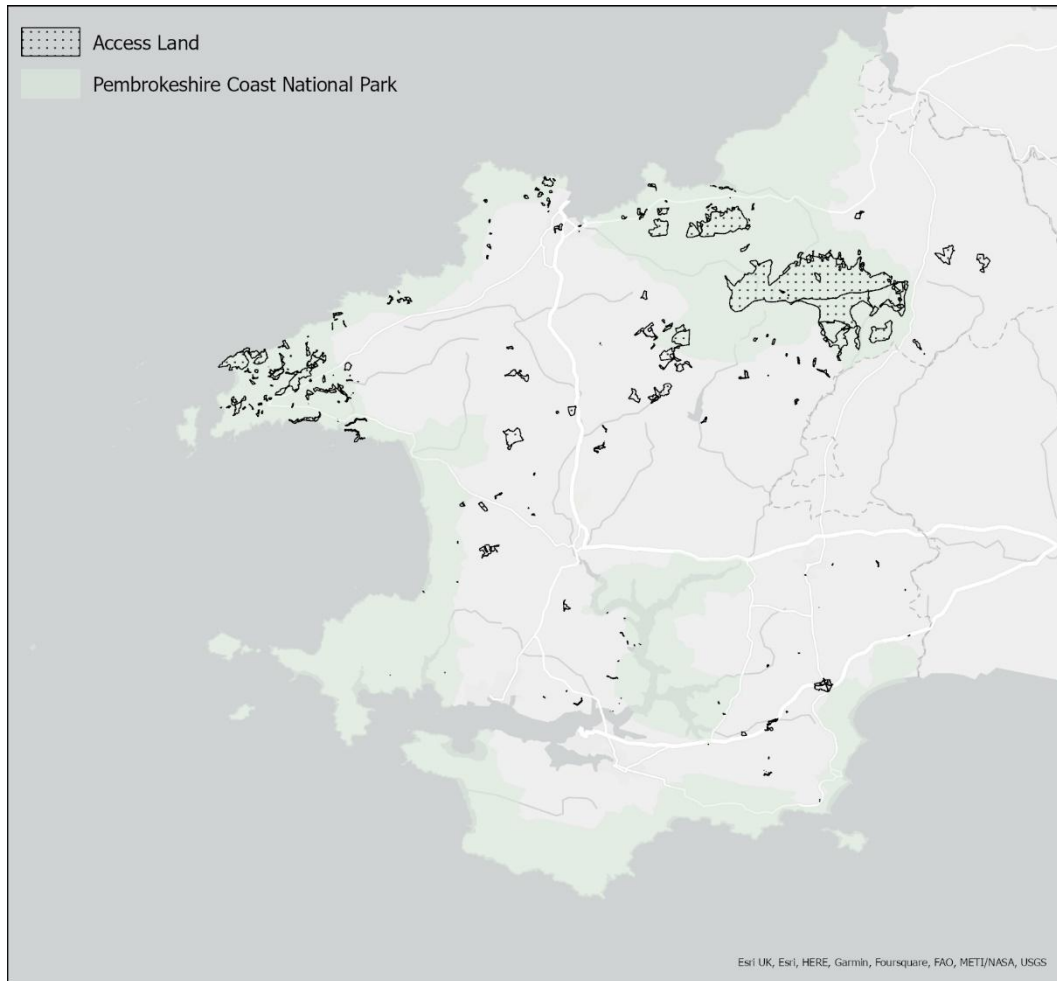
Ffynhonnell: Arolwg Ymwelwyr Sir Benfro 2012

Y prif adnodd ar gyfer cerdded er mwyn hamdden yw'r rhwydwaith Hawliau Tramwy cyhoeddus a Llwybr Cenedlaethol Arfordir Penfro. Mae'r Llwybr Cenedlaethol yn ymestyn am 316km o amgylch arfordir Sir Benfro. Mae natur gweddill y rhwydwaith Hawliau Tramwy yn y Parc Cenedlaethol wedi grynhoi yn y tabl canlynol.

Rhwydwaith Hawliau Tramwy	Cilometrau ar agor	Cilometrau mewn defnydd	% yn agored
Llwybrau troed	583.68	439.46	67.1%
Llwybrau ceffylau	177.85	165.53	93.00%
Cilffyrdd sy'n agored i bawb	7.23	7.23	100.00%
Cilffordd Cyfyngedig	1.1	1.1	100%
Cyfanswm	769.86	613.32	79.67%

Ffynhonnell: Tîm ROW PCAPA (Awst 2017)

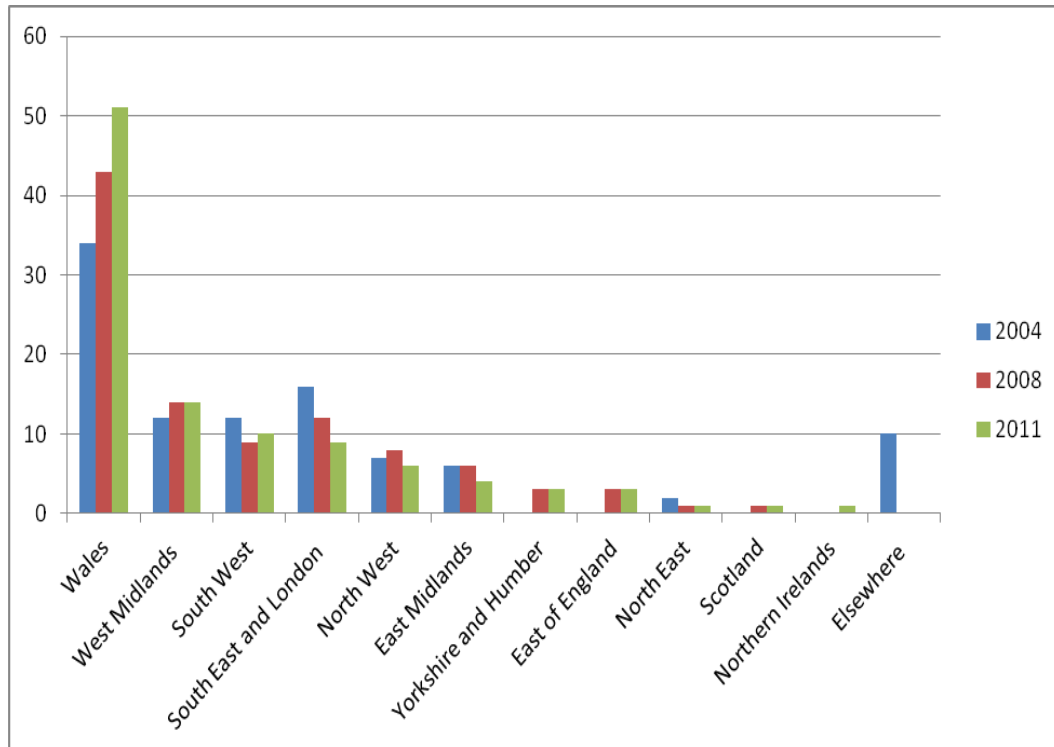
Mae tua 6616 hectar o Dir Mynediad yn y Parc Cenedlaethol, y rhan fwyaf ohono yn y gogledd. Dangosir y Tir Mynediad yn Sir Benfro ar y map canlynol.

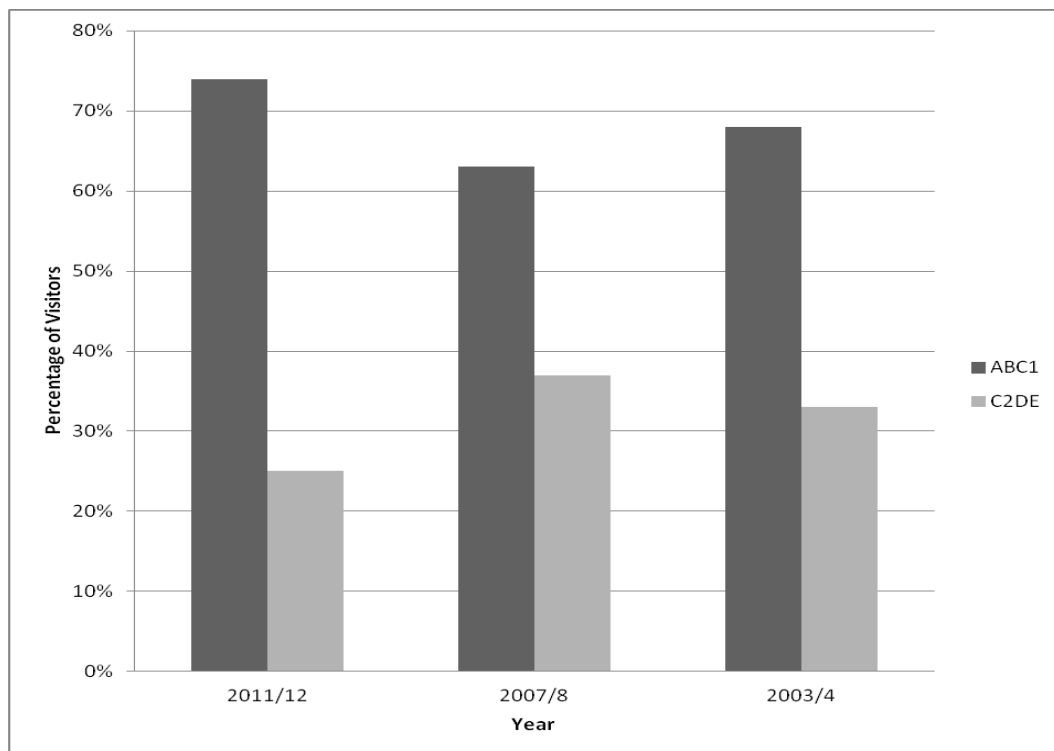
*

Dangosir tarddiad ymwelwyr â Sir Benfro fel y'i pennwyd gan Arolwg Twristiaeth Sir Benfro yn y siart canlynol. Dangosir grŵp galwedigaeth⁴ (cyfeirir ato weithiau fel dosbarthiad economaidd-gymdeithasol) yr ymwelwyr yn y siart isod. Rhwng arolygon 2004 a 2011 gwelwyd cynnydd sylweddol yng nghyfran yr ymwelwyr o Gymru, ynghyd â gostyngiad bychan yn y blynyddoedd ers 2004 mewn ymwelwyr o Lundain. Mae'n bosibl y gellir priodoli'r cynnydd yn nifer yr ymwelwyr o weddill Cymru i'r sefyllfa economaidd.

⁴ Am ragor o fanylion am y grwpiau hyn, gweler '[Occupation Groups' taken from Occupation Groupings: A Job Dictionary, 6ed argraffiad, 2006.](#)

Ffynhonnell: Arolwg Ymwelwyr Sir Benfro (2004 – 2011)

Cyfran yr ymwelwyr yn ôl grŵp galwedigaeth

Ffynhonnell: Arolwg Ymwelwyr Sir Benfro 2011

Fel yn achos twristiaeth mae angen gwybodaeth fwy manwl am y defnydd a wneir o'r Parc Cenedlaethol i ddibenion hamdden, yn enwedig y niferoedd absoliwt sy'n cymryd rhan mewn gwahanol weithgareddau a'u heffaith ar yr amgylchedd, preswylwyr ac eraill sy'n defnyddio'r Parc Cenedlaethol.

Yn ychwanegol at swyddogaethau hamdden yr ardal sy'n gysylltiedig â'i ddynodiad fel Parc Cenedlaethol, mae gofyniad hefyd i ddarparu cyfleusterau hamdden i breswylwyr. Cafodd Asesiad Mannau Agored ei gynnal fel rhan o broses y CDLI yn unol â TAN 16 – Chwaraeon, Hamdden a Mannau Agored. Mae manylion am yr asesiad hwn wedi'u cynnwys ym Mhapurau Cefndir y Cynllun Datblygu Lleol, "Asesiad Mannau Agored" a "Methodoleg yr Asesiad Mannau Agored".

Addysg a Sgiliau

Mae'r tabl isod yn dangos canran y bobl 16-74 oed yn y Parc Cenedlaethol gyda chymwysterau ar wahanol lefelau⁵, gyda'r canrannau ar gyfer Sir Benfro a Chymru er mwyn cymharu.

Cyfrifiad	Dim cymwysterau	Lefel 1	Lefel 2	Lefel 3	Lefel 4/5	Cymwysterau / lefelau eraill yn anhybys
PCAP (Cyfrifiad 2011)	21.4	12.2	16.4	10.8	30.9	4.2
PCAP (Cyfrifiad 2021)	17.3	7.8	13.8	16.0	36.8	8.2
Sir Benfro (Cyfrifiad 2011)	24.6	13.6	16.8	11.8	24.8	8.45
Sir Benfro (Cyfrifiad 2021)	18.8	9.1	15.1	17.0	31.2	8.7
Cymru (Cyfrifiad 2011)	25.9	13.3	15.7	12.3	24.5	4.3
Cymru (Cyfrifiad 2021)	19.9	8.7	14.4	17.2	31.5	8.3

Ffynhonnell y data: Cyfrifiad 2021 a 2011

Mynediad at wasanaethau

Mae'r rhan fwyaf o'r Wardiau Cyngor Sir yn y Parc Cenedlaethol yn cael eu cyfrif ymhlith y 10% o'r rhai mwyaf difreintiedig yng Nghymru yn y parth Mynediad at Wasanaethau ym Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (Malc) 2019. Yr eithriadau oedd Tyddewi, Trefdraeth a'r ardal yng nghyffiniau Dinbych-y-pysgod a Saundersfoot. Mae parth Mynediad at Wasanaethau'r MALIIC yn ystyried mynediad at: siop fwyd; meddygfa meddyg teulu; ysgol gynradd; swyddfa bost; llyfrgell gyhoeddus; canolfan hamdden; deintydd y GIG; ac ysgol uwchradd.

5

Lefel 1: Lefel 1: Pasio 1+ lefel 'O', 1+ CSE/TGAU (unrhyw radd), lefel 1 NVQ, GNVQ Sylfaen.

Lefel 2: Lefel 2: Pasio 5+ lefel 'O', 5+ CSE (graddau 1), 5+ TGAU (graddau A-C), Tystysgrif Ysgol, 1+ lefelau 'A' /'AS', lefel 2 NVQ 2, GNVQ Canolradd.

Lefel 3: Lefel 3: 2+ lefel 'A', 4+ lefel 'AS', Tystysgrif Ysgol Uwch, lefel 3 NVQ 3, GNVQ Uwch.

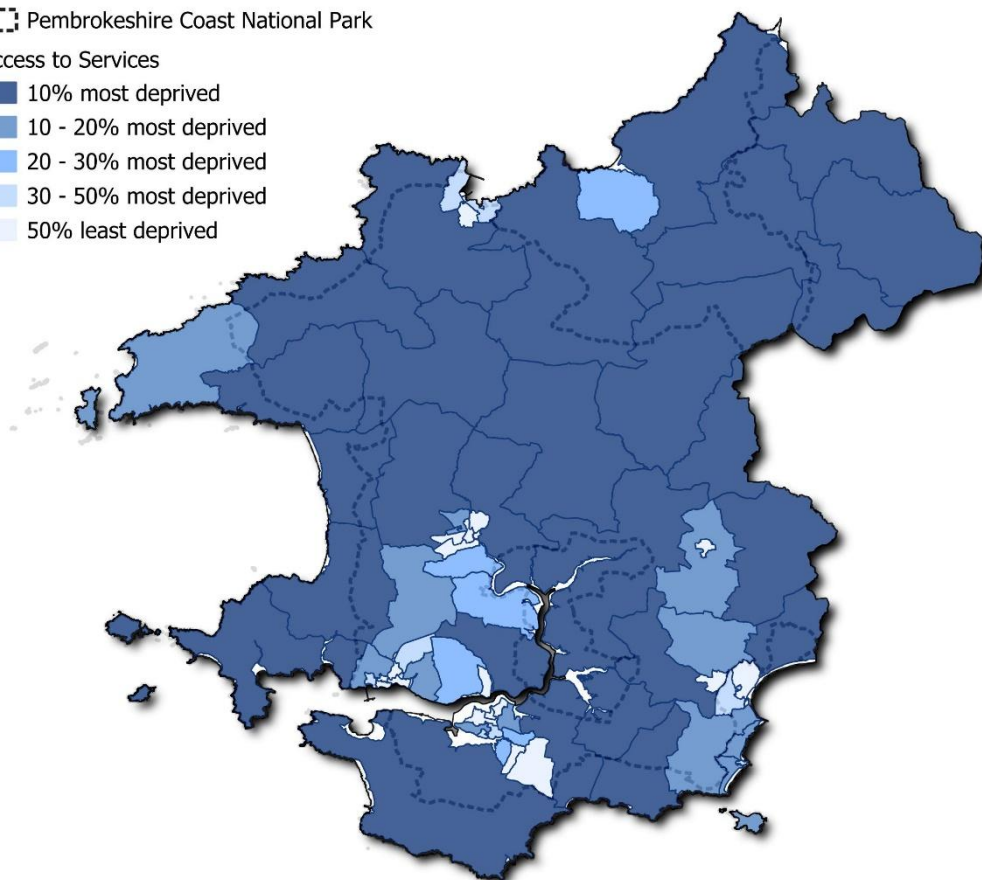
Lefel 4/5: Gradd gyntaf, Gradd uwch, lefelau 4 a 5 NVQ, HNC, HND, Statws Athro Cymwysedig, Meddyg Meddygol Cymwysedig, Deintydd Cymwysedig, Nyrs Gymwysedig, Bydwraig, Ymwelydd Iechyd.

The Welsh Index of Multiple Deprivation (WIMD) 2019

▤ Pembrokeshire Coast National Park

Access to Services

- 10% most deprived
- 10 - 20% most deprived
- 20 - 30% most deprived
- 30 - 50% most deprived
- 50% least deprived

Contains public sector information licensed under the Open Government Licence v3.0.

Ym mis Ionawr a Chwefror 2006 cynhaliodd Sir Penfro arolwg o'i Banel Cymunedol i holi am eu profiad o ddefnyddio gwasanaethau allweddol. Mae'r astudiaeth hon yn rhoi cipolwg ar ganfyddiadau o fynediad at wasanaethau, o'i gymharu â pharth y MALIC, sy'n ddadansoddiad cymharol o'r pellter ffisegol at wasanaethau. Mae'r tabl canlynol yn dangos canran yr ymatebwyr sy'n teimlo ei bod yn 'rhwydd iawn' neu 'gweddol rwydd' i gael mynediad at y gwasanaethau a nodwyd, mewn rhannau gwledig a threfol o Sir Benfro (roedd y rhai nad oedd wedi ateb gweddol rwydd neu rwydd iawn yn teimlo bod mynediad at y gwasanaeth yn weddol anodd neu'n anodd iawn).

Gwasanaeth	Gwledig	Trefol	Pob un
Parc neu fan agored	91%	94%	93%
Cyfleusterau gofal plant	65%	85%	74%
Safle amwynder dinesig (ee safle gwastraff lleol)	69%	76%	72%
Swyddfa'r Cyngor	65%	89%	76%
Cyfleuster diwylliannol neu hamdden (ee theatr, sinema)	66%	78%	71%
Llyfrgell	83%	97%	90%

Gwasanaeth	Gwledig	Trefol	Pob un
Ysbyty lleol	71%	85%	77%
Ysgolion lleol	91%	96%	93%
Fferyllfa	91%	98%	94%
Trafnidiaeth gyhoeddus (ee safle bws, gorsaf drenau)	74%	94%	84%
Cyfleusterau ailgylchu	77%	85%	81%
Cyfleusterau siopa	89%	98%	93%
Canolfan chwaraeon neu hamdden	78%	88%	83%
Eich Meddyg Teulu	87%	94%	91%
Eich gweithle	84%	92%	88%

Ffynhonnell: Cyngor Sir Penfro

Nodweddion cymunedol / diwylliannol unigryw

Y Gymraeg

Mae'r tabl isod yn dangos cyfran y siaradwyr Cymraeg yn y Parc Cenedlaethol ac yn Sir Benfro yng Nghyfrifiadau 2001, 2011 a 2021.

Ardal	Siaradwyr Cymraeg Cyfrifiad 2001 (%)	Siaradwyr Cymraeg Cyfrifiad 2011 (%)	Siaradwyr Cymraeg Cyfrifiad 2021 (%)
Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro	23.3	21.5 (-1.8%)	19.4% (-2.1%)
Sir Benfro	21.5	18.4 (-3.1%)	20.7 (+2.3%)

Ffynhonnell: ONS ([Y Swyddfa Ystadegau Gwladol: Sgiliau Cymraeg \(siarad\), Cymru: Cyfrifiad 2021](#))

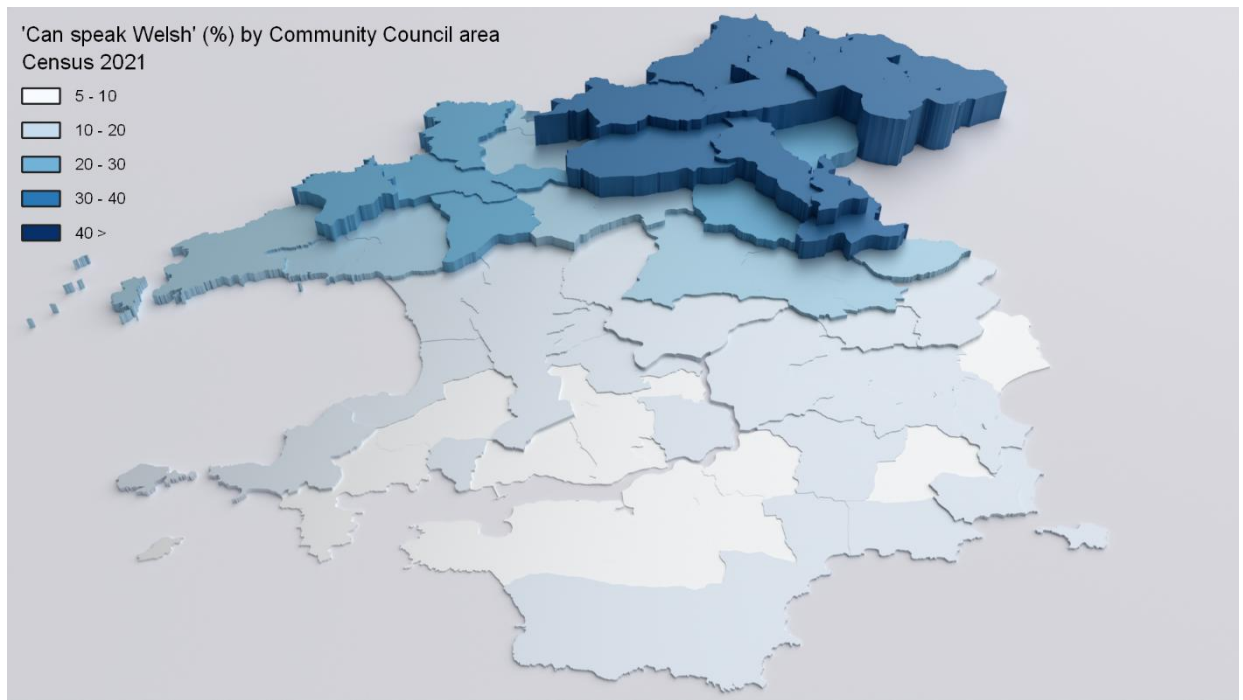
Mae nifer y siaradwyr Cymraeg yn amrywio'n fawr rhwng gwahanol rannau o'r sir. Mae'r tabl a'r map isod yn rhoi'r ffigurau ac yn dangos cyfran y bobl a allai siarad Cymraeg ar adeg Cyfrifiad 2021 yn ôl Ardaloedd Cyngorau Cymuned.

Cymuned	Cyfanswm : Pob preswylyd d arferol 3 oed a hŷn	Yn methu siarad Cymraeg (Nifer)	Yn gallu siarad Cymraeg (Nifer)	Yn gallu siarad Cymraeg (%)
Treamlod	402	288	114	28.36
Llanrhath	1216	1095	121	9.95
Angle	350	320	30	8.57
Boncath	760	355	405	53.29
Breudeth	900	709	191	21.22

Cymuned	Cyfanswm : Pob preswylyd d arferol 3 oed a hŷn	Yn methu siarad Cymraeg (Nifer)	Yn gallu siarad Cymraeg (Nifer)	Yn gallu siarad Cymraeg (%)
Burton	1267	1130	137	10.81
Camros	1747	1488	259	14.83
Caeriw	1475	1312	163	11.05
Cilgerran	1509	798	711	47.12
Clynderwen	896	527	369	41.18
Clydau	703	375	328	46.66
Cosheston	815	744	71	8.71
Crymych	1713	702	1011	59.02
Cwm Gwaun	305	137	168	55.08
Dale	188	170	18	9.57
Dinas	754	428	326	43.24
East Williamston	1860	1641	219	11.77
Eglwysrwrw	763	344	419	54.91
Abergwaun ac Wdig	5326	3785	1541	28.93
Freystrop	526	462	64	12.17
Hwlfordd	11742	10284	1458	12.42
Cas-lai	447	312	135	30.2
Herbrandston	410	359	51	12.44
Hook	933	824	109	11.68
Hundleton	793	726	67	8.45
Jeffreyston	558	488	70	12.54
Johnston	2148	1935	213	9.92
Cilgeti/Begeli	2206	1969	237	10.74
Llanbedr Felffre	1115	926	189	16.95
Llandyfái	877	788	89	10.15
Treletert	1217	807	410	33.69

Cymuned	Cyfanswm : Pob preswylyd d arferol 3 oed a hŷn	Yn methu siarad Cymraeg (Nifer)	Yn gallu siarad Cymraeg (Nifer)	Yn gallu siarad Cymraeg (%)
Llanddewi Felffre	383	282	101	26.37
Gorllewin Llandysilio	478	225	253	52.93
Llangwm	803	724	79	9.84
Llanrhian	884	533	351	39.71
Llanstadwell	785	710	75	9.55
Llanhuadain	613	484	129	21.04
Maenclochog	730	360	370	50.68
Maenorbŷr	1243	1109	134	10.78
Maenordeifi	540	294	246	45.56
Marloes a Sain Ffraid	307	258	49	15.96
Martletwy	576	496	80	13.89
Mathri	491	334	157	31.98
Merlin's Bridge	2152	1896	256	11.9
Aberdaugleddau	14329	13195	1134	7.91
Mynachlog-ddu	505	335	170	33.66
Arberth	2952	2328	624	21.14
Nanhyfer	854	489	365	42.74
Y Mot	417	281	136	32.61
Casnewydd	1027	609	418	40.7
Neyland	3232	3012	220	6.81
Nolton a'r Garn	807	700	107	13.26
Penfro	7742	7109	633	8.18
Doc Penfro	9344	8638	706	7.56
Penalun	803	687	116	14.45
Pencaer	422	276	146	34.6
Cas-mael	521	272	249	47.79

Cymuned	Cyfanswm : Pob preswylyd d arferol 3 oed a hŷn	Yn methu siarad Cymraeg (Nifer)	Yn gallu siarad Cymraeg (Nifer)	Yn gallu siarad Cymraeg (%)
Rosemarket	555	502	53	9.55
Rudbaxton	1135	950	185	16.3
Saundersfoot	2313	2075	238	10.29
Scleddau	1044	747	297	28.45
Solfach	789	627	162	20.53
Spittal	480	404	76	15.83
Tyddewi	1739	1314	425	24.44
Llandudoch	1205	705	500	41.49
St Florence	908	819	89	9.8
Llanismael	446	403	43	9.64
St Mary Out Liberty	780	675	105	13.46
Ystagbwl a Chastellmartin	548	491	57	10.4
Templeton	1038	881	157	15.13
The Havens	1102	969	133	12.07
Tiers Cross	543	461	82	15.1
Uzmaston, Boulston a Slebets	676	553	123	18.2
Castell Walwyn	301	271	30	9.97
Wiston	1096	858	238	21.72
Cas-blaidd	637	450	187	29.36
Dinbych-y-pysgod	3996	3547	449	11.24

Tafodiaith Gymraeg (Sir Benfro)

Mae rhannau o Sir Benfro yn cael eu hadnabod fel tir “Wês, wês” oherwydd y dafodiaith Gymraeg sy’n cael ei siarad yn yr ardaloedd hyn. Un o brif nodweddion Cymraeg Sir Benfro yw bod y sillaf ‘oe’ yn cael ei ynganu fel ‘wê’ neu ‘wê’ mewn sillafau sengl yn y dafodiaith. Felly mae ‘oes’ yn troi’n ‘wês’ (yes), ‘oer’ yn troi’n ‘wer’ (cold) ‘ddoe’ yn troi’n ‘dwe’ (yesterday) ac mae ‘coed’ yn troi’n ‘cwêd’ (trees).

Mae geiriau eraill a geir yn nhafodiaith Sir Benfro yn cynnwys ‘perci’ ar gyfer ‘caeau’ (fields), ‘cered’ ar gyfer ‘cerdded’ (walk), ‘tewi’ ar gyfer ‘tywydd’ (weather) a ‘wsnoth’ ar gyfer ‘wythnos’ (week)^[1].

Gellir clywed tafodiaith Gymraeg benodol Sir Benfro yn ardal ogleddol y Parc Cenedlaethol.

Tafodiaith De Sir Benfro

Mae tafodiaith De Sir Benfro yn cael ei hadlewyrchu’n fawr gan anheddiad Eingl-Normanaidd yr ardal pan gafodd yr iaith Gymraeg ei disodli’n gynyddol gan y Saesneg a siaredir gan ymsefydlwyr o Dde-orllewin Lloegr. Anogwyd llawer o fasnachwyr Ffleminaidd i ymgartrefu yma yn nechrau’r ddeuddegfed ganrif, gyda Fflemineg yn dal i gael ei siarad ryw bedair canrif yn ddiweddarach.

Mae’r rhan ganolraddol hanesyddol rhwng y ‘Saesneg’ a’r ‘Gymraeg’ (wedi’i labelu’n ddiweddarach yn ‘Landsker’) yn dal i fod yn amlwg yn ieithyddol. Fodd bynnag, mae ‘Landsker’ yn debygol o ddod yn llai amlwg dros amser wrth i siaradwyr Cymraeg ddatblygu ar draws Sir Benfro, gyda chefnogaeth cyfleoedd addysg Gymraeg.

^[1] Rhint y Gelaets a’r Grug, Tafodiaith Sir Benfro, Wyn Owens, Y Lolfa, 2013

Mae llawer o'r geiriau sy'n cael eu defnyddio'n aml yn yr ardal yn deillio o'r ymsefydlwyr o orllewin Lloegr – geiriau fel *culm* (glo bach), *drang* (llwybr cul), lake (yn ddryslyd, afon) ac *evil* (fforch gwellt). Mae gan rai geiriau darddiad Ffleminaid fel 'slop' (bwlch mewn gwrych) a *hadridge* (mwstard gwyllt).

Mae llawer o enwau lleoedd yn bodoli o'r cyfnod hwn, er enghraifft mae'r ôl-ddodiad 'ton' yn nodweddiadol o'r drefn Seisnig. Mae goroesiad llawer o enwau lleoedd Cymreig ar draws yr ardal, megis Pwllcrochan a Rhoscrowther, yn awgrymu bod pocedi o'r Gymraeg hefyd yn parhau i ffynnu. Mae'n anochel bod rhai enwau lleoedd hŷn wedi newid - Merthyr Tywai yn troi'n Martletwy er enghraifft.

Mae llawer o eiriau tafodieithol hyfryd yn dal i gael eu defnyddio heddiw. Mae 'Why aye' a 'Why no' yn dal yn gyffredin, 'in a caffle' neu 'all to clush', 'cift' (wedi drysu), 'kift' (lletchwith), 'pile' (taflu), a grip (ffos), 'stumming' (poeth) neu stivvling (oer). Mae rhai geiriau ac ymadroddion hyfryd yn disgrifio nodweddion personol fel 'tamping' (blin), 'plenty of kidney' ('broliog'), 'hernie' (person slei), 'talking rammass' (adrodd straeon celwydd golau) a 'slammocky' (person blêr).

Mae pobl leol yn dal i ddefnyddio eu hynganiad eu hunain o enwau lleoedd. Mae'r rhan yn cynnwys 'Langum' (Llangwm), 'The Ross' (Y Rhos), 'La-hadden' (Llawhaden), 'Landewy' (Llanddewi Felffre) a Sandersfoot (Saundersfoot). Mae rhai enwau lleoedd yn cael eu tocio fel 'Harfat' (Hwlfordd), 'Tish' (Llanismaell) a 'Satson' (Sageston).

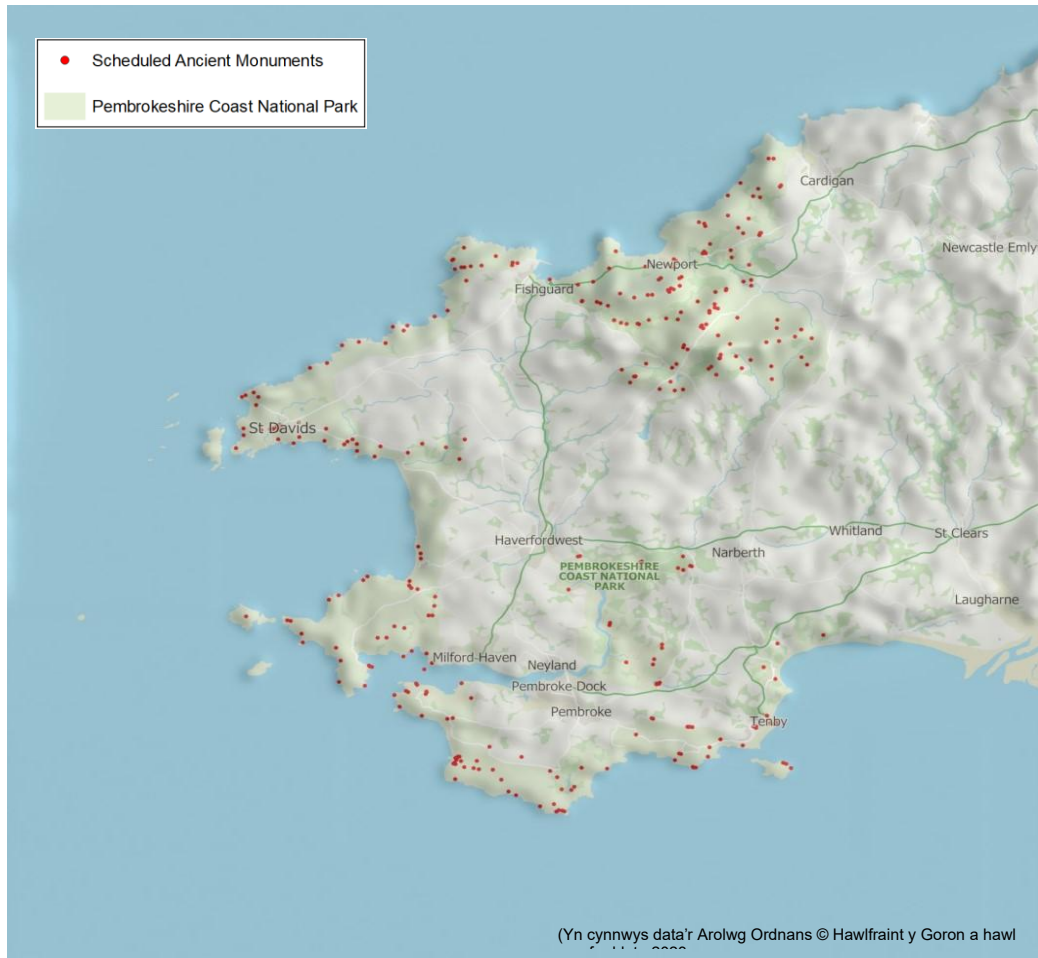
Yn olaf, mae Dinbych-y-pysgod yn troi geiriau o gwmpas, arfer sydd bron yn angof, a cafodd hyn ei dyfeisio i ddrysus treillwyr Brixham yn y bedwaredd ganrif ar bymtheg. Y rheol yw symud llythyren gyntaf gair i'w ddiwedd ac yna ychwanegu 'a'. Felly, daw Dinbych-y-pysgod (Tenby) yn 'Enbyta'.

Dangosyddion eraill o nodweddion diwylliannol unigryw

Mae diwylliant yn elfen o raglen nodweddion tirwedd LandMap Cymru. Caiff yr agwedd hon ei chwblhau'n fuan a gall gynnig dangosyddion o nodweddion diwylliannol unigryw yn y Parc Cenedlaethol. Mae nodweddion diwylliannol unigryw, er eu bod y cael ei gweld fel nodwedd arbennig yn y Parc Cenedlaethol, yn debygol o fod yn anodd eu mesur.

Yr amgylchedd hanesyddol

Mae dros 280 o Henebion Cofrestredig yn y Parc Cenedlaethol, a dros 10000 o safleoedd yn y Cofnodion Amgylchedd Hanesyddol (HER – Ymddiriedolaeth Archeolegol Dyfed). Dangosir lleoliadau Henebion Cofrestredig yn y map canlynol.

Mae peth data ar gyflwr Henebion Cofrestredig yn y Parc Cenedlaethol ar gael ac fe'u darparwyd gan CADW (Medi 2021). Fodd bynnag, nid yw'r data'n gynhwysfawr, ac nid oes data ar dueddiadau ar gael ar hyn o bryd.

Crynodeb o gyflwr Henebion Cofrestredig ym Mharc Cenedlaethol Arfordir Penfro:

Cyflwr Presennol	Nifer
Ffafirol	196
heb eu hasesu	5
Anffafirol	68

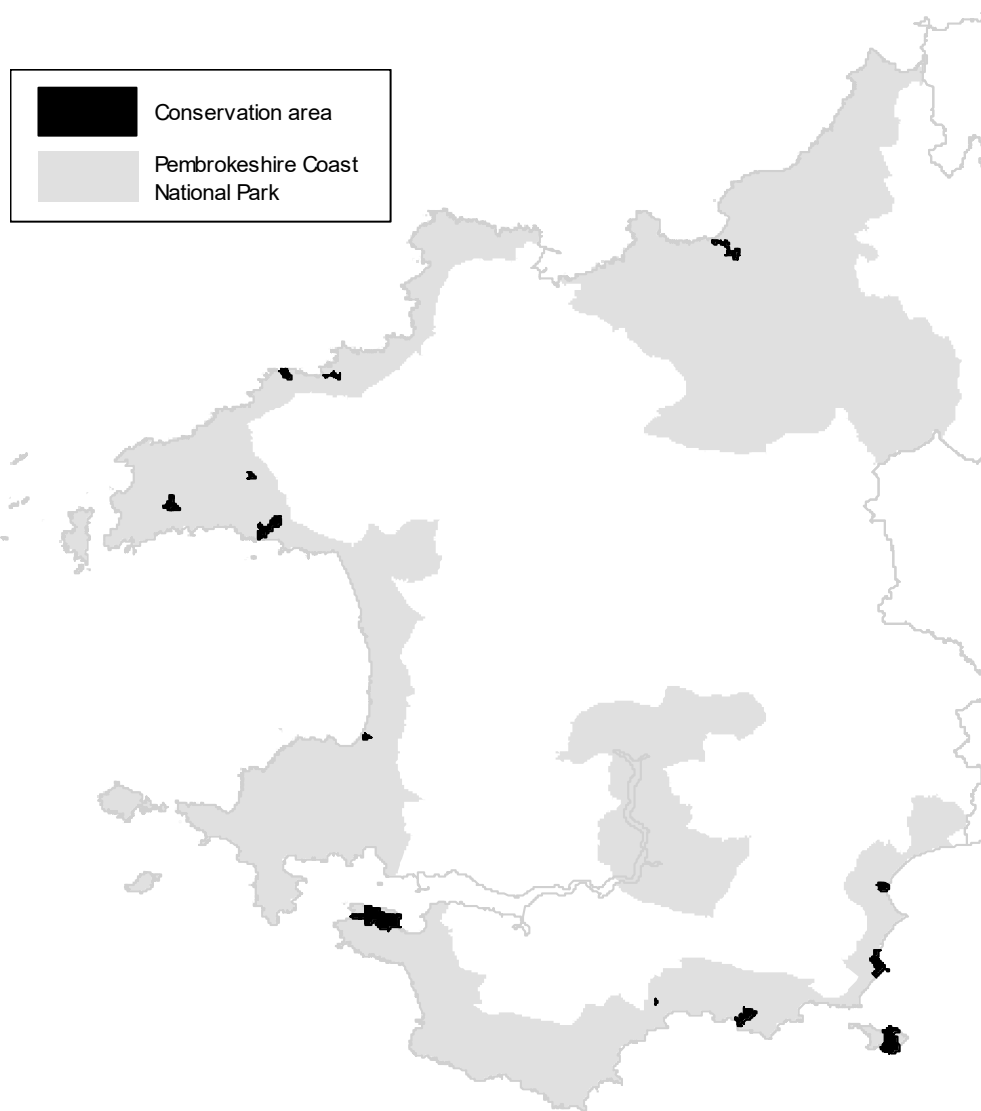
Ffynhonnell: CADW (2021)

Mae 14 o Ardaloedd Cadwraeth yn y Parc Cenedlaethol, gyda Threfdraeth Parrog wedi'i ychwanegu yn 1999. Cafodd Ardal Gadwraeth Dinbych-y-pysgod ei hymestyn yn 2019. Mae Awdurdod y Parc Cenedlaethol hefyd wedi cynhyrchu a mabwysiadu Canllawiau Cynllunio Atodol "Cynigion ar gyfer Ardaloedd Cadwraeth" (SPG) ers mis Hydref 2022.

Mae cyfarwyddiadau Erthygl 4 wedi'u cymhwyso yn ardaloedd cadwraeth Aber-bach, Trefdraeth, Solfach, Tyddewi a Dinbych-y-pysgod, sy'n cyfyngu ar ddatblygiadau a ganiateir ac a fydd yn helpu i roi mwy o warchodaeth i'r ardaloedd hyn rhag yr effeithiau.

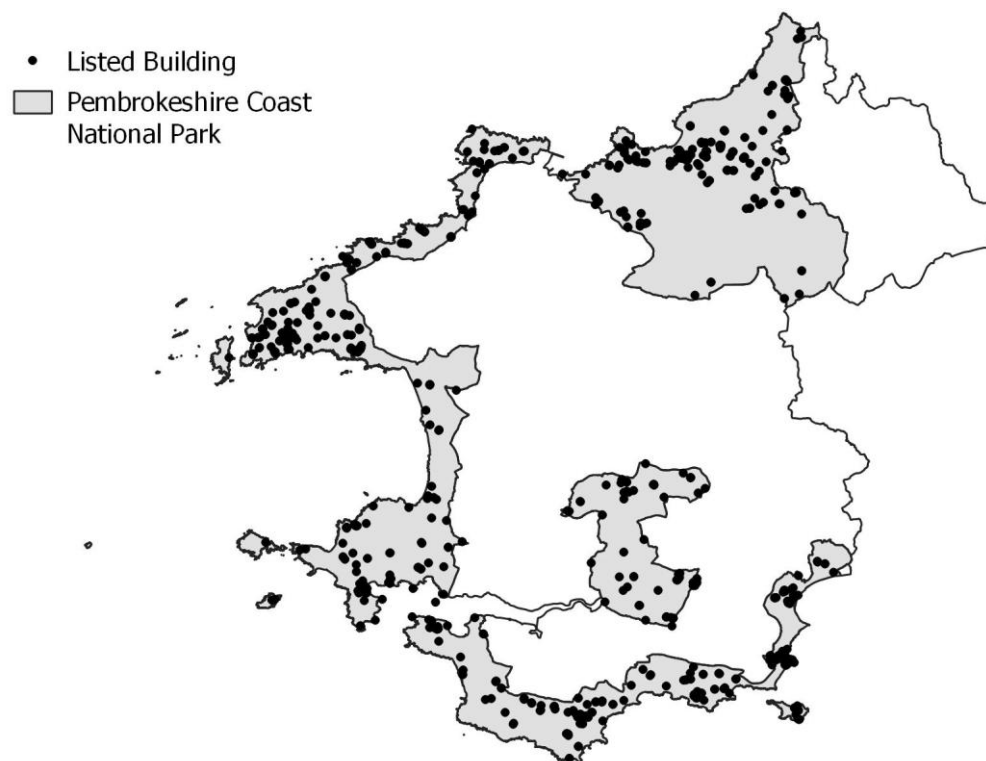
Mae manylion am ardaloedd Cadwraeth y Parc gan gynnwys eu maint a'u lleoliad i'w gweld yn y tabl a'r map isod.

Anheddiad	Arwynebedd (hectar)
Angle	166.815
Caerfarchell	9.836
Ynys Bŷr	97.028
Little Haven	5.435
Maenorbŷr	41.266
Trefdraeth a Pharrog	33.43
Portclew	2.85
Porthgain	112.32
Saundersfoot	20.73
Solfach	62.366
Tyddewi	32.75
Dinbych-y-pysgod	120.614
Trefin	9.797

Mae dros 1200 o adeiladau rhestredig yn y Parc Cenedlaethol, ac mae 33 o'r rhain yn Radd I, a 76 yn Radd II*. Dangosir lleoliad yr adeiladau hyn ar y map canlynol. Dangosir Trefdraeth, Tyddewi a Dinbych-y-pysgod mewn mwy o fanylder (noder: bwriadwyd i'r mapiau hyn ddangos dosbarthiad adeiladau rhestredig yn y Parc Cenedlaethol, ac nid ydynt yn dangos union lleoliadau'r adeiladau)

Adeiladau rhestredig ym Mharc Cenedlaethol Arfordir Penfro

Data GIS Asedau Hanesyddol Dynodedig, Gwasanaeth Amgylchedd Hanesyddol Cymru (Cadw), 2023, a drwyddedwyd o dan y Drwydded Llywodraeth Agored. Mae'n cynnwys data'r OS © Hawlfraint y Goron [a hawl cronfa ddata] 2023.

Adeiladau rhestredig yng Nghasnewydd

Arfarniad o Gynaliadwyedd Cynllun Partneriaeth ar gyfer y Parc Cenedlaethol 2025-2029, Atodiad B: Gwybodaeth sylfaenol

Data GIS Asedau Hanesyddol Dynodedig, Gwasanaeth Amgylchedd Hanesyddol Cymru (Cadw), 2023, a drwyddedwyd o dan y Drwydded Llywodraeth Agored. Mae'n cynnwys data'r OS © Hawlfraint y Goron [a hawl cronfa ddata] 2023.

Adeiladau rhestredig yn Nhyddewi

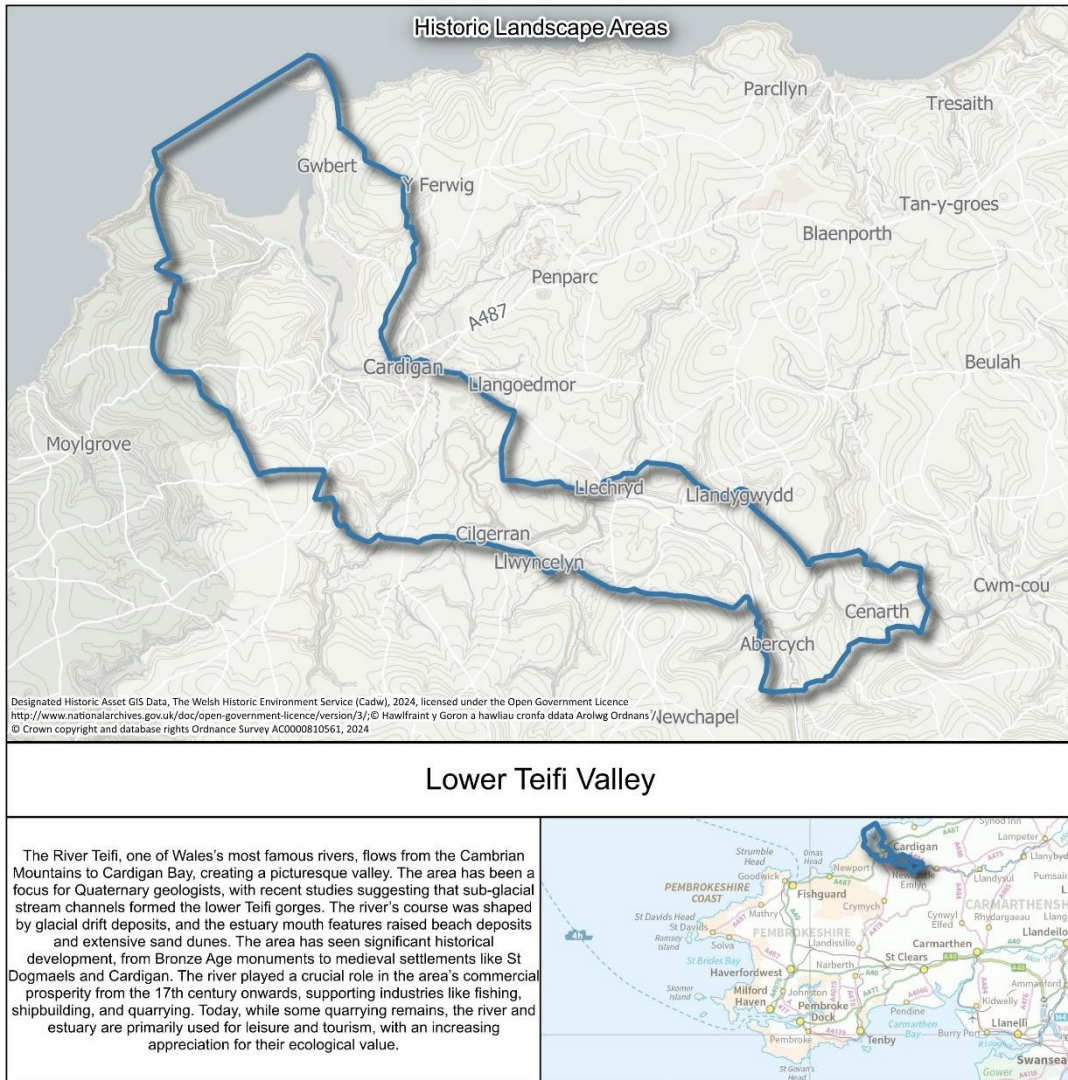
Data GIS Asedau Hanesyddol Dynodedig, Gwasanaeth Amgylchedd Hanesyddol Cymru (Cadw), 2023, a drwyddedwyd o dan y Drwydded Llywodraeth Agored. Mae'n cynnwys data'r OS © Hawlfraint y Goron [a hawl cronfa ddata] 2023.

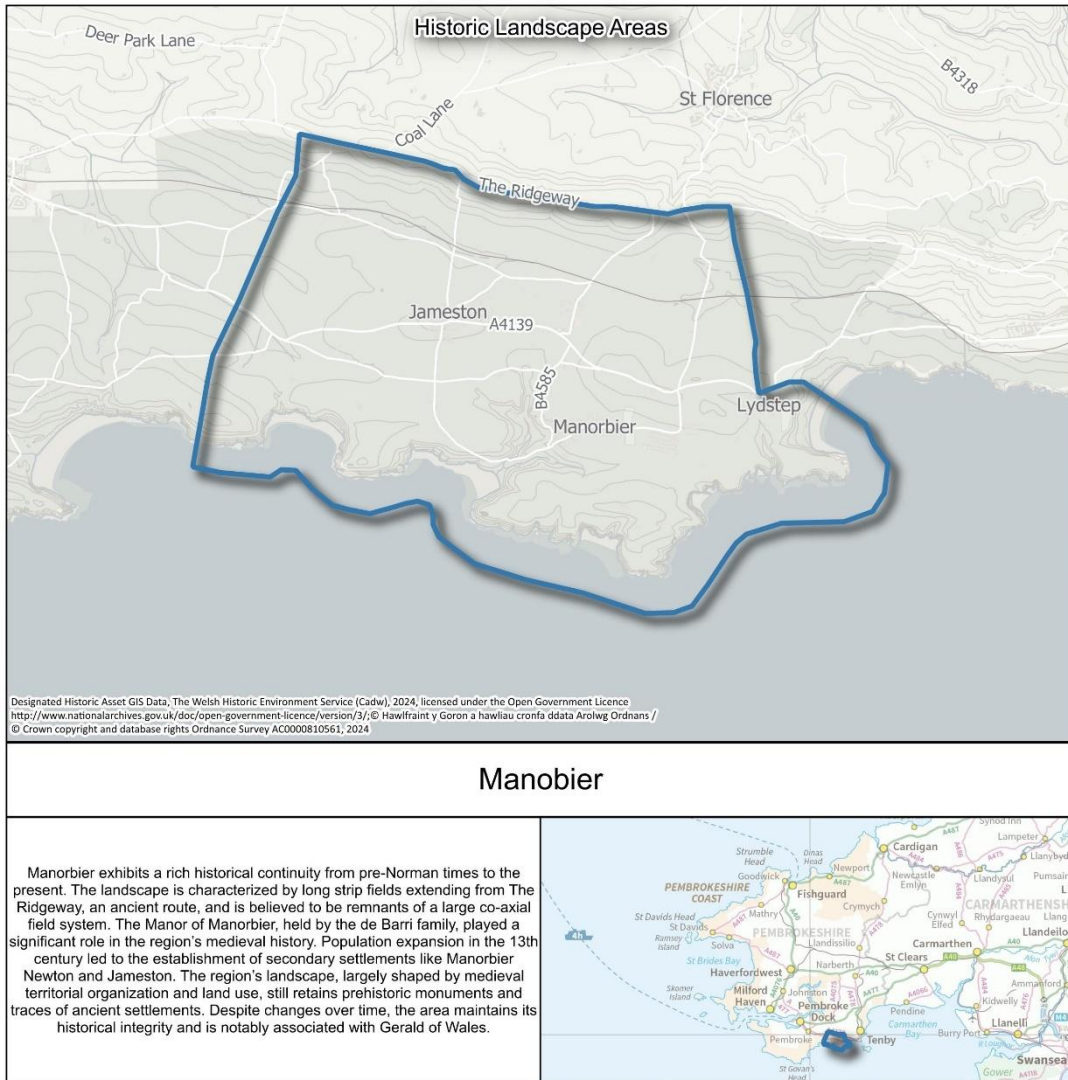

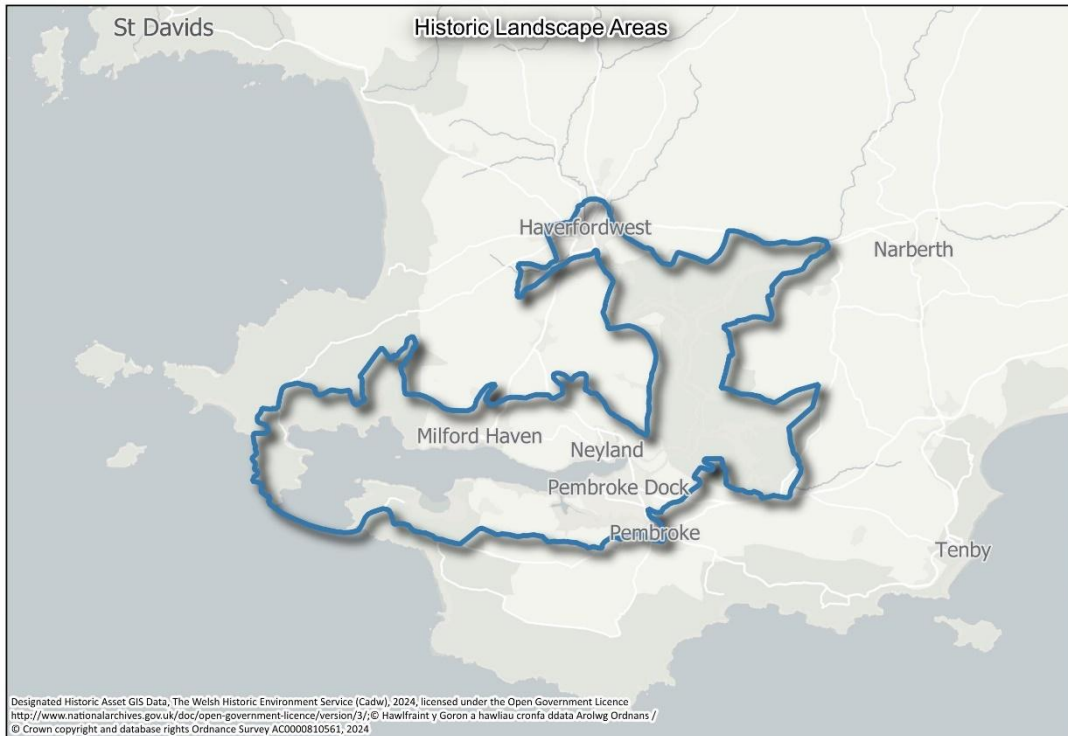
Adeiladau rhestredig yn Nimbych-y-pysgod

Data GIS Asedau Hanesyddol Dynodedig, Gwasanaeth Amgylchedd Hanesyddol Cymru (Cadw), 2023, a drwyddedwyd o dan y Drwydded Llywodraeth Agored. Mae'n cynnwys data'r OS © Hawlfraint y Goron [a hawl cronfa ddata] 2023.

Mae 9 ardal o Dirwedd Hanesyddol sy'n gyfan gwbl neu'n rhannol o fewn y Parc Cenedlaethol. Y rhain yw: Mynydd Preseli; Penrhyn Dewi ac Ynys Dewi; Ynys Skomer; Dyffordd Aberdaugleddau; Trefdraeth a Charningli; Pen Caer; Cwningar Ysgatbwl; Dyffryn Teifi Isaf; a Maenorbŷr. Fe'u dangosir ar y mapiau canlynol. Maen nhw i'w gweld ar y mapiau canlynol:

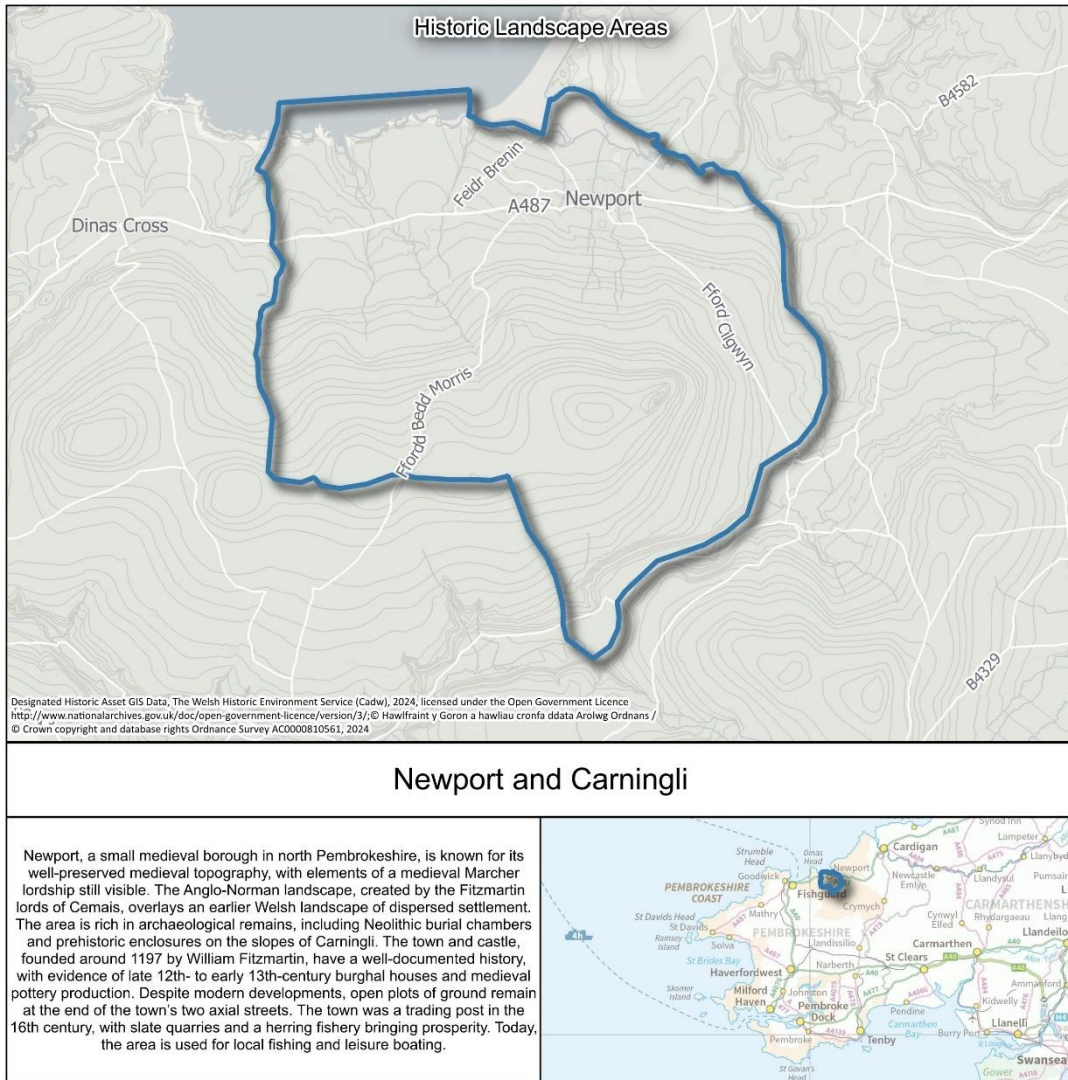

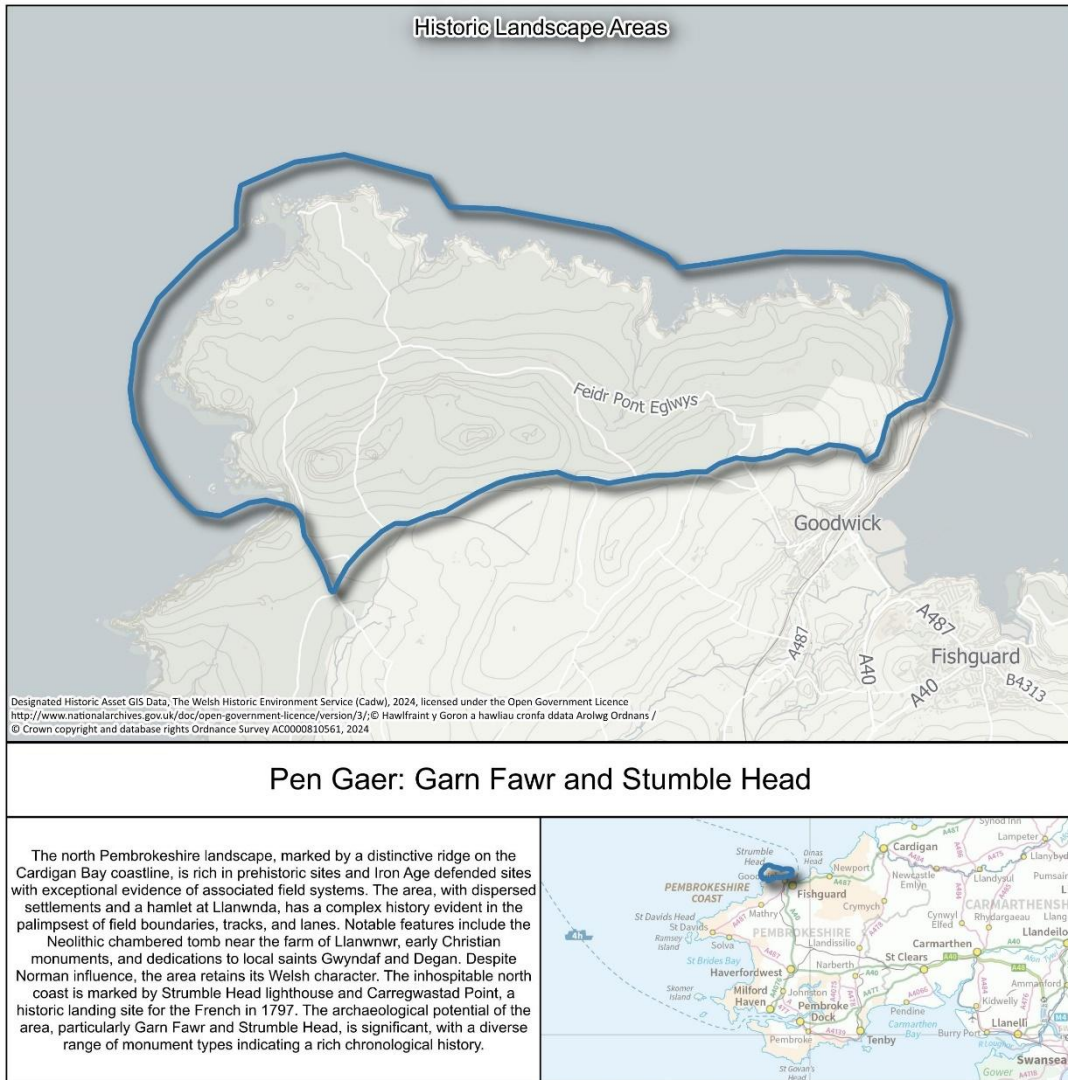

Milford Haven Waterway

The Haven, a ria formed after the last Ice Age, extends 30km inland, dividing into the Eastern and Western Cleddau. Its landscape encapsulates maritime history from the 11th to the late 20th century, with Iron Age forts, early medieval sites, and Norman castles like Pembroke, Haverfordwest, and Carew. The construction of the Cleddau bridge ended a network of cross-Haven ferries, leading to the establishment of towns like Milford and Pembroke Dock. Changes in ship sizes and technology led to a shift in coastal trade, preserving quays, jetties, and small settlements. Medieval castles transformed into gentry residences, while ecclesiastical establishments became ruins or residences. The Palmerstonian Forts represent the most complete military and naval fortifications. The late 20th century saw the rise of the oil and power industries, leaving a legacy of jetties, oil terminals, and shore processing facilities.

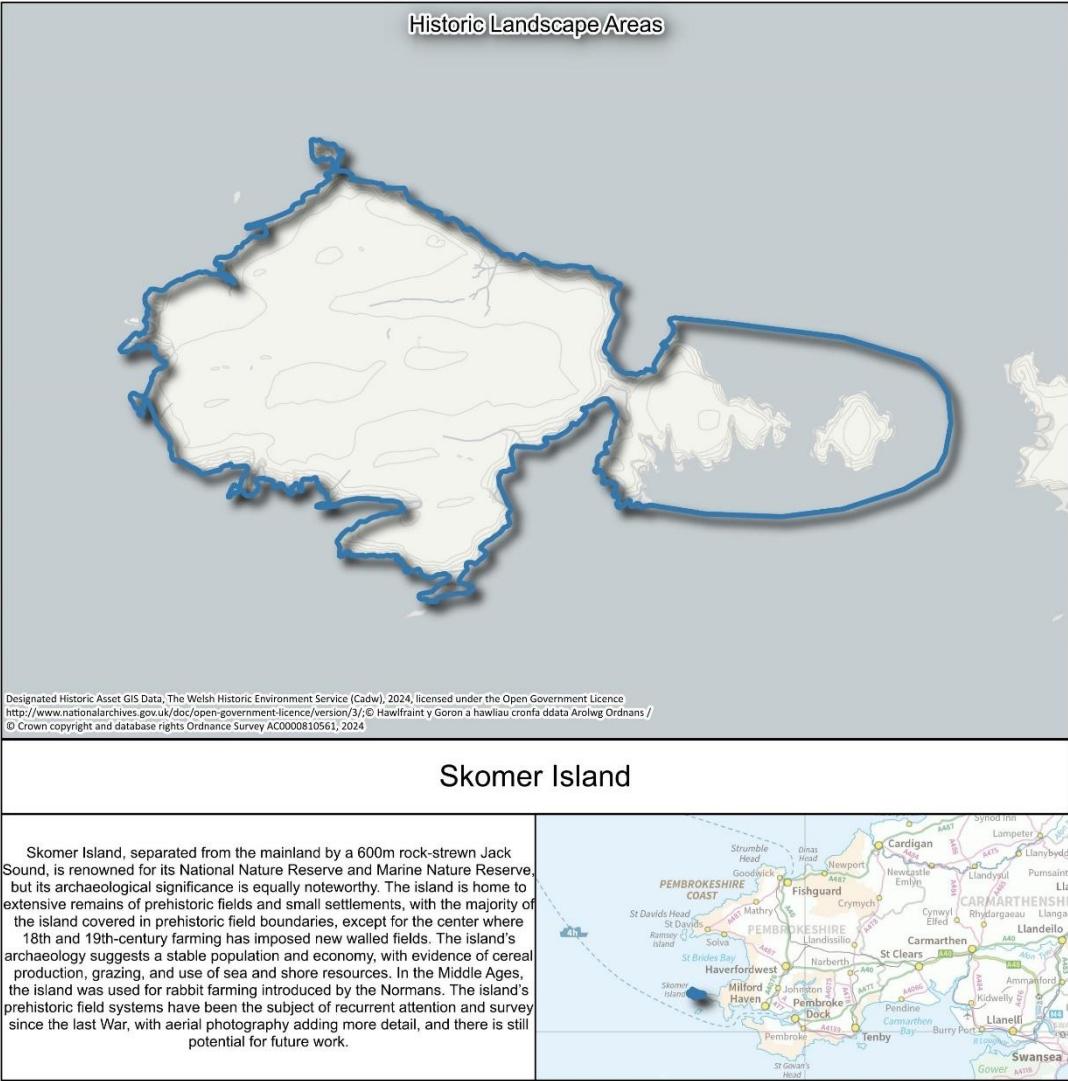

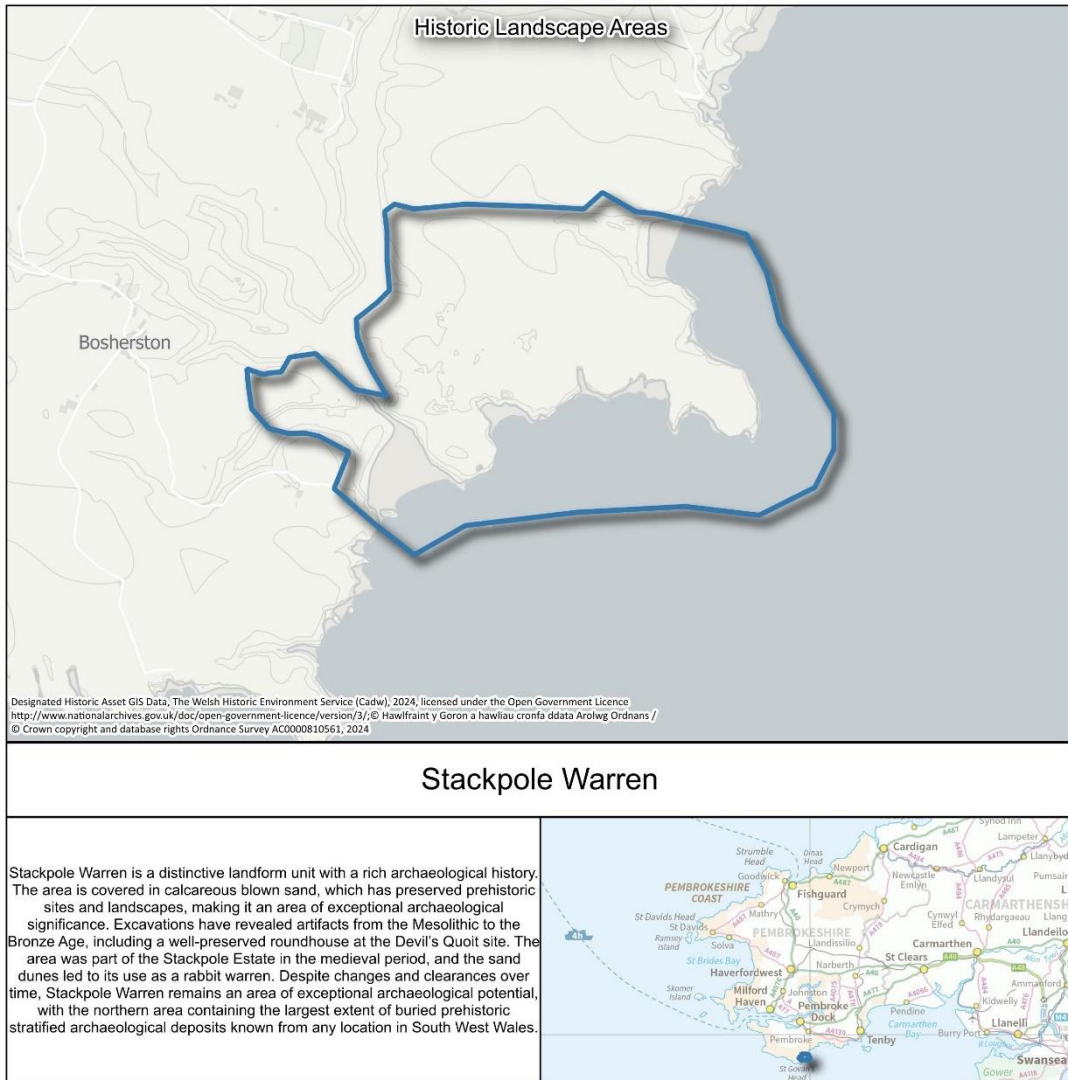

Preseli

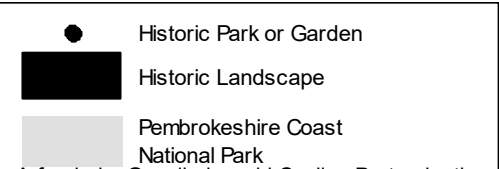
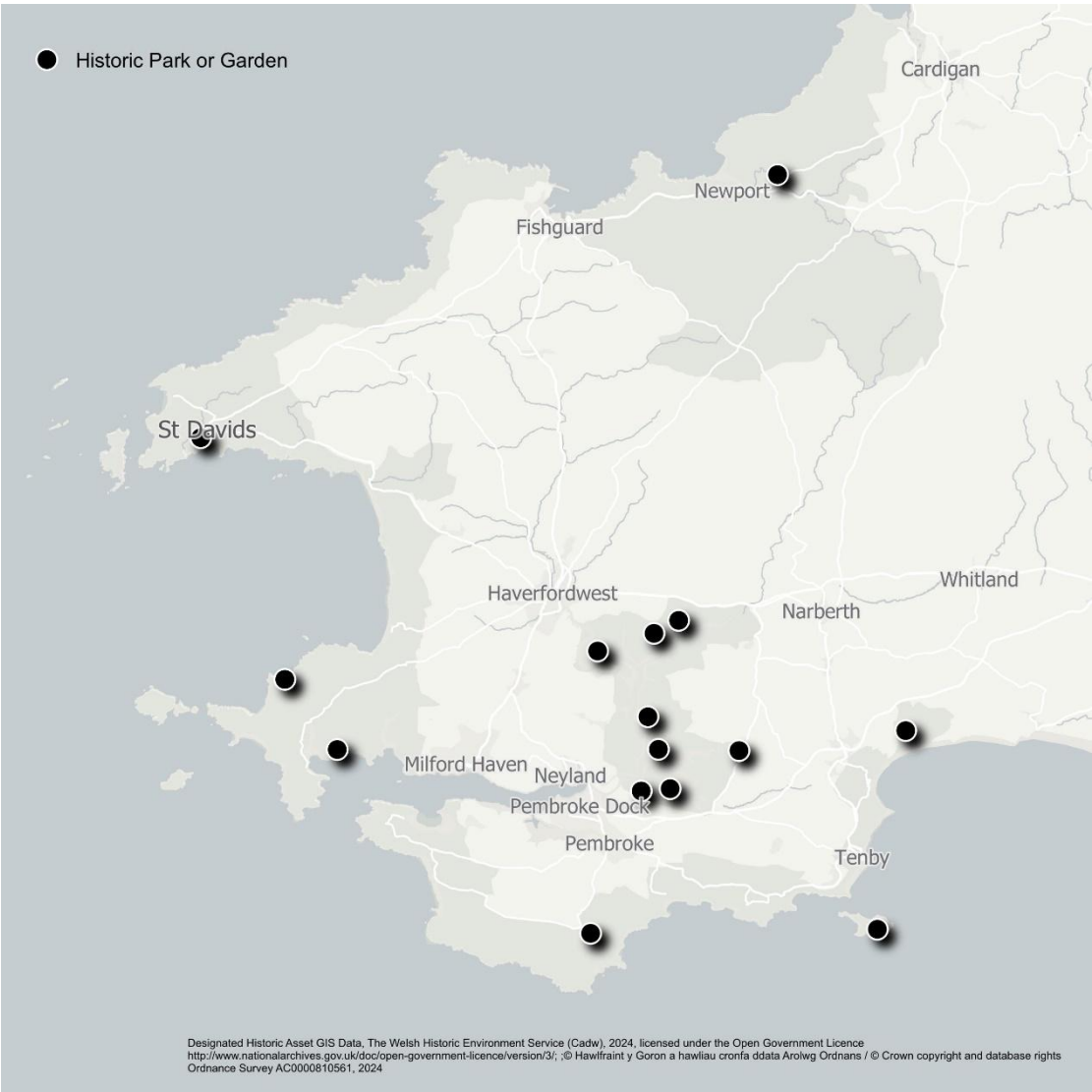
The Preseli Hills, part of the Pembrokeshire Coast National Park, are a rich historical landscape with distinct blocks of interest. The central block, from Foel Eryr to Foel Drygarn, contains a wealth of prehistoric and later remains, including the source area of the Stonehenge bluestones. The open upland is home to a variety of monuments from different periods, some prominent and others less so, but all contributing to a complex prehistoric landscape. The foothills show evidence of different periods of enclosure and settlement, with some areas preserving the pattern of 19th-century Parliamentary Enclosures. Despite changes over time, the area retains its common land status, with rights actively exercised by adjacent farms. The area may have seen a post-Roman population decline and contraction of settlement, but important routes across the range remained in use. These routes, such as the Brynberian Pass and Fleming's Way, are marked by standing stones and other monuments, indicating their antiquity and the shared use of upland resources.

Mae 15 o Barciau a Gerddi hanesyddol yn y Parc Cenedlaethol: Hen Neuadd Boulston; Colby Lodge; Neuadd Cosheston; Creseli; Lawrenni; Eglwysi Sant Brynachs; Castell Llansanffraid; Gwesty'r Warpool Court; Priordy Caldey; Trewarren; Castell Picton; Parc Slebech; Coedcanlas; a Llys Ystawg. Dangosir y rhain ar y map isod:

Er ei bod yn amlwg o'r wybodaeth uchod bod amgylchedd hanesyddol cyfoethog ym Mharc Cenedlaethol Arfordir Penfro, mae angen rhagor o wybodaeth am gyflwr a rheolaeth y safleoedd. Mae'n debygol bod adnoddau hanesyddol pwysig hefyd oddi ar yr arfordir (llongddrylliadau a safleoedd cynhanes tanddwr) a byddai rhagor o wybodaeth am y rhain yn ddymunol.

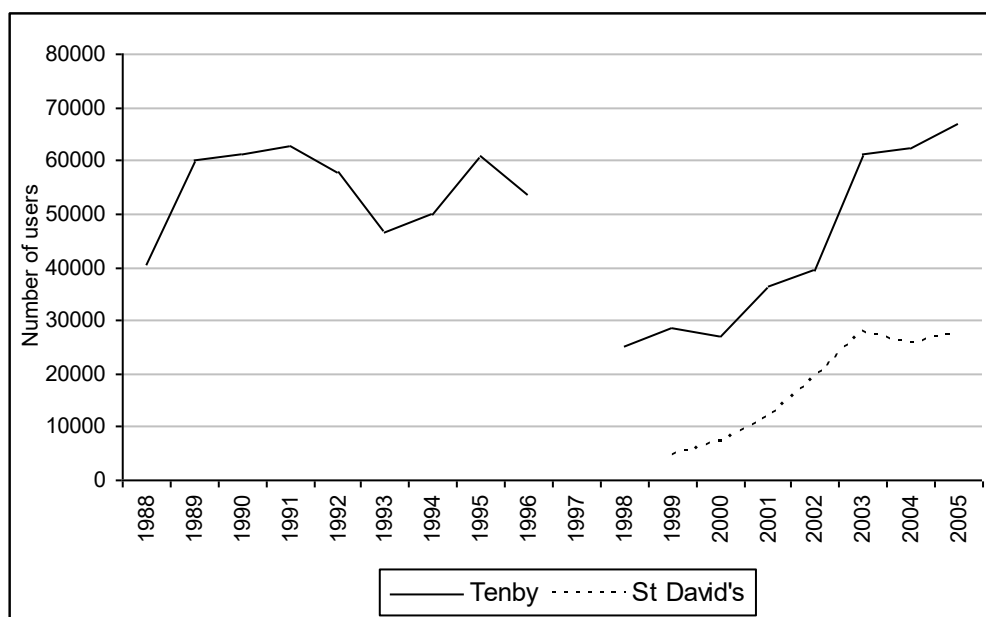
Trafnidiaeth

Perchnogaeth ceir

Yn ôl Cyfrifiad 2021, roedd 86.2% o aelwydydd yn berchen ar o leiaf un car neu fan, gyda dim ond 13.7% heb fod yn berchen ar gar neu fan o gwbl. Mae hyn yn wahanol i Gymru gyfan, lle mae 19.4% o aelwydydd heb gar na fan.

Defnydd o geir gan ymwelwyr

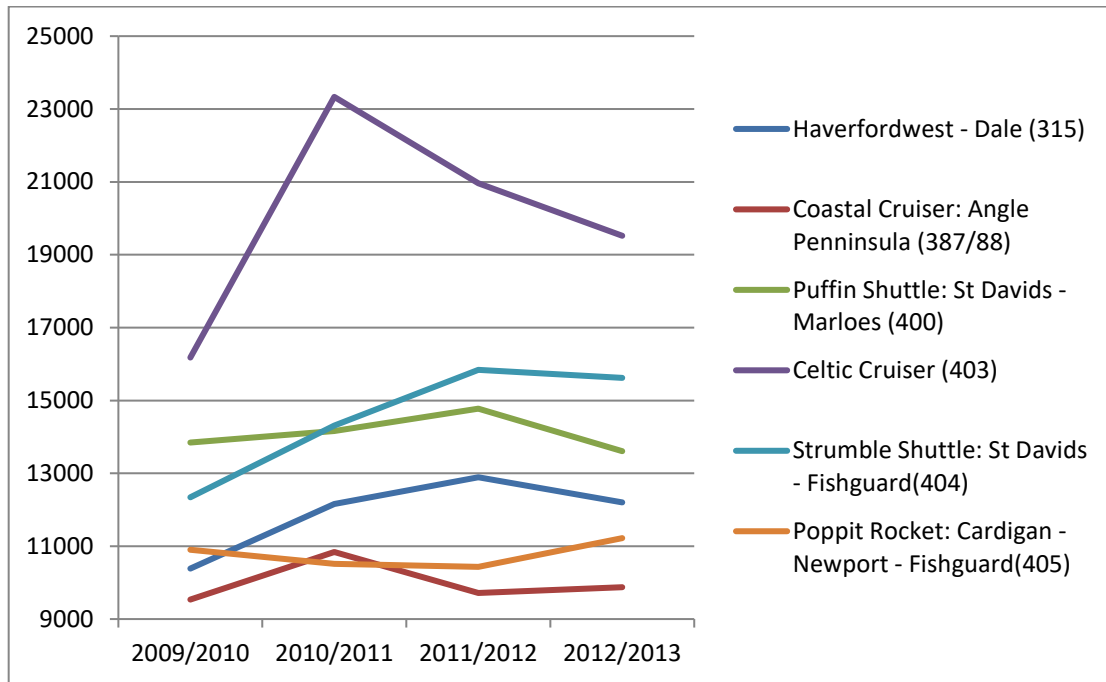
Canfu Arolwg Ymwelwyr Sir Benfro a gynhaliwyd yn 2012 fod 88% o ymwelwyr wedi teithio i Sir Benfro â char (roedd hyn 3% yn is nag yn 2003/4). Mae cynlluniau Parcio a Theithio wedi bod yn weithredol yn Ninbych-y-pysgod ers 1988 ac yn Nhyddewi ers 1999. Dangosir y niferoedd sy'n defnyddio'r cynlluniau Parcio a Theithio yn y siart canlynol.

Noder: nid oes data ar gyfer 1997 am nad oedd y gwasanaeth parcio a theithio'n weithredol yn y flwyddyn honno. Ffynhonnell: APCAP

Gwasanaeth	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Hwlfordd - Dale (315)	10386	12155	12892	12205
Gwibfws yr Arfordir: Penrhyn Angle (387/88)	9535	10841	9714	9871
Gwibiwr Pâl: Tyddewi - Marloes (400)	13849	14160	14775	13608
Y Gwibiwr Celtaidd (403)	16178	23333	20962	19517
Gwibiwr Strwmbwl: Tyddewi – Abergwaun (404)	12342	14312	15840	15624

Gwasanaeth	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Poppit Rocket: Cardigan - Trefdraeth – Abergwaun (405)	10905	10520	10433	11221
Cyfanswm	73195	85321	84616	82046

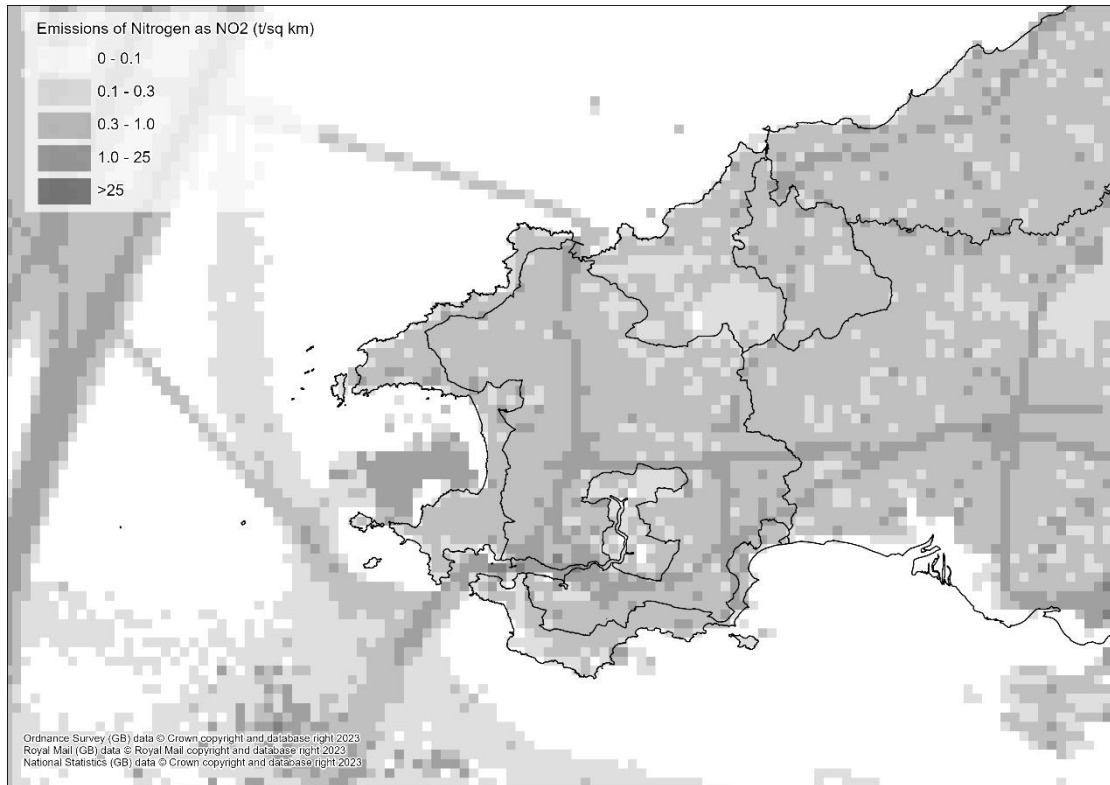
Cyngor Sir Penfro

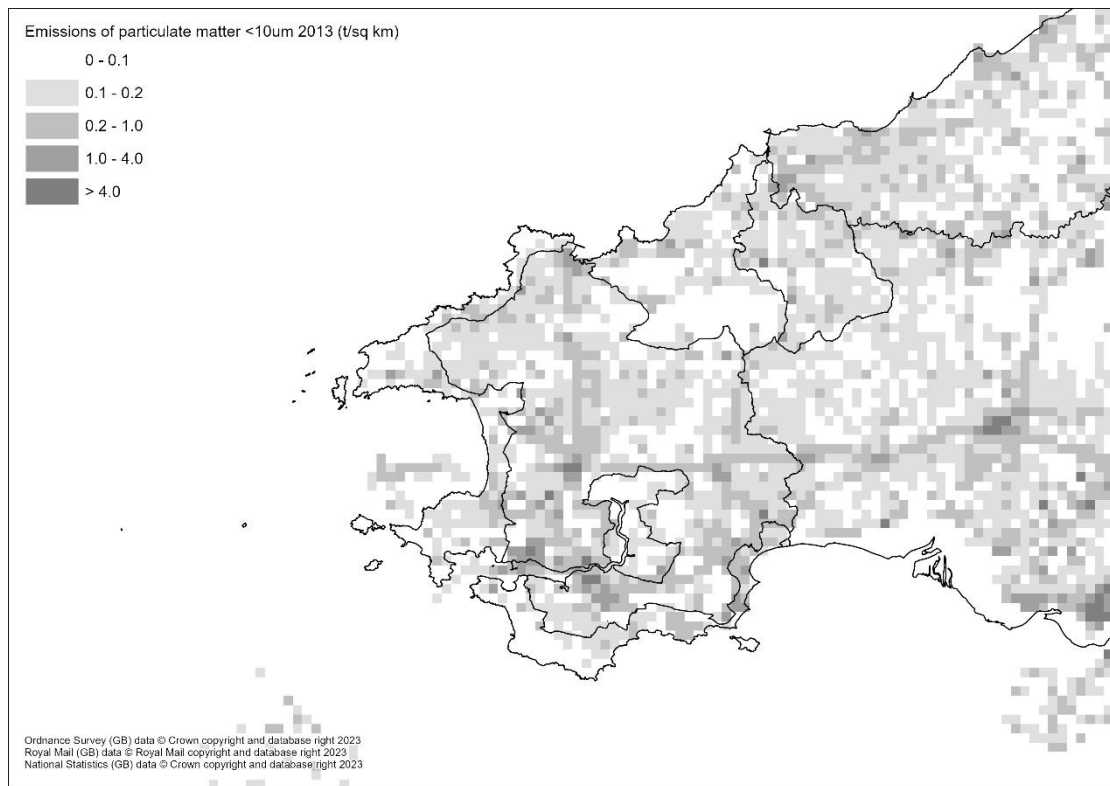
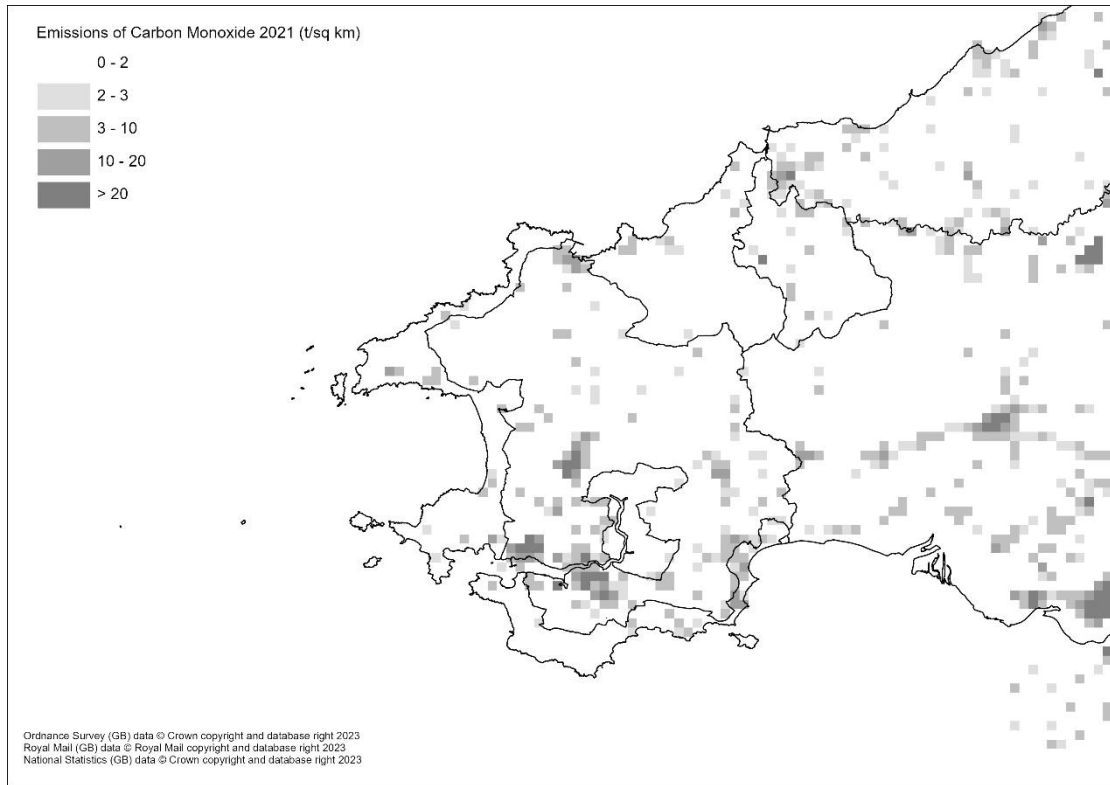
Er mwyn monitro'r defnydd o drafnidiaeth ffordd breifat, mae angen mwy o ddata monitro ar gyfer y ffyrdd o fewn y Parc Cenedlaethol a'r ffyrdd sy'n arwain iddo.

Llygredd

Llygredd aer/ansawdd aer

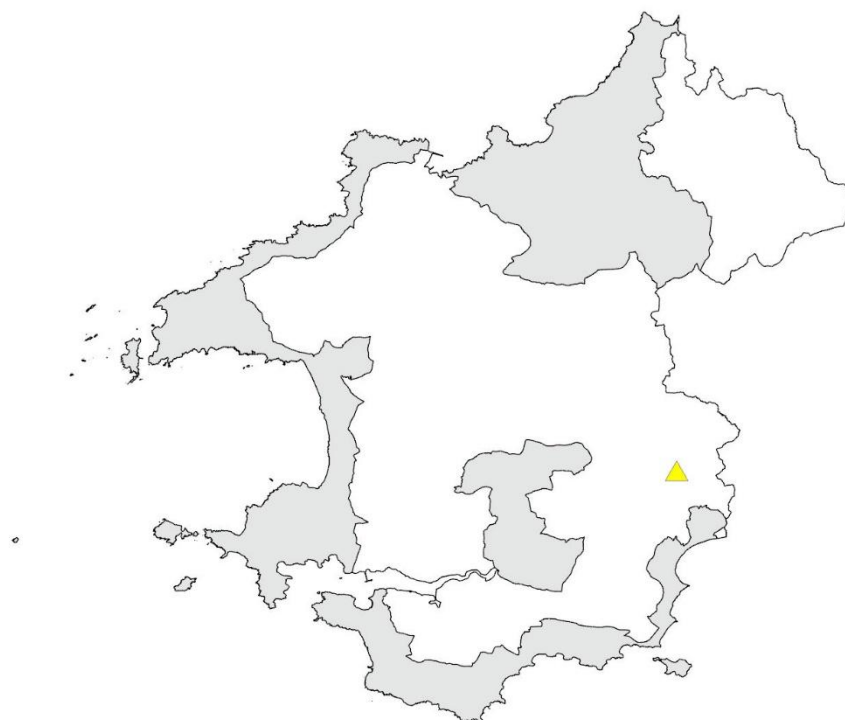
Mae nifer o fapiau a data ar allyriadau llygredd aer, gydag allyriadau wedi'u dadansoddi'n ôl sector ar gael ar wefan y Rhestr Allyriadau Atmosfferig Genedlaethol ([National Atmospheric Emissions Inventory](#)). Dangosir mapiau allyriadau ar gyfer Sir Benfro yn 2021 isod ar gyfer Ocsidau Nitrogen (NOx) a Charbon Monocsid, a map allyriadau 2021 ar gyfer deunydd gronynnol llai na 10µm.

Mae un orsaf monitro ansawdd aer awtomatig yn weithredol yn Sir Benfro:

Ger Arberth ar safle gwledig ger y B4314 (cyfeirnod grid SN146127), sy'n cael ei gweithredu ar ran DEFRA ers 1997.

Gorsaf Monitro Ansawdd Aer Awtomatig Arberth: Cyfartaleddau Blynnyddol

Allyriadau	2018	2019	2020	2021	2022	2023
NO _x fel NO ₂ (canolrif uchafswm dyddiol µm-3)	21	19	17	17	16	18
Gronynnau <10µm (canolrif uchafswm dyddiol µm-3)	28	44	62	41	60	39

Ffynhonnell: [Fforwm Ansawdd Aer Cymru](#)

Nid oedd modd gael gafael ar ddata i amcangyfrif ansawdd yr aer yn y Parc Cenedlaethol gan y byddai angen samplau o nifer cymharol fawr o leoliadau yn y Parc a'r cyffiniau. Mae'n fater o farn a fyddai'n ddymunol cael y data hyn, gan y byddai ei gasglu'n golygu llawer o waith, ac mae problemau ansawdd yr aer yn y Parc Cenedlaethol yn ymwneud yn fwy â rôl gweithgarwch o fewn ac yng nghyffiniau'r Parc i gyfrannu at y llygryddion (sydd wedi'u cynnwys yn y data NAEI) nag ansawdd yr aer a brofir mewn safleoedd yn y Parc Cenedlaethol.

Ansawdd dŵr

Mae dosbarthiad cyrff dŵr (o dan system ddosbarthu'r Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr (2000)) yn y Parc Cenedlaethol yn "Gymedrol" ar y cyfan, yn ôl yr asesiadau mwyaf diweddar a gynhaliwyd yn 2021.

Cyrff Dŵr Afon:

Mae 23 o gyrff dŵr afon wedi'u nodi yn y Parc Cenedlaethol:

ID corff dŵr	Enw corff dŵr	Math	Statws cyffredinol (WFD)
GB110061038330	Alun – blaenddyfroedd hyd at derfyn y llanw, Porth Clais	Afon	Cymedrol
GB110061031160	Brandy Brook - blaenddyfroedd hyd at derfyn y llanw	Afon	Cymedrol
GB110061038450	Brynberian - blaenddyfroedd at y cydlifiad gyda Nyfer	Afon	Da
GB110061025000	Cors Castellmartin - blaenddyfroedd hyd at derfyn y llanw	Afon	Cymedrol
GB110061038560	Clydach - blaenddyfroedd at y cydlifiad gyda Nyfer	Afon	Cymedrol
GB110061030981	Afon Cresswell, blaenddyfroedd hyd at derfyn y llanw	Afon	Cymedrol
GB110061038290	Cleddau Ddu - cydlifiad gyda Wern at y cydlifiad gyda Syfynwy**	Afon	Da
GB110061030670	Cleddau Ddu - cydlifiad gyda Syfynwy i derfyn y llanw*	Afon	Cymedrol
GB110061038320	Cleddau Ddu - y blaenddyfroedd at y cydlifiad â Wern	Afon	Da
GB110061030770	Llyn Ford - HW at derfyn y llanw, Wiseman's Bridge	Afon	Cymedrol
GB110061038460	Gwaun - blaenddyfroedd hyd at derfyn y llanw	Afon	Cymedrol
GB110061038610	Nant Duad - blaenddyfroedd at y cydlifiad gyda Nyfer	Afon	Cymedrol

GB110061030660	Narbeth Brook - blaenddyfroedd at y cydlifiad gyda Chleddau Ddu	Afon	Cymedrol
GB110061030780	Ffrwd New Inn - blaenddyfroedd i derfyn y llanw	Afon	Cymedrol
GB110061038630	Nyfer – Y cydlifiad â Nant Duad i derfyn y llanw	Afon	Gwael
GB110061038510	Nyfer - blaenddyfroedd at y cydlifiad gyda Brynberian	Afon	Da
GB110061025150	Ritec - blaenddyfroedd hyd at derfyn y llanw	Afon	Cymedrol
GB110061031000	Sandy Haven Pill	Afon	Cymedrol
GB110061038340	Solfach - blaenddyfroedd hyd at derfyn y llanw	Afon	Da
GB110061038300	Syfynwy - blaenddyfroedd i Lys-y-fran	Afon	Da
GB110061038500	Dienw - blaenddyfroedd i derfyn y llanw, Aberbach, ger Abermawr	Afon	Da
GB110061038310	Wern - blaenddyfroedd at y cydlifiad gyda Chleddau Ddu	Afon	Gwael
GB110061030930	Cors Winterton - blaenddyfroedd i derfyn y llanw, Morlyn Nr Pickleridge	Afon	Cymedrol

Ffynhonnell y data: CNC [Dosbarthiad Cylch 3 Rheoliadau'r Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr \(WFD\) | DataMapCymru](#)* Hyd bach iawn yn y Parc Cenedlaethol

** Mae'n rhedeg wrth ymyl ffin y Parc Cenedlaethol, ac yn gorgyffwrdd mewn rhannau bach

I grynhoi, statws cyffredinol y Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr ar gyfer cyrff dŵr afon yn y Parc Cenedlaethol yw:

2 - Gwael

14 - Cymedrol

7 - Da

Cyrff Dŵr Trosiannol:

ID corff dŵr	Enw corff dŵr	Math	Statws cyffredinol (WFD)
--------------	---------------	------	--------------------------

GB521006110500	Aber Gwaun	Trosiannol	Cymedrol
GB521006109400	Aber Solfach	Trosiannol	Cymedrol
GB531006114100	Aberdaugleddau - Mewnol	Trosiannol	Cymedrol
GB511006206900	Aber Teifi	Trosiannol	Cymedrol
GB511006115200	Aber Nyfer	Trosiannol	Cymedrol

Ffynhonnell y data: CNC [Dosbarthiad Cylch 3 Rheoliadau'r Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr \(WFD\) | DataMapCymru](#)

Cyrff Dŵr Daear

ID corff dŵr	Enw corff dŵr	Math	Statws cyffredinol (WFD)
GB41002G200400	Cleddau a Sir Benfro	Dŵr daear	Gwael
GB41002G206000	Calchfaen Carbonifferaidd Sir Benfro	Dŵr daear	Da

Ffynhonnell y data: CNC [Dosbarthiad Cylch 3 Rheoliadau'r Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr \(WFD\) | DataMapCymru](#)

Mae dau gorff dŵr daear arall yn croestorri â ffin y Parc Cenedlaethol ond mae'r ardaloedd hyn yn fach iawn, ac mae dylanwad gweithgareddau yn y Parc Cenedlaethol yn debygol o fod yn sylweddol.

Adnoddau dŵr

Mae argaeledd dŵr ar gyfer trwyddedu wedi'i nodi yn Strategaethau Trwyddedu Tynnu Dŵr Cyfoeth Naturiol Cymru. Mae'r rhain yn rhoi trosolwg o ble a faint o ddŵr sydd ar gael ar gyfer trwyddedau tynnu dŵr newydd, gan ystyried y tynnu presennol a'r gofynion amgylcheddol.

Mae llif afonydd yn newid yn naturiol drwy gydol y flwyddyn, a'r amcan yw diogelu amrywioldeb llif. Mae argaeledd adnoddau yn cael ei gyfrifo ar bedwar llif gwahanol, Q95 (llif isaf), Q70, Q50 a Q30 (llif uchaf). Mae'r wybodaeth hon yn rhoi darlun realistig o'r adnoddau sydd ar gael ar hyn o bryd mewn corff dŵr penodol (uned dŵr wyneb is-ddalgylch neu uned dŵr daear).

Mae'r fframwaith cyfreithiol yn darparu lefel uchel iawn o warchodaeth i Ardaloedd Cadwraeth Arbennig ac Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig. Mae safleoedd Ramsar a Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig hefyd yn bwysig iawn yn amgylcheddol. Mae pob cais am drwydded newydd ger neu o fewn y safleoedd hyn yn destun asesiad o dan y Gyfarwydddeb Cynefinoedd ar gyfer effeithiau posibl ar nodweddion y safle, yn unigol ac ar y cyd â thrwyddedau eraill. Arweiniodd yr Adolygiad o'r Gyfarwydddeb Cynefinoedd at newid rhai

trwyddedau ac mae gan Gleddau Ddu a Chleddau Wen bellach statws 'Dim dŵr ar gael' (yn hytrach na 'gormod o drwyddedau').

Mae *Strategaeth trwyddedu tynnu dŵr Cleddau ac Afonydd Arfordirol Sir Benfro* (Mai 2014) Cyfoeth Naturiol Cymru yn nodi'r adnoddau sydd ar gael ar gyfer pwyntiau asesu penodol. Nid yw'r cyhoeddiad am yr adnoddau sydd ar gael wedi cael ei ddiweddarw ers 2014, ond mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn diweddarw'r data ffynhonnell er mwyn rhoi cyngor ar geisiadau am drwyddedau tynnu dŵr newydd a newidiadau i drwyddedau presennol.

Argaeledd dŵr ar gyfer pwyntiau asesu dalgylchoedd Cleddau

Cyf	Enw	Argaeledd Adnoddau Dŵr yn Q95
1	Cleddau Wen ar derfyn y llanw	Nid oes dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu
2	Cleddau Wen yng ngorsaf fesur Prendergast Mill	Dŵr dan gyfyngiadau ar gael i'w drwyddedu
3	Cleddau Wen yn Nhrefgarn	Dŵr dan gyfyngiadau ar gael i'w drwyddedu
4	Cleddau Wen yng Nghasmorys	Dŵr dan gyfyngiadau ar gael i'w drwyddedu
5	Cartlett Brook	Mae dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu
6	Anghof yng Nghas-blaidd	Dŵr dan gyfyngiadau ar gael i'w drwyddedu
7	Cleddau Ddu ar derfyn y llanw	Nid oes dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu
8	Cleddau Ddu yng ngorsaf fesur Pont Canaston	Nid oes dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu
9	Cleddau Ddu i fyny'r afon o Syfynwy	Nid oes dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu
10	Syfynwy i fyny'r afon o gydlifiad Cleddau Ddu	Nid oes dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu

Argaeledd dŵr ar gyfer pwyntiau asesu dalgylchoedd Afonydd Arfordirol Sir Benfro

Pwynt Asesu	Enw	Argaeledd Adnoddau Dŵr yn Q95
1	Nanhyfer ar derfyn y llanw	Mae dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu
2	Gwaun ar derfyn y llanw	Mae dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu
3	Gwaun yng ngorsaf fesur Pont Cilrhedyn	Mae dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu

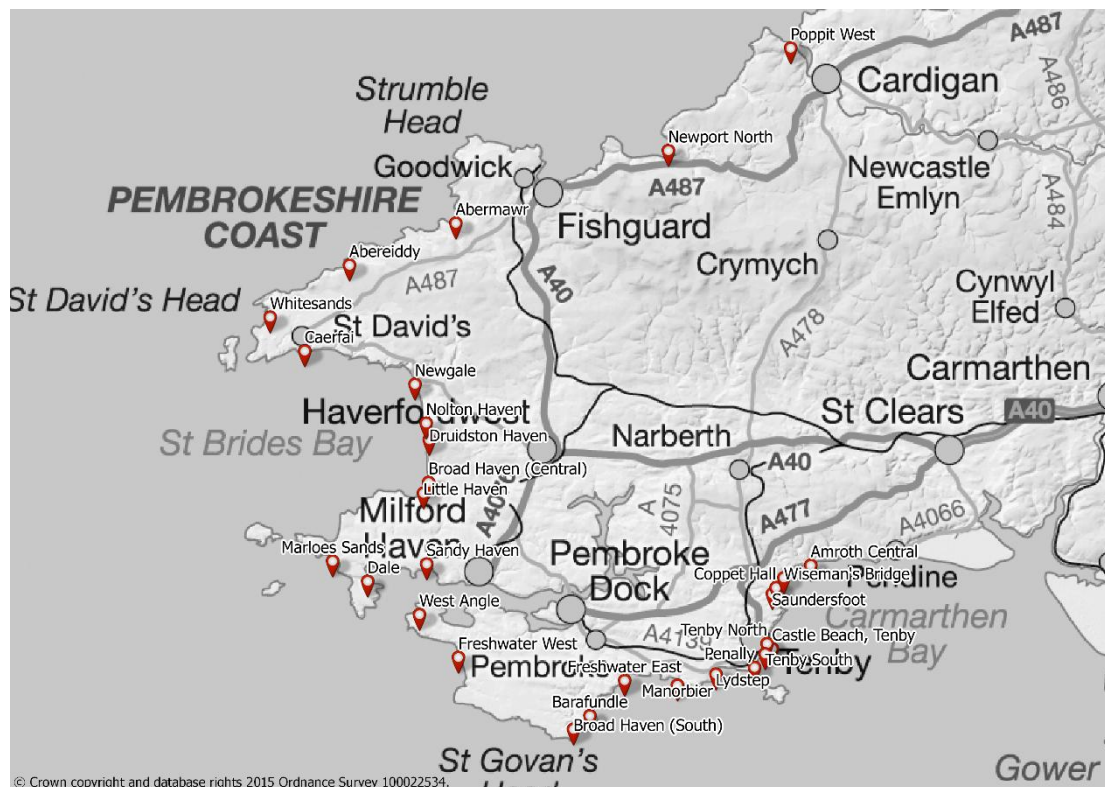
Pwynt Asesu	Enw	Argaeledd Adnoddau Dŵr yn Q95
4	Alun yng ngorsaf fesur Tyddewi	Mae dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu
5	Solfach yng ngorsaf fesur y Felin Ganol	Mae dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu
6	Llif Fflatiau Gann	Mae dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu
7	Westfield Pill	Mae dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu
8	Cors Castellmartin	Mae dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu
9	Ritec	Mae dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu
10	Afon Cresswell	Mae dŵr ar gael ar gyfer trwyddedu

Roedd Rheoliadau Adnoddau Dŵr (Darpariaethau Trosiannol) 2017 yn dileu'r rhan fwyaf o'r eithriadau i drwyddedu dŵr daear. Mae gwaith tynnu dŵr perthnasol yn Sir Benfro yn dod o dan y trefniadau trwyddedu trosiannol.

Ansawdd Dŵr Ymdrochi

Mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn cynnal asesiadau o ansawdd dŵr ymdrochi mewn nifer o leoliadau ar hyd a lled Cymru rhwng mis Mai a mis Medi bob blwyddyn; defnyddir y canlyniadau wedyn i roi amcanestyniad o sgôr/dosbarthiad blynyddol (gweler isod). Mae'r sgôr hon wedi'i seilio'n bennaf ar y crynodiadau o golifformau ysgarthol sy'n bresennol yn y dŵr⁶.

Cesglir data mewn 29 o leoliadau yn y Parc Cenedlaethol:

Graddfa Dosbarthiad Ansawdd Dŵr Ymdrochi:

Rhagorol
Da
Digonorol
Gwael

Yn 2022 cafodd pob un o'r lleoliadau dŵr ymdrochi a aseswyd yn y Parc Cenedlaethol eu dosbarthu fel "Da" neu "Rhagorol" (2 neu 3 seren). Yn 2023, dychwelodd ansawdd dŵr yng Ngogledd Dinbych-y-pysgod i fod yn rhagorol, a gostyngodd Llanrath i dda, a gostyngodd Pont Wisemans i ddigonol.

⁶ I gael rhagor o wybodaeth, ewch i [dudalennau gwe Ansawdd Dŵr Ymdrochi](#) Cyfoeth Naturiol Cymru.

Lleoliad Blwydd yn	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2022	2023	2024
Abereid di	Dim dosbarthiad	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Aberma wr	Dim dosbarthiad	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Dim dosbarthiad	Dim dosbarthiad
Llanrhat h - canol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Da	Da
Barafundle	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Aberlly dan (Canol)	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Aberlly dan (De)	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Caerfai	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Traeth y Castell, Dinbych -y- pysgod	Rhagorol	Rhagorol	Da	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Coppet Hall	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Dale	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Druidst on Haven	Dim dosbarthiad	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Freshwater East	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol

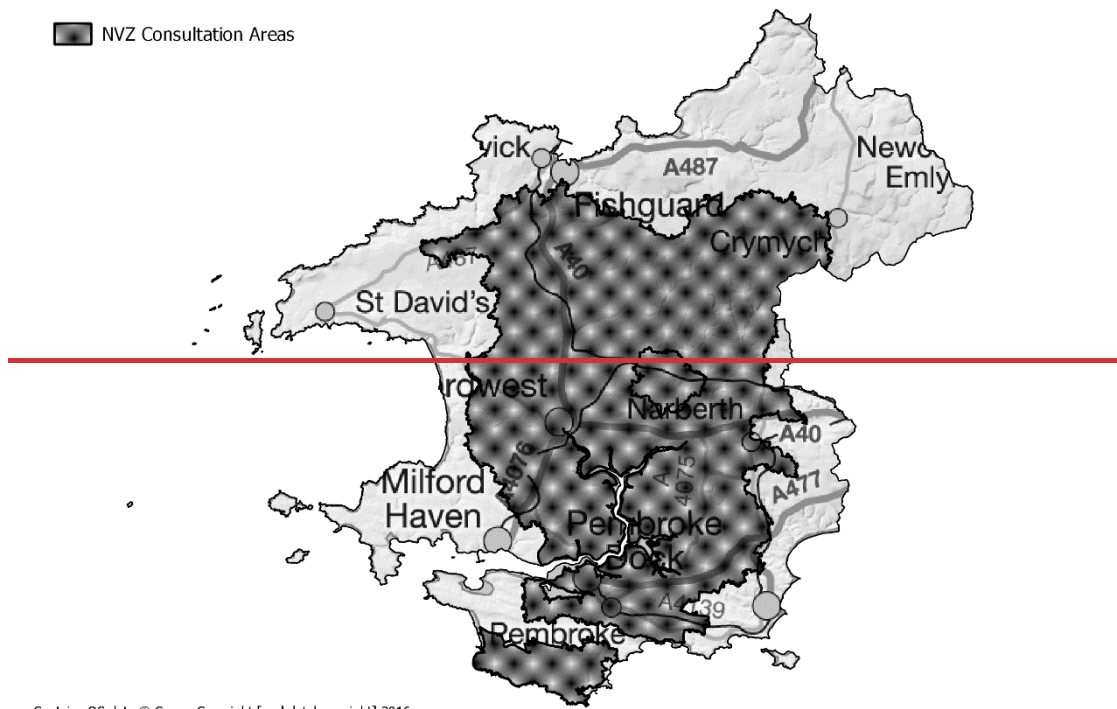
Lleoliad Blwydd yn	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2022	2023	2024
Freshwater West	Dim dosbarthiad	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Little Haven	Dim dosbarthiad	Rhagorol	Rhagorol	Da	Da	Da	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Lydstep	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Maenor bŷr	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Marloes Sands	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Niwgwl	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Gogled d Casnewydd	Da	Da	Da	Rhagorol	Da	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Nolton Haven	Dim dosbarthiad	Digo nol	Rhagorol	Da	Da	Digo nol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Penalun	Dim dosbarthiad	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Gorllewin Poppit	Rhagorol	Da	Da	Da	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Sandy Haven	Dim dosbarthiad	Da	Da	Da	Da	Digo nol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Saundersfoot	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Dinbych-y-pysgod	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Da	Rhagorol	Rhagorol

Lleoliad Blwydd yn	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2022	2023	2024
(Gogledd)									
Dinbych -y- pysgod (De)	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Angle (Gorllewin)	Rhagorol	Da	Da	Da	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Bae Porth Mawr	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol	Rhagorol
Wiseman's Bridge	Dim dosbarthiad	Digonorol	Digonorol	Da	Da	Da	Da	Digonorol	Digonorol

Parthau Perygl Nitradau

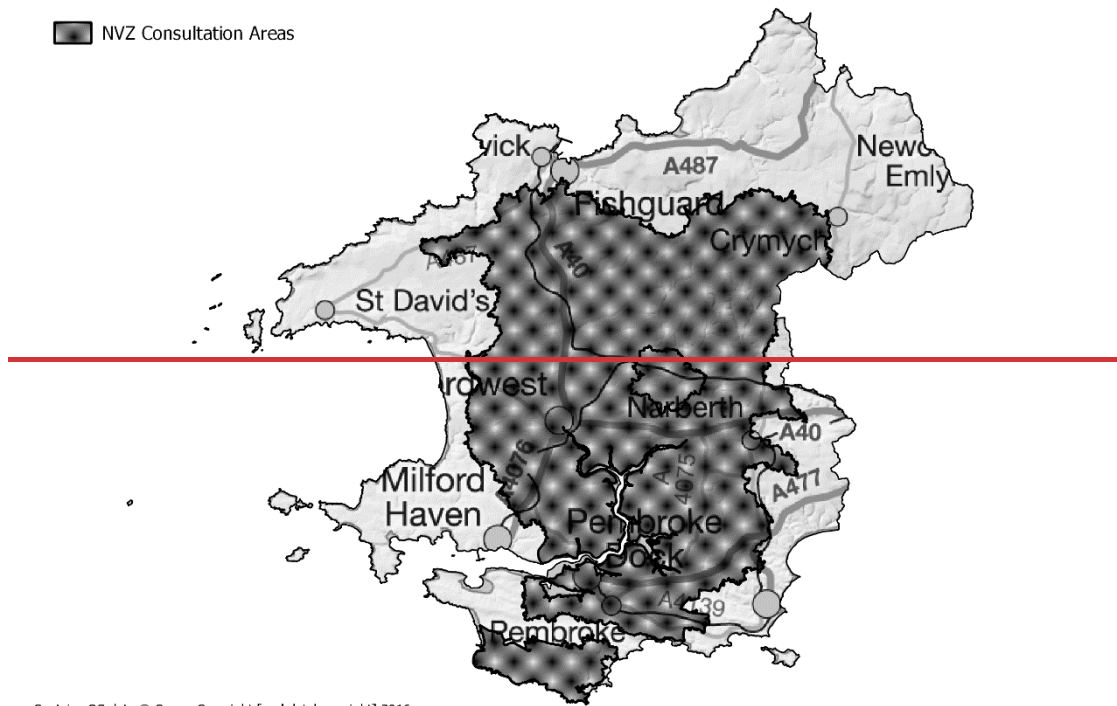
Mae'r Gyfarwydddeb Nitradau (91/676/EEC) wedi ei chynllunio i warchod dyfroedd rhag llygredd nitradau o ffynonellau amaethyddol. Ym mis Ebrill 2021, cafodd y Parthau Perygl Nitradau dynodedig yng Nghymru eu diddymu ar ôl cyflwyno Rheoliadau Adnoddau Dŵr (Rheoli Llygredd Amaethyddol) (Cymru). Mae Llywodraeth Cymru wedi datgan bod Cymru gyfan yn Barth Perygl Nitradau.

 NVZ Consultation Areas

Contains OS data © Crown Copyright [and database right] 2016

 NVZ Consultation Areas

Contains OS data © Crown Copyright [and database right] 2016

Newid Hinsawdd

Trosolwg

Mae amcanestyniadau'r Swyddfa Dywydd yn dangos y gallai Cymru brofi glawiad mwy dwys, mwy o lifogydd mewn ardaloedd isel ac arfordirol ynghyd â hafau poethach a sychach.⁷

Mae amcanestyniadau ar gyfer codiad yn lefel y môr a ddisgrifir yn UKCP18⁸ yn dangos y gallai Cymru, mewn senario cymedrol, brofi codiad o 0.5m yn lefel y môr erbyn 2100 gyda senario uchel yn awgrymu codiad o 1m. O ganlyniad i hyn, mae'n debygol y byddai ardaloedd arfordirol yng Nghymru yn dioddef llifogydd mwy mynych a difrifol, a byddai erydu arfordirol yn cynyddu. Byddai'r risg i seilwaith a chymunedau yn cynyddu'n sylweddol hefyd.

Llifogydd

Mae'r risg o lifogydd yn y Parc Cenedlaethol wedi'i gyfyngu'n bennaf i ddyffrynnoedd afonydd a rhai ardaloedd arfordirol isel. Darperir data a mapiau perygl llifogydd gan Cyfoeth Naturiol Cymru yn MapDataCymru ([Llywodraeth Cymru: MapDataCymru](#)) ac fel rhaglen ryngweithiol ar wefan the Cyfoeth Naturiol Cymru ([Cyfoeth Naturiol Cymru / Gwiriwch eich risg llifogydd ar fap \(Map Asesu Perygl Llifogydd Cymru\)](#). Mae'r set ddata hon, "Map Llifogydd ar gyfer Cynllunio", yn cynnwys lwfans ar gyfer newid yn yr hinsawdd.

Yn ystod gaeaf 2023, mae tua 6% o gyfeiriadau (preswyl, masnachol a diwydiannol) yn y Parc Cenedlaethol mewn ardaloedd a ddynodwyd gan Cyfoeth Naturiol Cymru fel rhai lle mae perygl llifogydd o afonydd neu'r môr. Mae 1% arall mewn ardaloedd a ddynodwyd fel rhai lle mae perygl o lifogydd o ganlyniad i ddŵr wyneb a chysiau dŵr bychain. Mae'r tabl isod yn eu dangos yn ôl math a pharth y risg:

	Nifer y cyfeiriadau	Cyfeiriadau mewn parth llifogydd fel canran o'r holl gyfeiriadau yn y Parc Cenedlaethol
Cyfanswm y Cyfeiriadau mewn Parth Llifogydd Afon neu'r Môr	1008	6%

Wedi'u Rhannu'n ôl Parth Llifogydd:

	Nifer y cyfeiriadau	Canran y cyfeiriadau mewn parth llifogydd
Parth Llifogydd 2	160	16%
Parth Llifogydd 3	848	84%

⁷ [Cyfoeth Naturiol Cymru / Trosolwg o newid yn yr hinsawdd](#)

⁸ [UK Climate Projections \(UKCP\) - Y Swyddfa Dywydd](#)

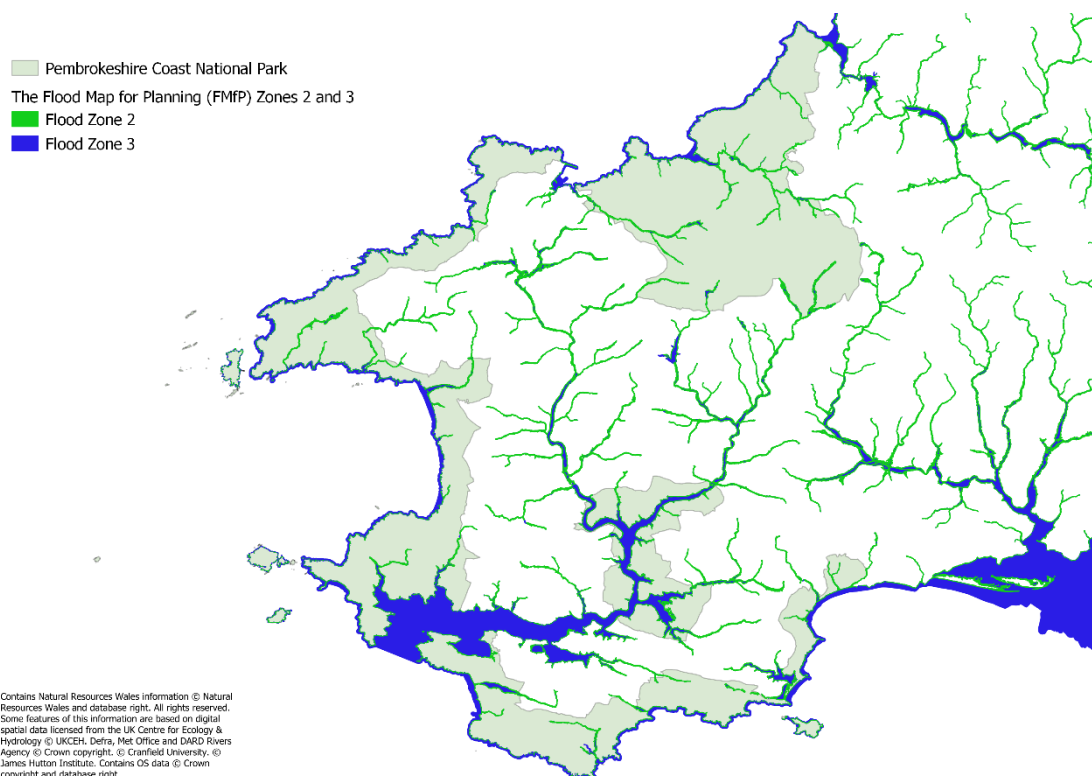
Daw'r data yn y tablau uchod o The Flood Map for Planning (FMfP) ac Address Base Core yr OS (cyrchwyd ar 13/12/2023). Diffinnir parthau 2 a 3 fel a ganlyn:

Parth Llifogydd 2:

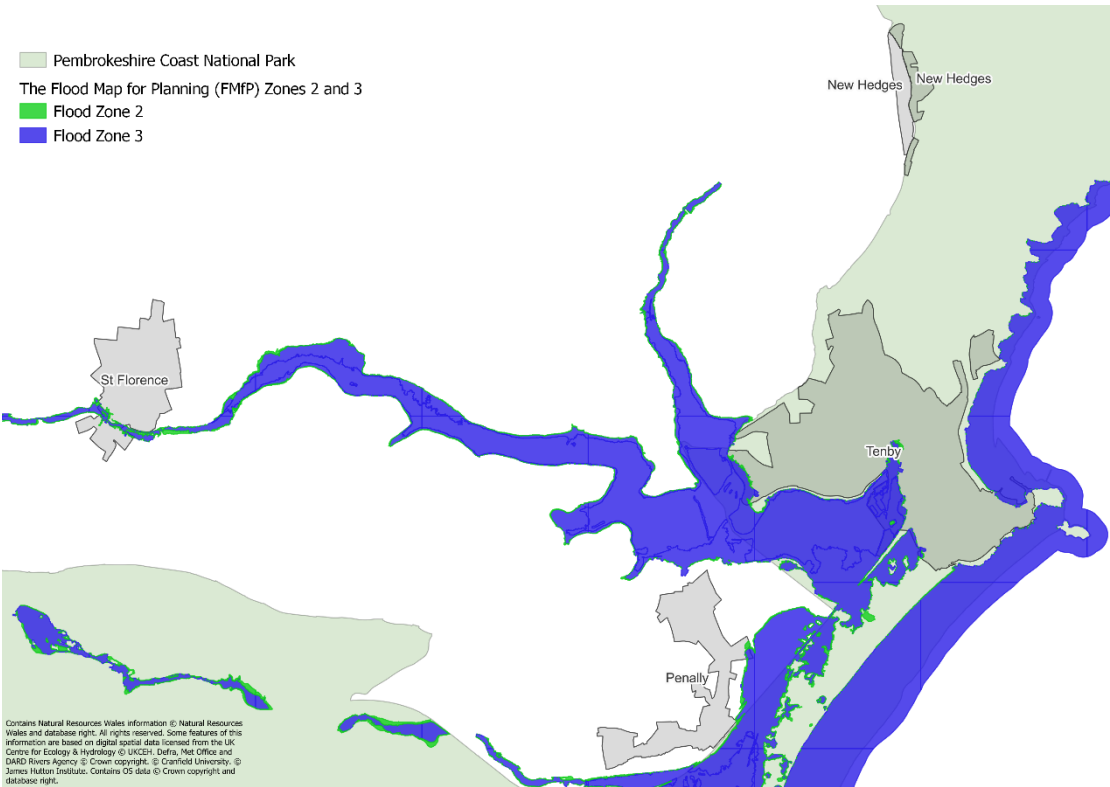
- Afonydd â siawns o lai nag 1% (1 mewn 100) ond sy'n fwy na neu'n hafal i 0.1% (1 mewn 1,000) o ddigwydd mewn unrhyw flwyddyn dan sylw, gan gynnwys lwfans ar gyfer newid yn yr hinsawdd.
- Y môr â siawns o lai na 0.5% (1 mewn 200) ond sy'n fwy na neu'n hafal i 0.1% (1 mewn 1,000) o ddigwydd mewn unrhyw flwyddyn dan sylw, gan gynnwys lwfans ar gyfer newid yn yr hinsawdd.
- Dŵr wyneb a chysiau dŵr bychain â siawns o lai nag 1% (1 mewn 100) ond sy'n fwy na neu'n hafal i 0.1% (1 mewn 1,000) o ddigwydd mewn unrhyw flwyddyn dan sylw, gan gynnwys lwfans ar gyfer newid yn yr hinsawdd.

Parth Llifogydd 3:

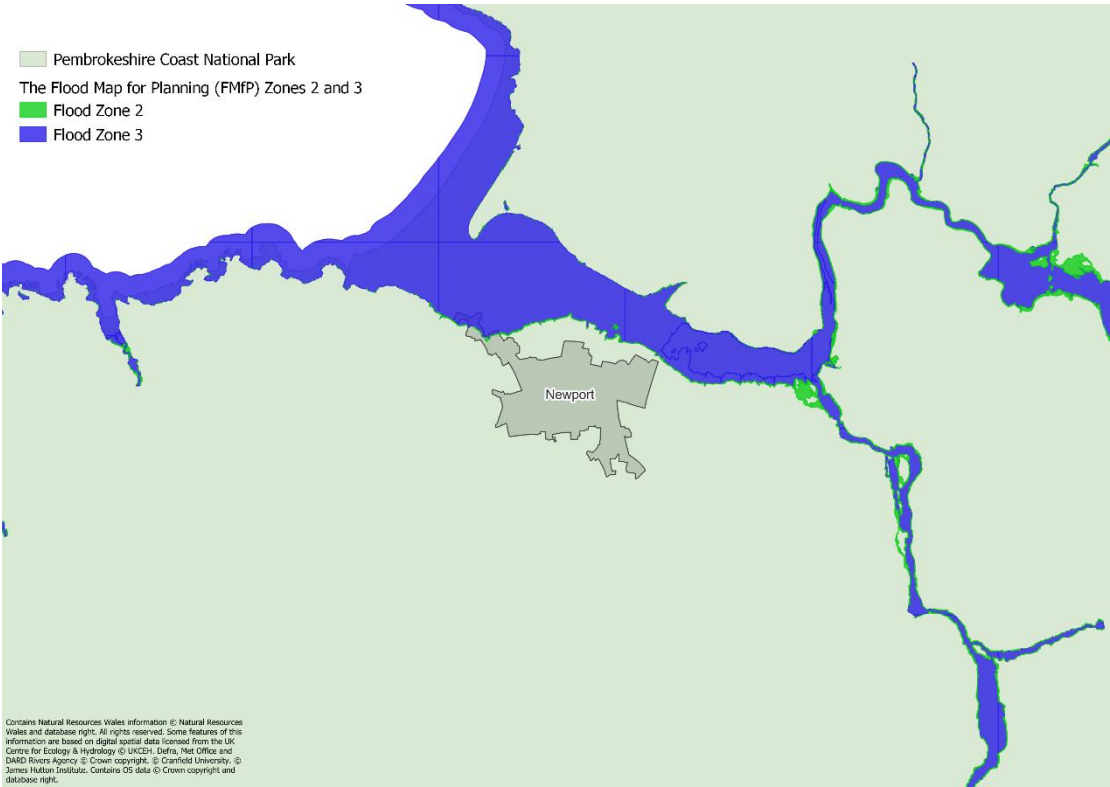
- afonydd â siawns o 1% (1 mewn 100) neu fwy o ddigwydd mewn unrhyw flwyddyn dan sylw, gan gynnwys lwfans ar gyfer newid yn yr hinsawdd.
- y môr â siawns o 0.5% (1 mewn 200) neu fwy o ddigwydd mewn unrhyw flwyddyn dan sylw, gan gynnwys lwfans ar gyfer newid yn yr hinsawdd.
- dŵr wyneb a chysiau â siawns o 1% (1 mewn 100) neu fwy o ddigwydd mewn unrhyw flwyddyn dan sylw, gan gynnwys lwfans ar gyfer newid yn yr hinsawdd.

Map Llifogydd ar gyfer Cynllunio Parthau Llifogydd. Ffynhonnell: Cyfoeth Naturiol Cymru (Rhagfyr 2023)

Map Llifogydd ar gyfer Cynllunio ardaloedd llifogydd yn ardal Dinbych-y-pysgod. Ffynhonnell: Cyfoeth Naturiol Cymru (Rhagfyr 2023)

Map Llifogydd ar gyfer Cynllunio parthau llifogydd yn ardal Casnewydd. Ffynhonnell: Cyfoeth Naturiol Cymru (Rhagfyr 2023)

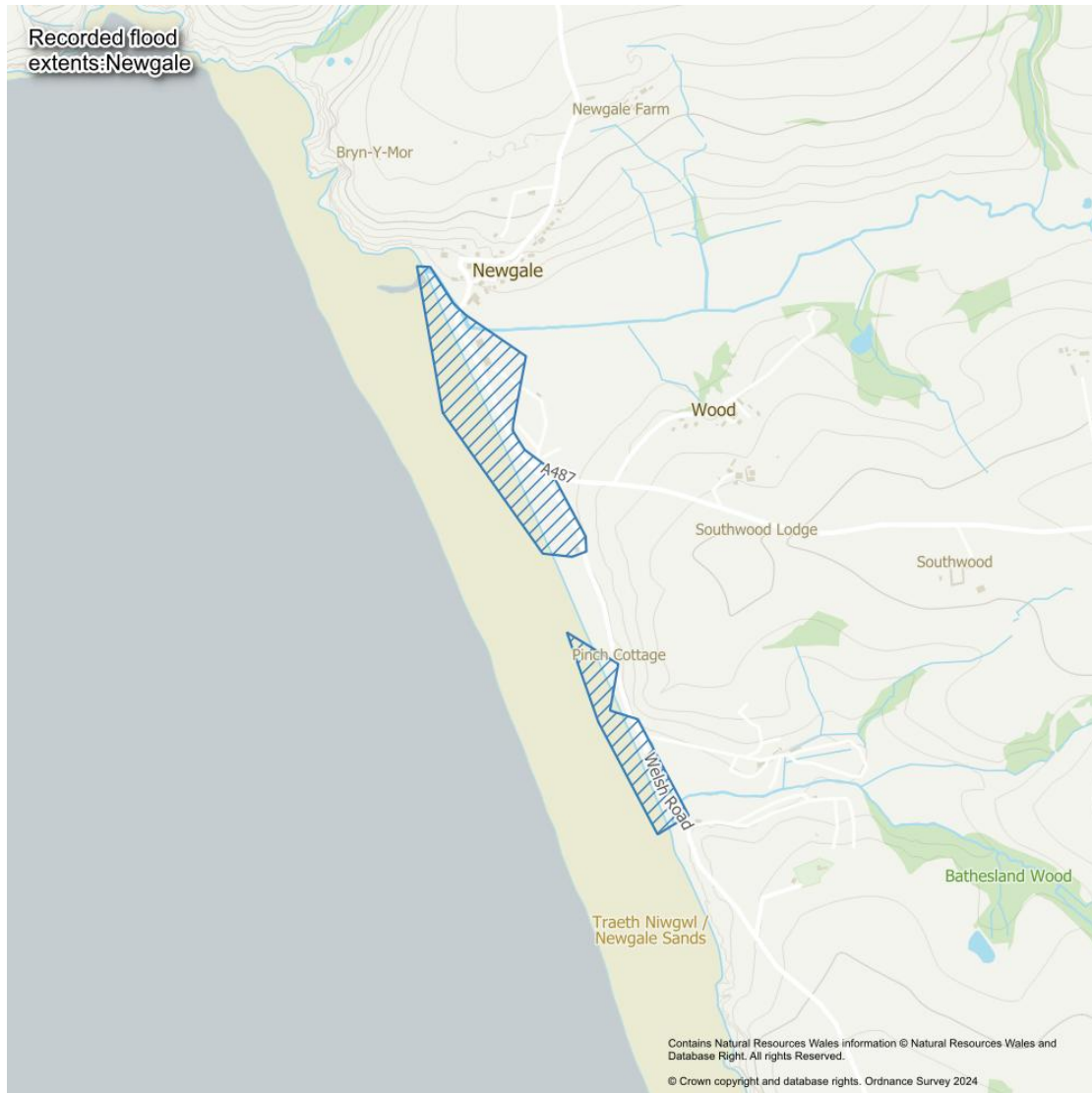
I gael yr wybodaeth fwyaf cyfredol am berygl llifogydd, ewch i [Cyfoeth Naturiol Cymru / Map llifogydd ar gyfer cynllunio /map cyngori ar ddatblygiadau](#).

Llifogydd hanesyddol

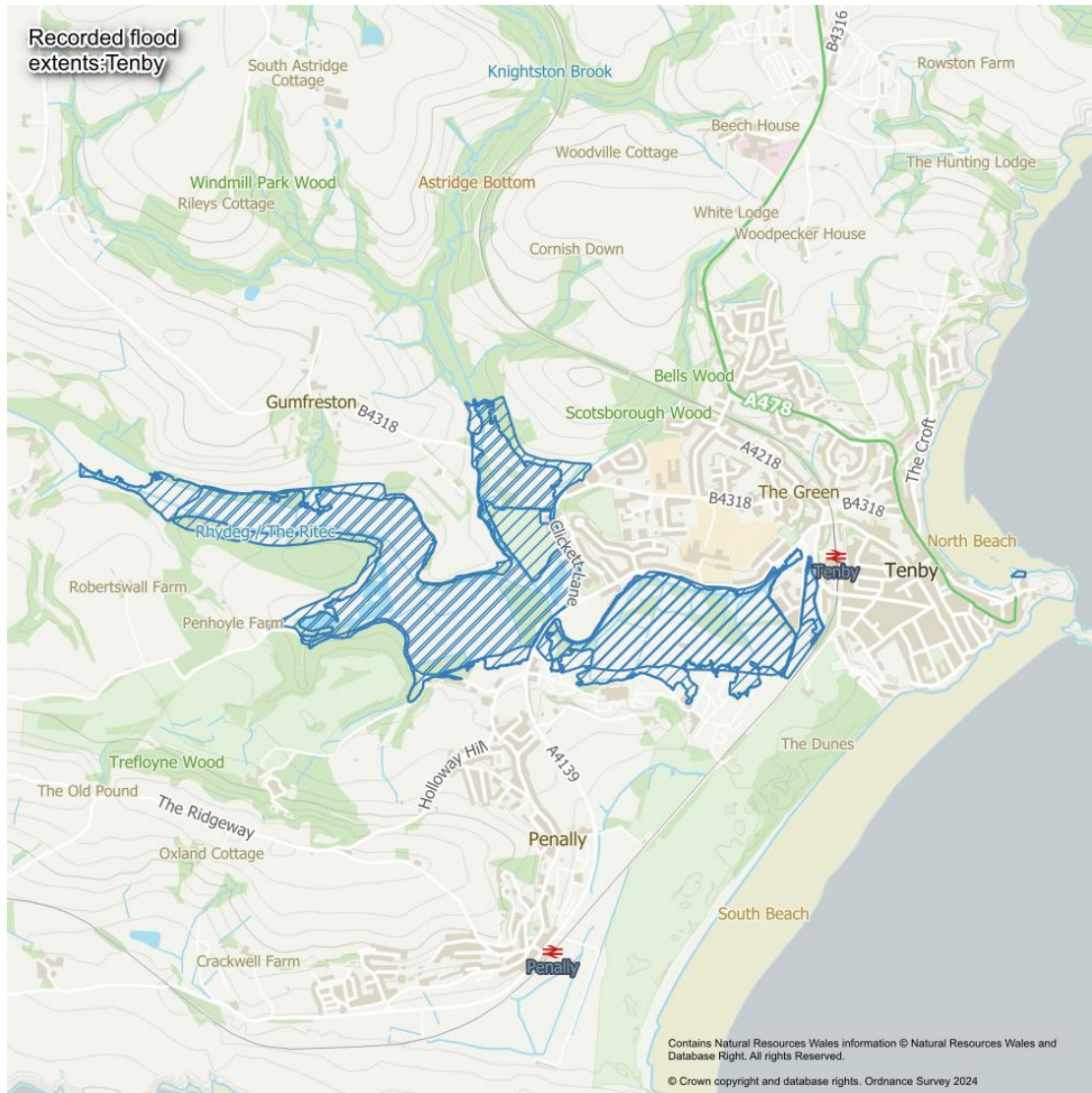
Mae gan Cyfoeth Naturiol Cymru rywfaint o ddata am lifogydd hanesyddol sydd wedi'u cofnodi. Mae'r mapiau isod mewn rhai lleoliadau allweddol yn y Parc Cenedlaethol sy'n dangos hyd a lled y llifogydd yn y gorffennol.

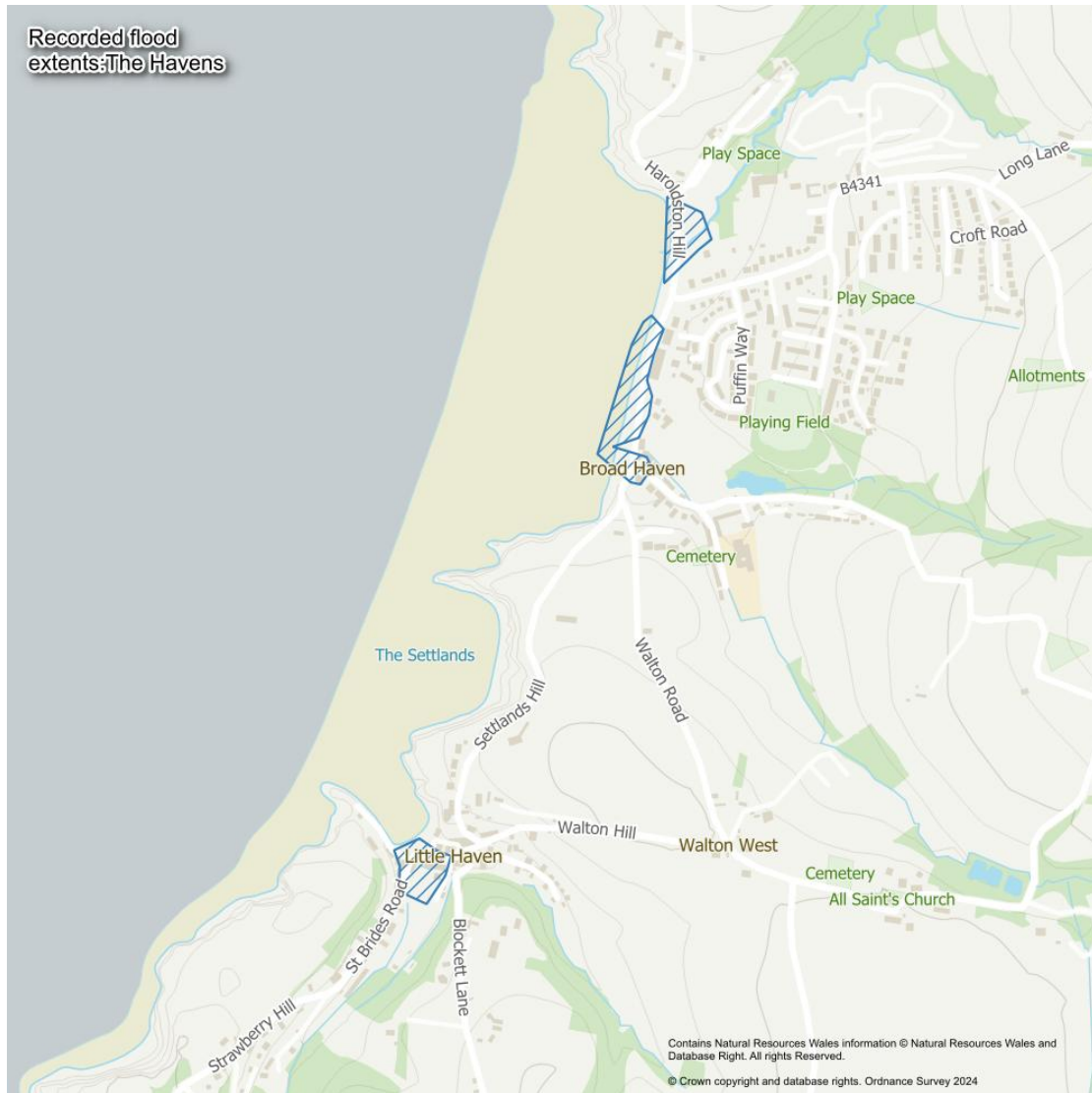
Ffynhonnell y data: Cyfoeth Naturiol Cymru ([Meintiau Llifogydd wedi'u cofnodi](#))
[MapDataCymru](#)

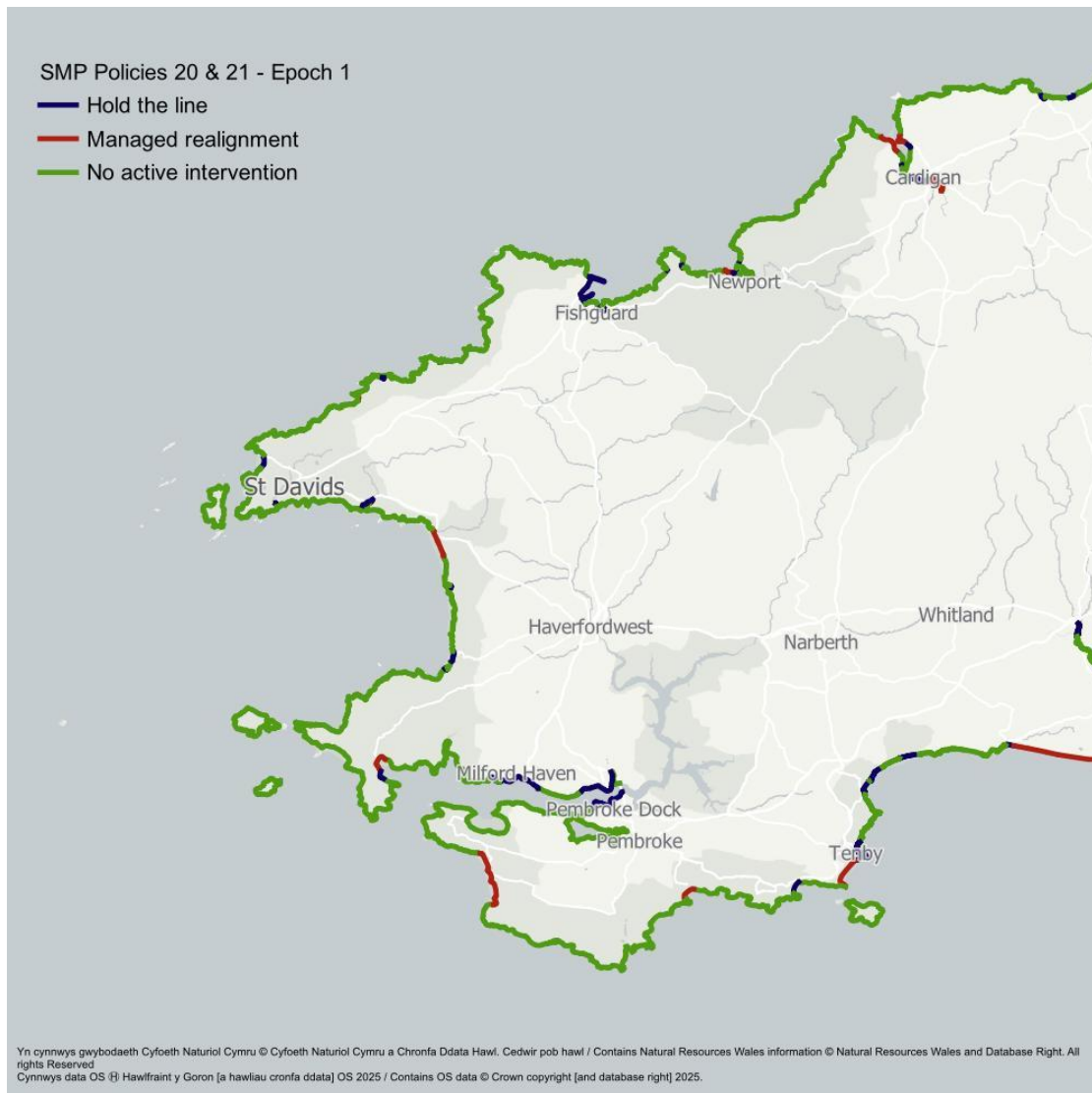

Unedau Polisi Cynllun Rheoli Traethlin (SMP)

Mae'r Cynllun Rheoli Traethlin yn nodi cyfeiriad y polisi strategol ar gyfer rheoli'r risgiau sy'n gysylltiedig â phrosesau arfordirol, gyda'r nod o leihau'r risgiau i bobl, i ddatblygiadau ac i'r amgylcheddau hanesyddol a naturiol. Mae'r prosesau arfordirol sy'n cael eu hystyried yn cynnwys: patrymau llanw, uchder tonnau, cyfeiriad y tonnau a symudiad deunyddiau'r traeth a gwely'r môr. Mae'r map isod yn dangos dull y polisi ar gyfer rhannau o arfordir Sir Benfro yn y tymor byr (epoch 1 – 20 blwyddyn).

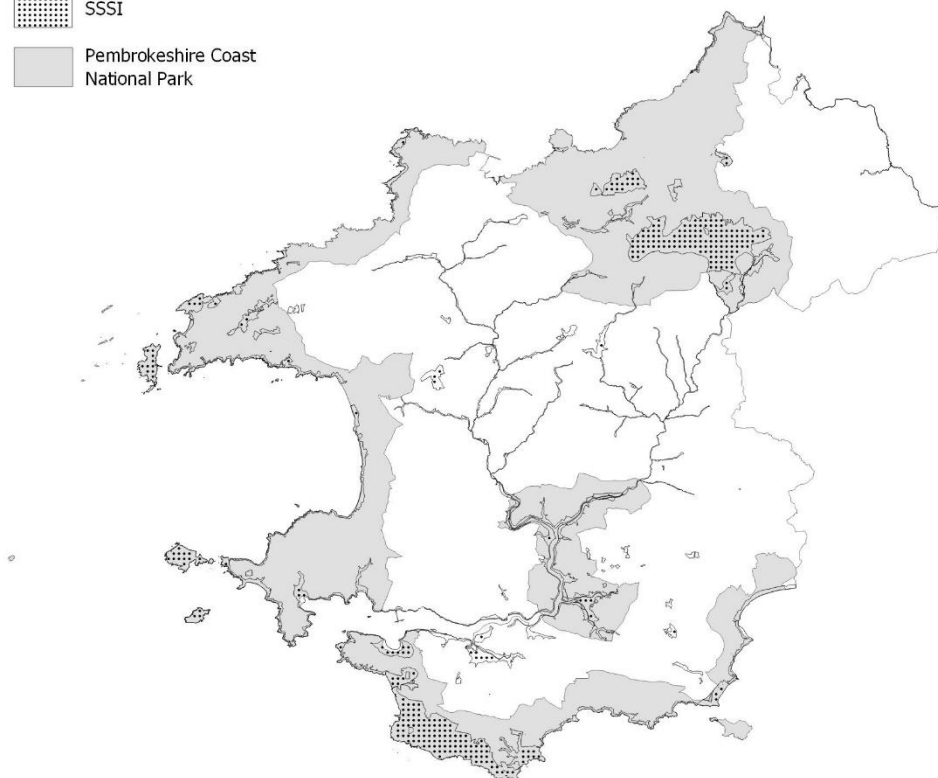

Ffynhonnell y data: [Polisiâu Cynllun Rheoli Traethlin Cyfoeth Naturiol Cymru | MapDataCymru](#)

Bioamrywiaeth

Mae Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro yn cynnwys, naill ai'n gyfan gwbl neu'n rhannol, 60 Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGA), pum Ardal Gwarchodaeth Arbennig (AGA), a 12 Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA).

Mae'r map canlynol yn dangos lleoliad y Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig ym Mharc Cenedlaethol Arfordir Penfro a'r cyffiniau.

Safleoedd Natura 2000

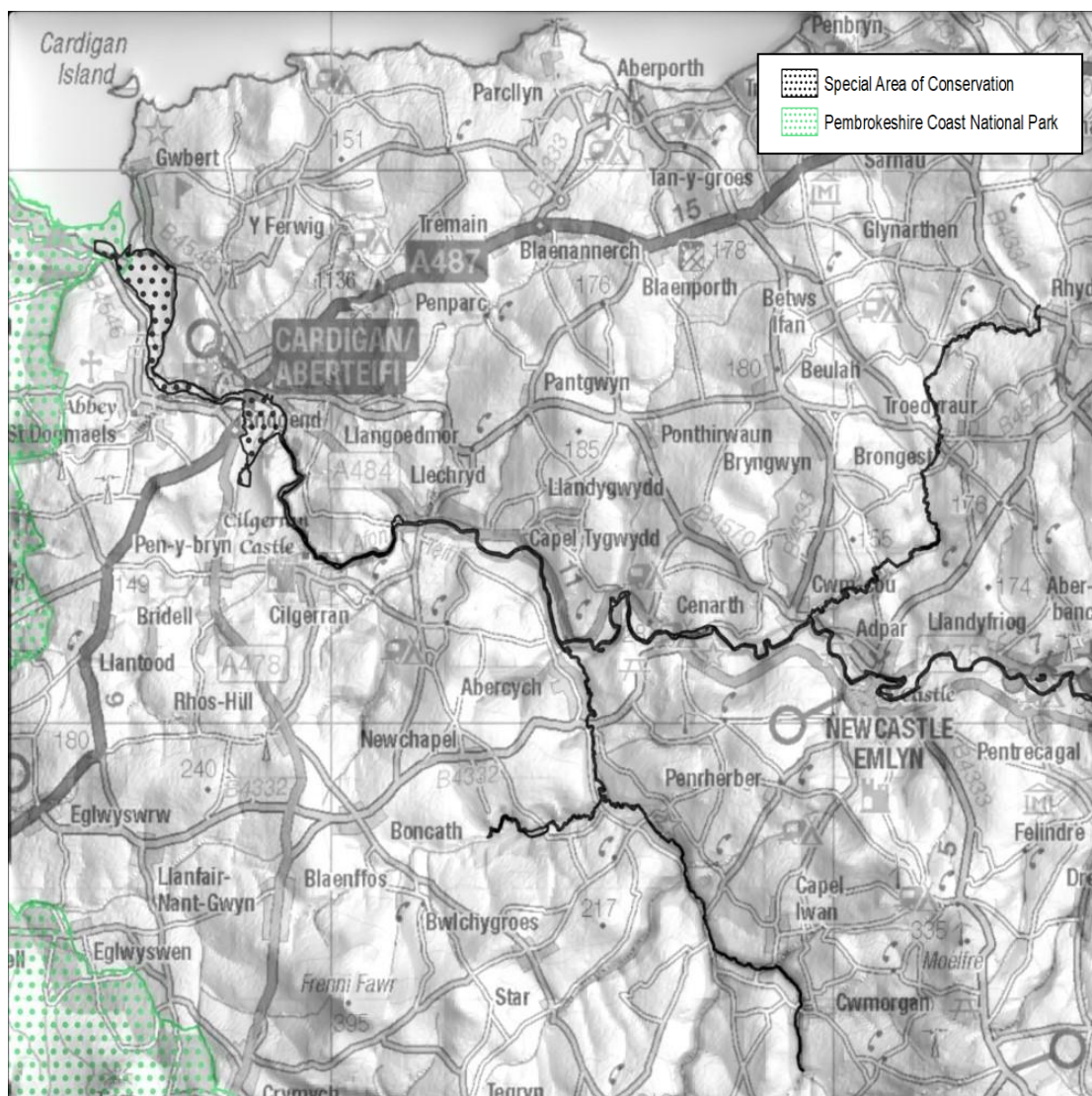
Mae gwybodaeth ar safleoedd y rhwydwaith safleoedd cenedlaethol - Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACA) ac Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig (AGA) – wedi'i darparu gan Cyfoeth Naturiol Cymru, neu wedi'i chyrru o wefan y Cyd-bwyllgor Cadwraeth Natur. Mae rhagor o wybodaeth am safleoedd y rhwydwaith safleoedd cenedlaethol o fewn ac ar gyrion y Parc Cenedlaethol i'w chael yn yr adroddiadau Sgrinio ac Asesiadau Priodol sy'n rhan o Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd Cynllun Datblygu Lleol Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro.

Ardaloedd Cadwraeth Arbennig

UK0012670 Afon Teifi / River Teifi

Cymeriad cyffredinol y safle

Afonydd llanw. Aberoedd. Gwastadeddau llaid. Gwastadeddau tywod. Morlynnoedd (gan gynnwys basnau gwaith halen) (20%); Morfeydd heli. Porfeydd heli. Steptiroedd heli (1.7%); Cyrff dŵr mewndirol (dŵr llonydd, dŵr sy'n llifo) (45.1%); Mawnogydd. Corsydd. Llystyfiant ar lannau dŵr. Ffeniau (8.9%); Rhosydd. Prysgwydd. Maquis a garrigue. Phygrana (2.7%); Glaswelltir llaith. Glaswelltir mesoffil (1.7%); Glaswelltir wedi'i wella (7.5%); Coetir collddail llydanddail (10.5%); Creigiau mewndirol. Sgri. Tywod. Tir arall (gan gynnwys trefi, pentrefi, ffyrdd, mannau gwastraff, mwyngloddiau, safleoedd diwydiannol) (0.8%).

Map A1.1: ACA Afon Teifi

Nodwedd	Cyflwr
3260 Cyrsiau dŵr o lefelau gwastatir i fynyddig gyda llystyfiant Ranunculus fluitantis a Callitriche-Batrachion	Ffafirol: Di-ddosbarth
3130 Dyfroedd llonydd oligotroffig i fesotroffig gyda llystyfiant Littorelletea uniflorae a/neu'r Isoëto-Nanojuncetea	Ffafirol: Di-ddosbarth
1096 Llysywen bendoll y nant <i>Lampetra planeri</i>	Anffafirol: Wedi'i adfer
1099 Llysywen bendoll yr afon <i>Lampetra fluviatilis</i>	Anffafirol: Wedi'i adfer
1106 Eog yr lwerydd <i>Salmo salar</i>	Anffafirol: Dim newid
1163 Penlletwad <i>Cottus gobio</i>	Anffafirol: Di-ddosbarth
1355 Dyfrgi <i>Lutra lutra</i>	Ffafirol: wedi'i gynnal
1831 Llyriad-y-dŵr arnofiol <i>Luronium natans</i>	Ffafirol: wedi'i gynnal
1095 Llysywen bendoll y môr <i>Petromyzon marinus</i>	Anffafirol: Di-ddosbarth
3260 Cyrsiau dŵr o lefelau gwastatir i fynyddig gyda llystyfiant Ranunculus fluitantis a Callitriche-Batrachion	Ffafirol: Wedi'i gynnal
7110 Cyforgorsydd actif	Anffafirol: Di-ddosbarth

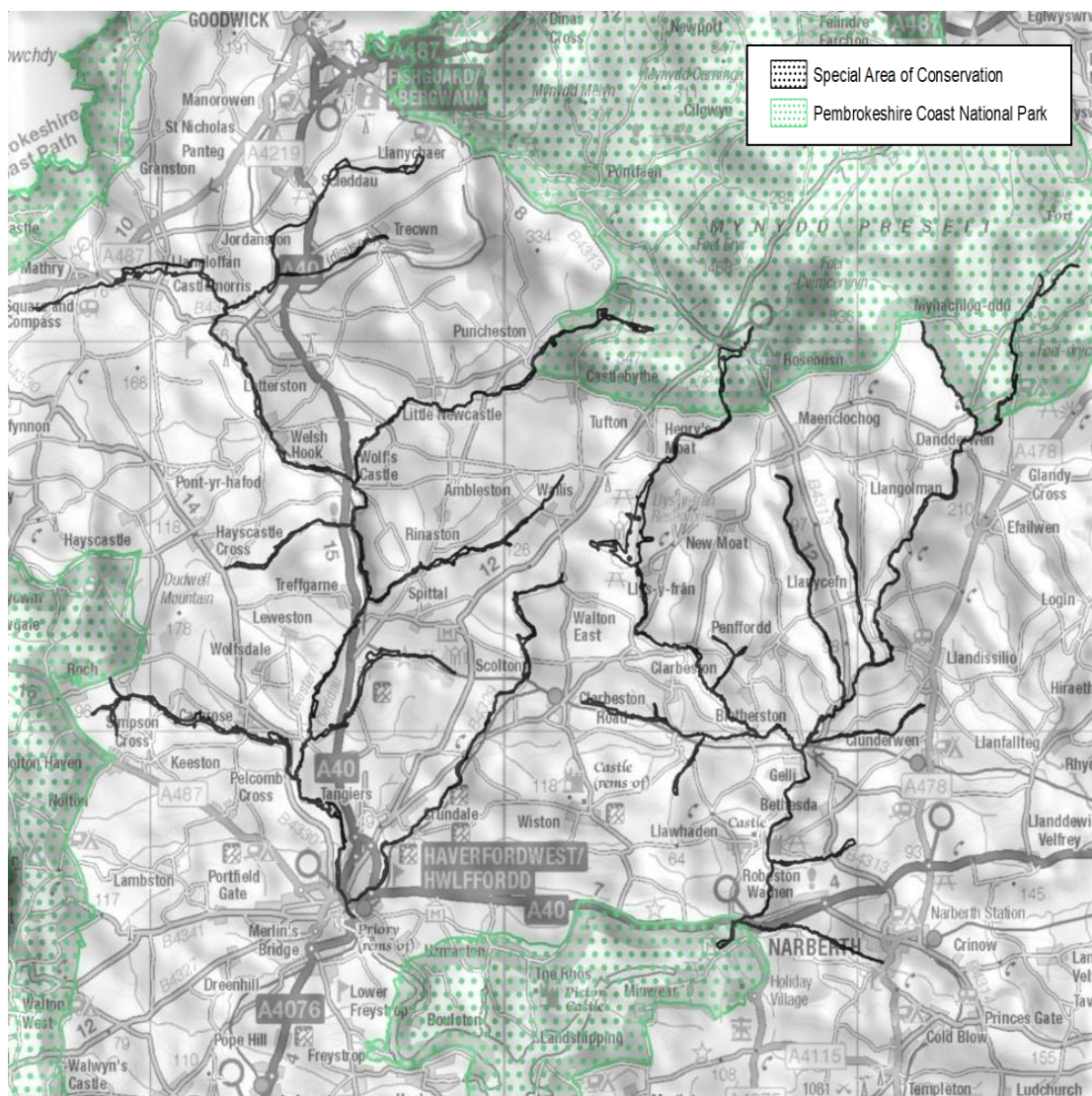
Nodwedd	Cyflwr
91E0 Fforestydd llifwaddodol gydag <i>Alnus glutinosa</i> a <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicon albae)	Anffafriol: Di-ddosbarth

Rhagor o wybodaeth: [Cydbwyllgor Cadwraeth Natur: Afon Teifi / River Teifi. Mae Cyfoeth Naturiol Cymru wedi dweud bod angen iddo gadarnhau cyflwr nodweddion yr afon nad ydynt wedi cael eu gwirio eto.](#)

UK0030074 Afonydd Cleddau / Cleddau Rivers

Cymeriad cyffredinol y safle

- Cyrff dŵr mewndirol (Dŵr llonydd, Dŵr yn llifo) (26%)
- Mawnogydd, Corsydd, llystyfiant wrth ymyl dŵr, Ffeniau (17%)
- Rhostir, Prysgwydd, Maquis a Garrigue, Phygrana (17%)
- Glaswelltir sych, Stepdir (2%)
- Glaswelltir wedi'i wella (9%)
- Tir âr arall (0.3%)
- Coetir collddail llydan (26%)
- Coetir coniferaidd (2%)
- Coetir cymysg (0.2%)
- Tir arall (gan gynnwys Trefi, Pentrefi, Ffyrdd, Mannau gwastraff, Mwyngloddiau, Safleoedd diwydiannol) (0.5%).

Map A1.2 Ardal Cadwraeth Arbennig Afonydd Cleddau

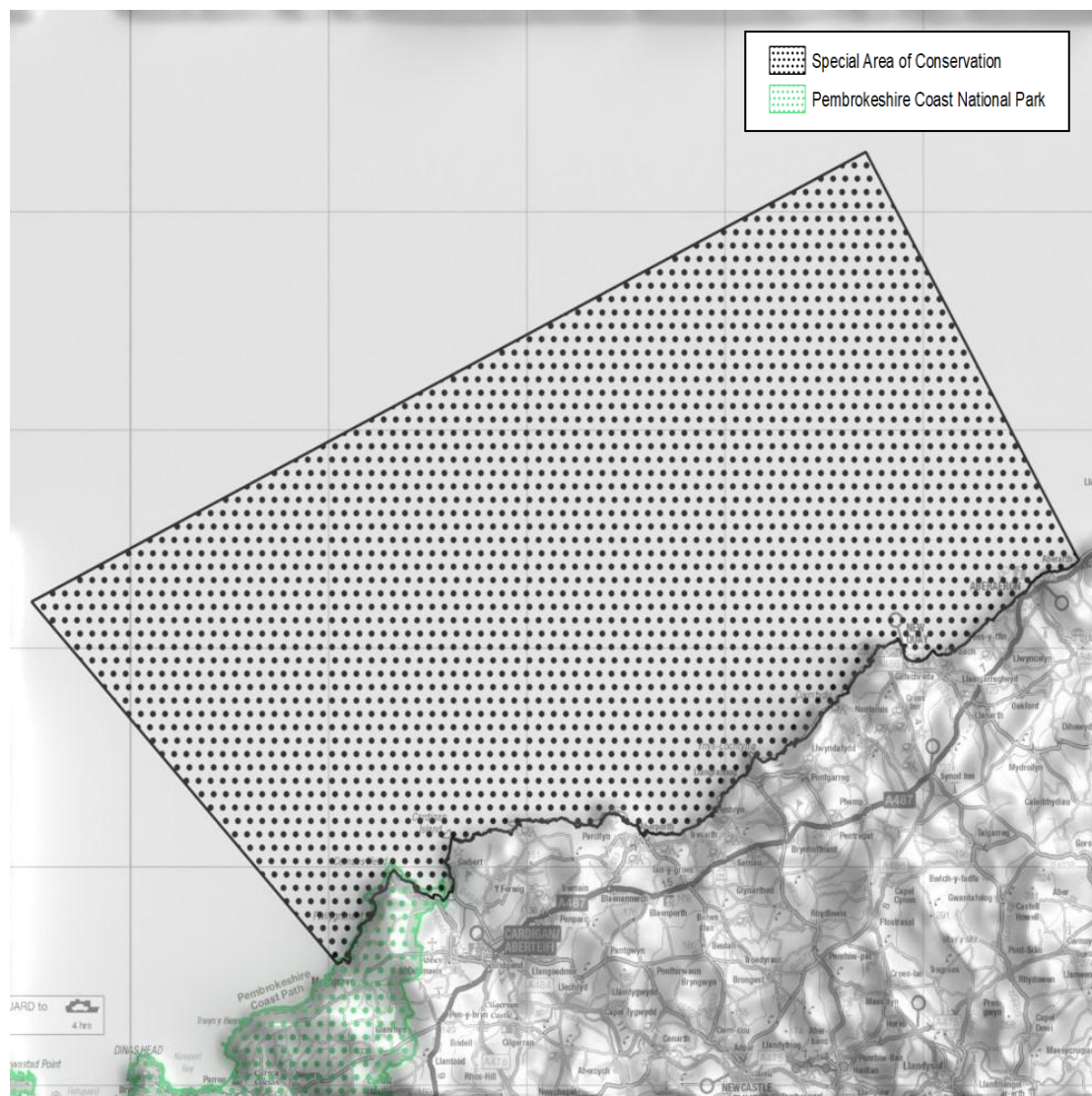
Nodwedd	Cyflwr
3260 Cyrsiau dŵr o lefelau gwastatir i fynyddig gyda llystyfiant Ranunculus fluitantis a Callitriche-Batrachion	Anffafriol
7110 Corgorsydd Actif * Nodwedd â blaenoriaeth	Anffafriol
91E0 Fforestydd llifwaddodol gydag Alnus glutinosa a Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicon albae) * Nodwedd â blaenoriaeth	Anffafriol
1096 Llysywen bendoll y nant <i>Lampetra planeri</i>	Anffafriol
1099 Llysywen bendoll yr afon <i>Lampetra fluviatilis</i>	Anffafriol
1163 Penlletwad <i>Cottus gobio</i>	Anffafriol
1355 Dyfrgi <i>Lutra lutra</i>	Anffafriol
1095 Llysywen bendoll y môr <i>Petromyzon marinus</i>	Anffafriol
3260 Cyrsiau dŵr o lefelau gwastatir i fynyddig gyda llystyfiant Ranunculus fluitantis a Callitriche-Batrachion	Ffafriol: Wedi'i gynnal
7110 Cyforgorsydd actif	Anffafriol

Rhagor o wybodaeth: [Cydbwyllgor Cadwraeth Natur: Afonydd Cleddau](#)

UK0012712 Bae Ceredigion

Cymeriad cyffredinol y safle

Ardaloedd morol. Cilfachau (99.5%); Twyni tywod arfordirol. Traethau tywod. Machair (0.01%); Cerrig mân. Clogwyni môr. Ynysigau (0.39%); Cyrff dŵr mewndirol (dŵr llonydd, dŵr sy'n llifo) (0.01%); Rhosydd. Prysgwydd. Maquis a garrigue. Phygrana (0.07%); Coetir collddail llydan (0.02%).

Map A1.3 Ardal Cadwraeth Arbennig Bae Ceredigion

Nodwedd	Cyflwr
1110 Banciau tywod a orchuddir yn rhannol gan y môr drwy'r adeg	Anffafriol
1170 Riffiau	Anffafriol
8330 Ogofâu môr sydd dan ddŵr neu'n rhannol dan ddŵr	Ffafriol
1349 Dolffin trwyn potel <i>Tursiops truncatus</i>	Ffafriol
1095 Llysywen bendoll y môr <i>Petromyzon marinus</i>	Anffafriol
1099 Llysywen bendoll yr afon <i>Lampetra fluviatilis</i>	Anffafriol
1364 Morlo llwyd <i>Halichoerus grypus</i>	Ffafriol

Nodwedd	Cyflwr
1310 Salicornia a phlanhigion unflwydd eraill ar laid a thywod	Ffafriol
1330 Dolydd heli lwerydd (<i>Glaucopuccinellietalia maritima</i>)	Anffafriol
1103 Gwangen <i>Alosa fallax</i>	Anffafriol: Dim newid
1095 Llysywen bendoll y môr <i>Petromyzon marinus</i>	Anffafriol
1099 Llysywen bendoll yr afon <i>Lampetra fluviatilis</i>	Anffafriol
1102 Herlyn <i>Alosa alosa</i>	Anffafriol: Dim newid
1355 Dyfrgi <i>Lutra lutra</i>	Ffafriol

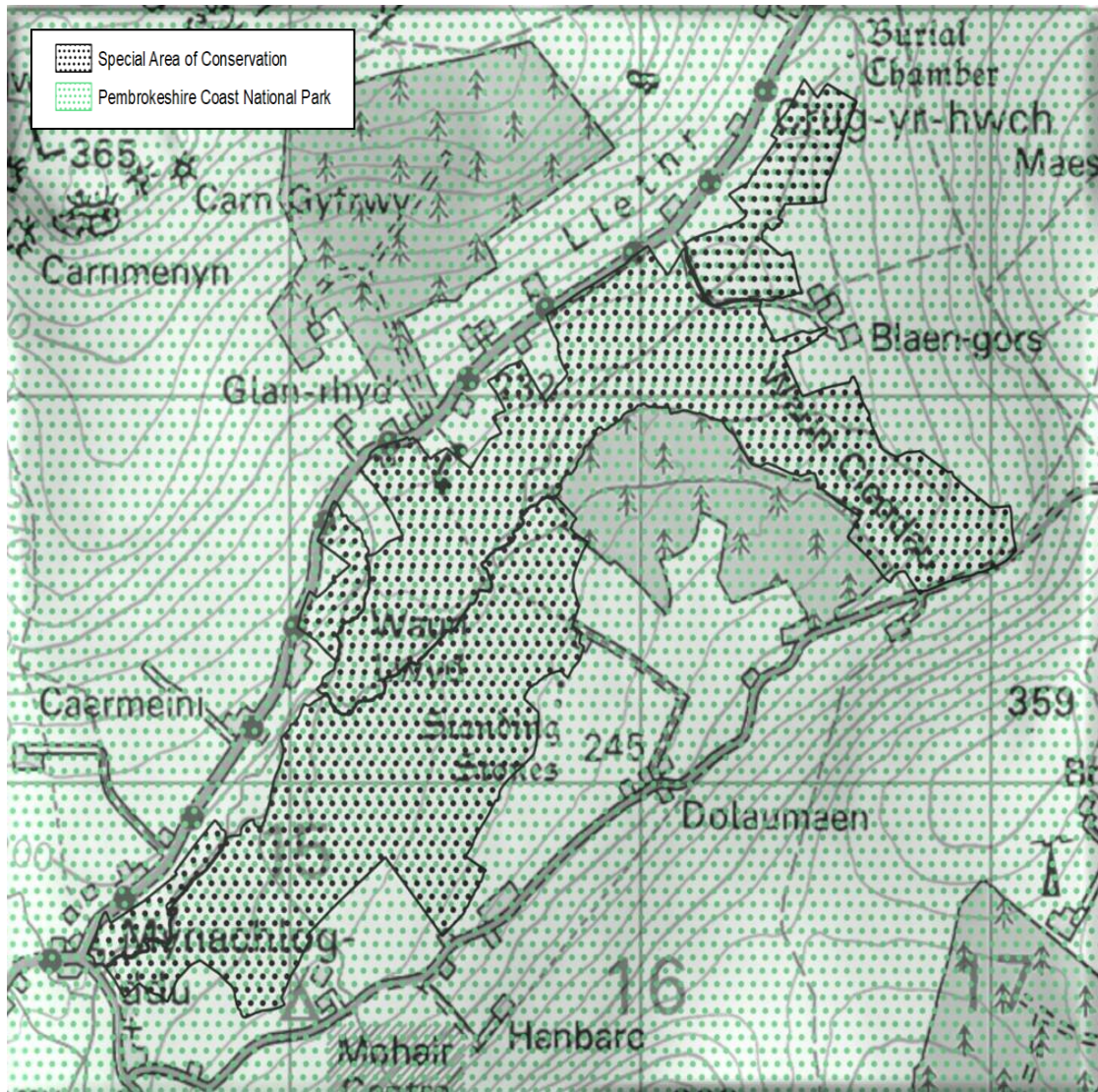
Gwybodaeth dros dro yw'r cyflwr a'r tueddiadau

Rhagor o wybodaeth: [Cydbwyllgor Cadwraeth Natur: Bae Caerfyrddin ac Aberoedd](#)

UK0030144 Gweunydd Blaencleddau

Cymeriad cyffredinol y safle

- Mawnogydd, Corsydd, llystyfiant wrth ymyl dŵr, Ffeniau (19%)
- Rhostir, Prysgwydd, Maquis a Garrigue, Phygrana (10%)
- Glaswelltir sych, Stepdir (1.5%)
- Glaswelltir llaid, Glaswelltir Mesoffil (54.5%)
- Glaswelltir wedi'i wella (5%)
- Coetir collddail llydan (9.5%)
- Tir arall (gan gynnwys Trefi, Pentrefi, Ffyrdd, Mannau gwastraff, Mwyngloddiau, Safleoedd diwydiannol) (0.5%).

Map A1.5: ACA Gweunydd Blaencleddau

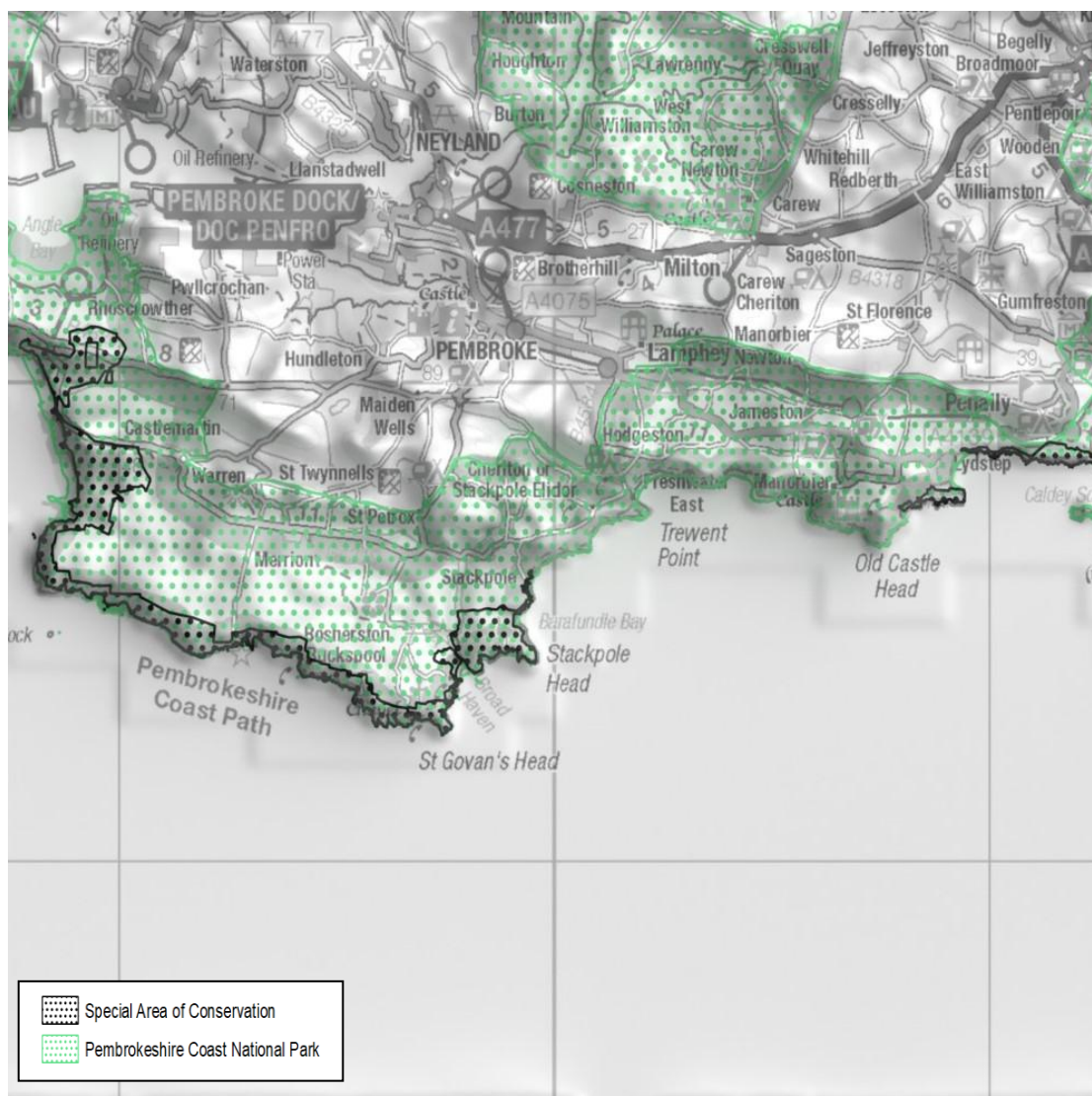
Nodwedd	Cyflwr
4010 Rhostiroedd gwlyb Gogledd Iwerydd gydag <i>Erica tetralix</i>	Anffafrïol: Yn adfer
7130 Gorgorsydd	Anffafrïol: Yn adfer
6410 Dolydd Gwellt y Gweunydd	Anffafrïol: Yn dirywio
7140 Mignenni pontio a chorsydd crynedig	Anffafrïol: Dim newid
7230 Ffeniau alcalïaidd	Ffafrïol: Wedi'i gynnal
1065 Glöyn byw britheg y gors <i>Euphydryas</i> (<i>Eurodryas</i> , <i>Hypodryas</i>) <i>aurinia</i>	Anffafrïol
1044 Mursen las Penfro <i>Coenagrion mercuriale</i>	Anffafrïol: Di-ddosbarth

Rhagor o wybodaeth: [Cydbwyllgor Cadwraeth Natur: Gweunydd Blaencleddau](#)

UK0014787 Arfordir Calchfaen De Orllewin Cymru

Cymeriad cyffredinol y safle

- Afonydd llanw. Aberoedd. Gwastadeddau llaid. Gwastadeddau tywod. Morlynnoedd (gan gynnwys basnau gwaith halen) (15%)
- Twyni tywod arfordirol. Traethau tywod. Machair (27%)
- Cerrig mân. Clogwyni môr. Ynysigau (22%)
- Cyrff dŵr mewndirol (Dŵr llonydd, Dŵr yn llifo) (1%)
- Mawnogydd, Corsydd, llystyfiant wrth ymyl dŵr, Ffeniau (1%)
- Rhostir, Prysgwydd, Maquis a Garrigue, Phygrana (14%)
- Glaswelltir sych, Stepdir (2%)
- Glaswelltir llaid, Glaswelltir Mesoffil (10%)
- Coetir collddail llydan (1%)
- Coetir coniferaidd (1%)
- Tir arall (gan gynnwys Trefi, Pentrefi, Ffyrdd, Mannau gwastraff, Mwyngloddiau, Safleoedd diwydiannol) (6%).

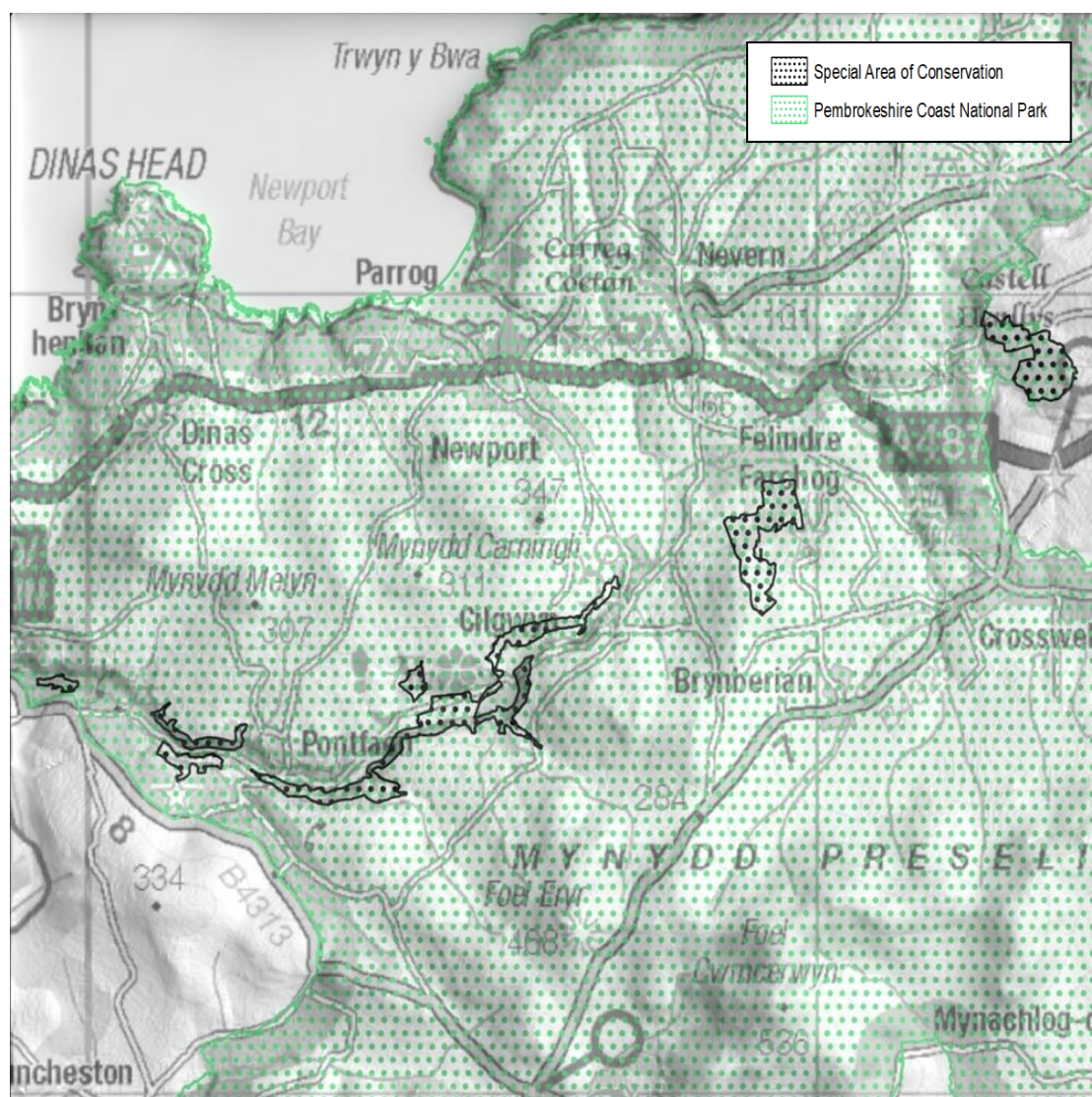

Map A1.6 ACA rfordir Calchfaen De Orllewin Cymru (mae'r ACA hefyd yn cynnwys rhannau o arfordir Gŵyr rhwng Pen Pyrod a Thrywn Pwlldu)

Nodwedd	Cyflwr
1230 Clogwyni môr â llystyfiant ar Arfordiroedd yr Iwerydd a'r Baltig	Anffafriol: Di-ddosbarth
2130 Twyni sefydlog â llystyfiant llysieuol ('twyni llwyd')	Ffaffriol
4030 Rhostiroedd sych Ewropeaidd	Anffafriol: Di-ddosbarth
6210 Glaswelltir sych lled-naturiol ac ansoddion prysgdir ar is-haenau calchaid (Festuco-Brometalia)	Anffafriol: Di-ddosbarth
8310 Ogofâu nad ydynt ar agor i'r cyhoedd	Ffaffriol
8330 Ogofâu môr sydd dan ddŵr neu'n rhannol dan ddŵr	Ffaffriol: Wedi'i gynnal
1304 Ystum pedol mwyaf <i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	Ffaffriol
1654 Crwynllys cynnar <i>Gentianella anglica</i>	Anffafriol: Dim newid
1395 Llysiau'r afu petalog <i>Petalophyllum ralfsii</i>	Ffaffriol: Wedi'i gynnal

Rhagor o wybodaeth: [Cydbwyllgor Cadwraeth Natur: Arfordir Calchfaen De Orllewin Cymru](#)

- Cyrff dŵr mewndirol (Dŵr llonydd, Dŵr yn llifo) (0.3%)
- Mawnogydd, Corsydd, llystyfiant wrth ymyl dŵr, Ffeniau (0.6%)
- Rhostir, Prysgwydd, Maquis a Garrigue, Phygrana (13%)
- Glaswelltir sych, Stepdir (3%)
- Glaswelltir llaid, Glaswelltir Mesoffil (9%)
- Coetir collddail llydan (70%)
- Creigiau Mewndirol, Sgri, Tywod (0.1%)
- Tir arall (gan gynnwys Trefi, Pentrefi, Ffyrdd, Mannau gwastraff, Mwyngloddiau, Safleoedd diwydiannol) (4%).

Map A1.7 ACA Coedydd Gogledd Sir Benfro

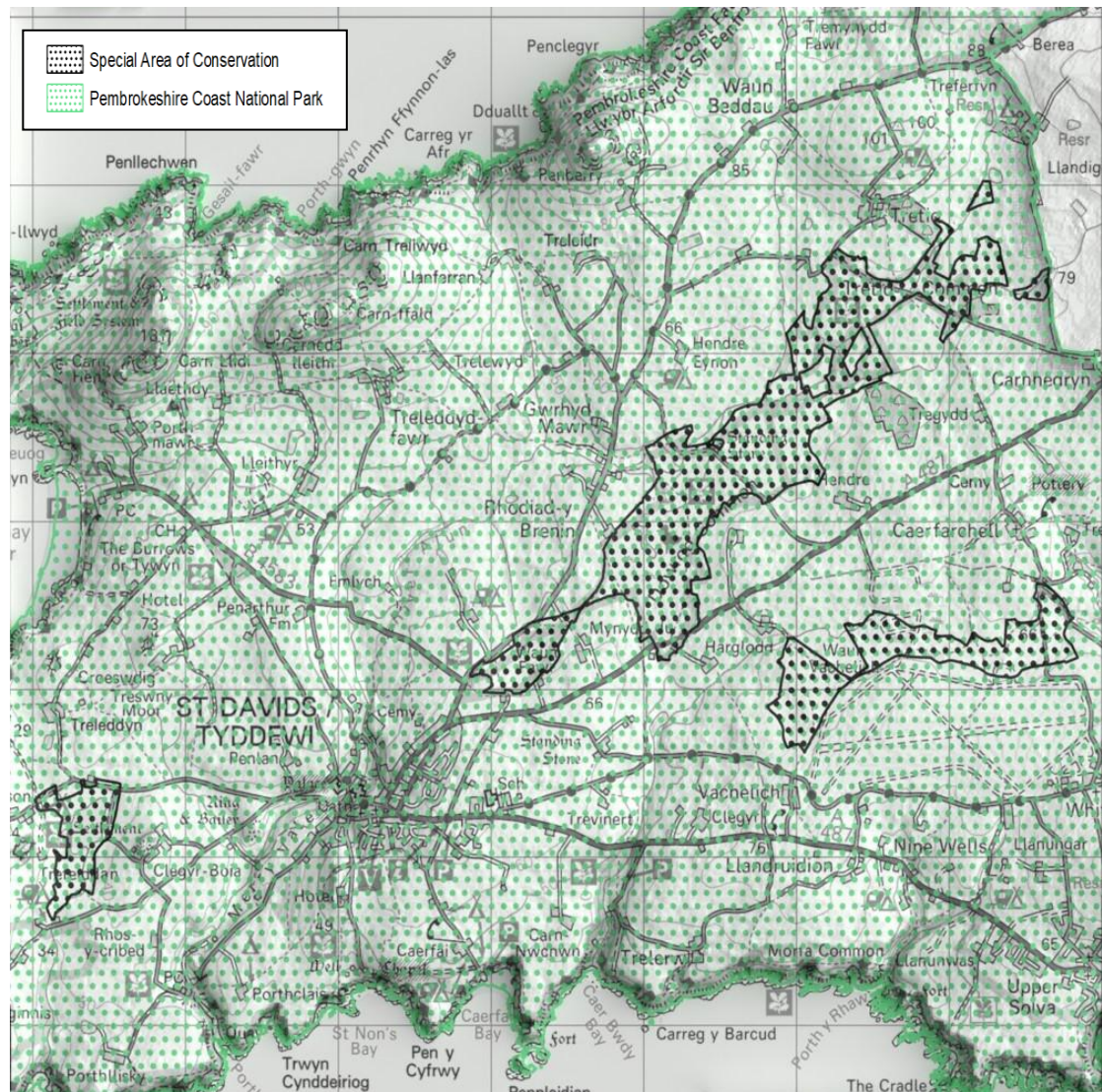
Nodwedd	Cyflwr
91A0 Hen goed derw di-goes gydag llex a Blechnum yn Ynysoedd Prydain	Anffafriol: Yn dirywio
91E0 Fforestydd llifwaddodol gydag <i>Alnus glutinosa</i> a <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicon albae)	Ffaffriol: Wedi'i gynnal
1308 Ystlum du <i>Barbastella barbastellus</i>	Ffaffriol: Di-ddosbarth

Rhagor o wybodaeth: [Cydbwyllgor Cadwraeth Natur: Coedydd Gogledd Sir Benfro](#)

UK0030229 Comin Gogledd Orllewin Sir Benfro

Cymeriad cyffredinol y safle

Cyrff dŵr mewndirol (dŵr llonydd, dŵr yn llifo) (0.3%); Mawnogydd. Corsydd. Llystyfiant ar lannau dŵr. Ffeniau (14.4%); Rhosydd. Prysgwydd. Maquis a garrigue. Phygrana (29.7%); Glaswelltir sych. Stepdir (0.2%); Glaswelltir llaith. Glaswelltir mesoffil (42%); Glaswelltir wedi'i wella (0.4%); Coetir colddail llydan (11.6%); Tir arall (gan gynnwys trefi, pentrefi, ffyrdd, mannau gwastraff, mwyngloddiau, safleoedd diwydiannol) (1.4%).

Map A1.8: ACA Comins Gogledd Orllewin Sir Benfro SAC

Nodwedd	Cyflwr
4030 Rhostiroedd sych Ewropeaidd	Anffafriol: Dim newid
7140 Mignenni pontio a chorsydd crynedig	Anffafriol: Dim newid
4010 Rhostiroedd gwlyb Gogledd Iwerydd gydag Erica tetralix	Anffafriol: Yn adfer
1831 Llyriad-y-dŵr arnofiol <i>Luronium natans</i>	Anffafriol: Di-ddosbarth

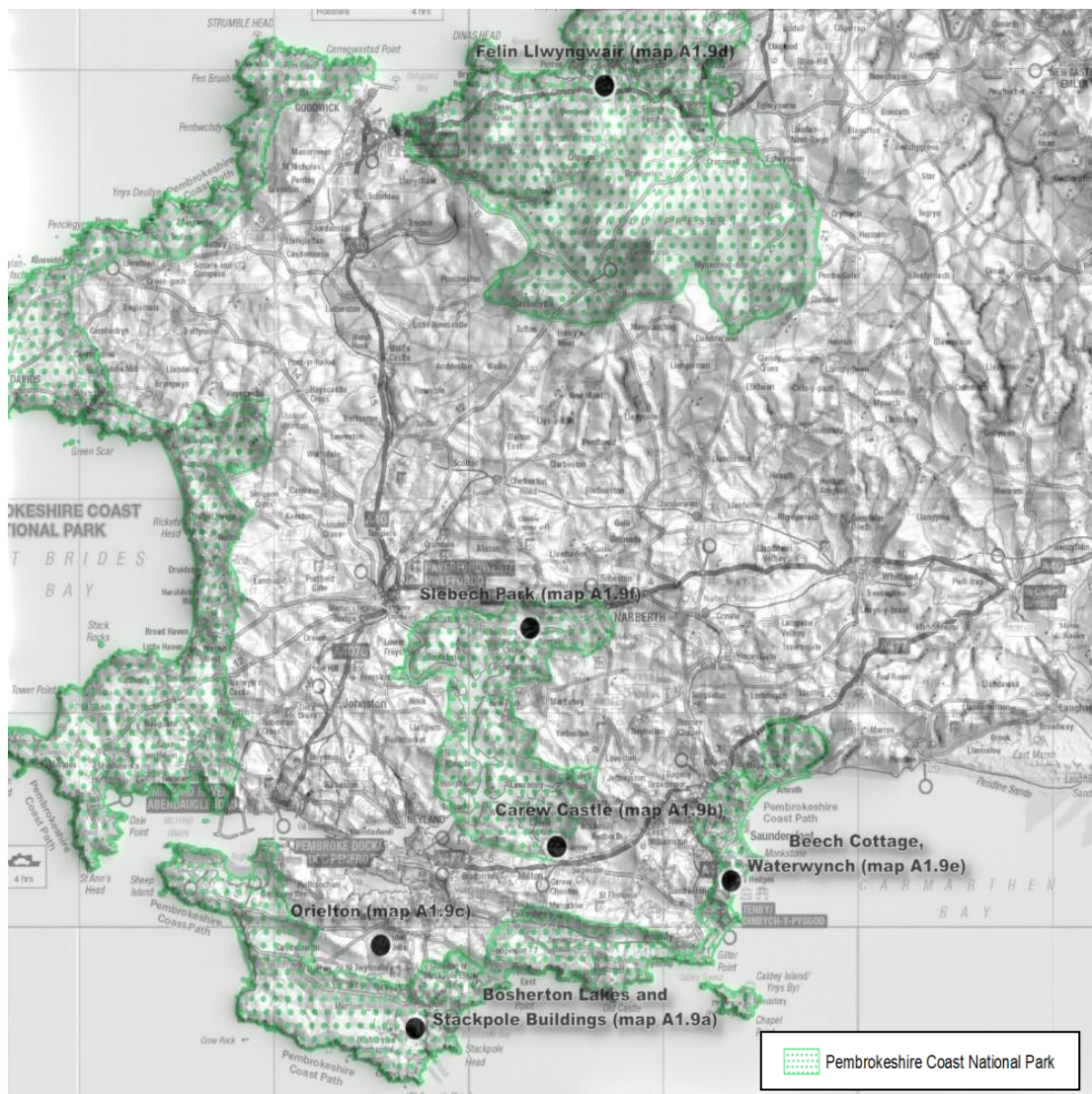
Rhagor o wybodaeth: [Cydbwyllgor Cadwraeth Natur: Comin Gogledd Orllewin Sir Benfro](#)

UK0014793 Safleoedd Ystlum Sir Benfro a Llynnoedd Bosherton

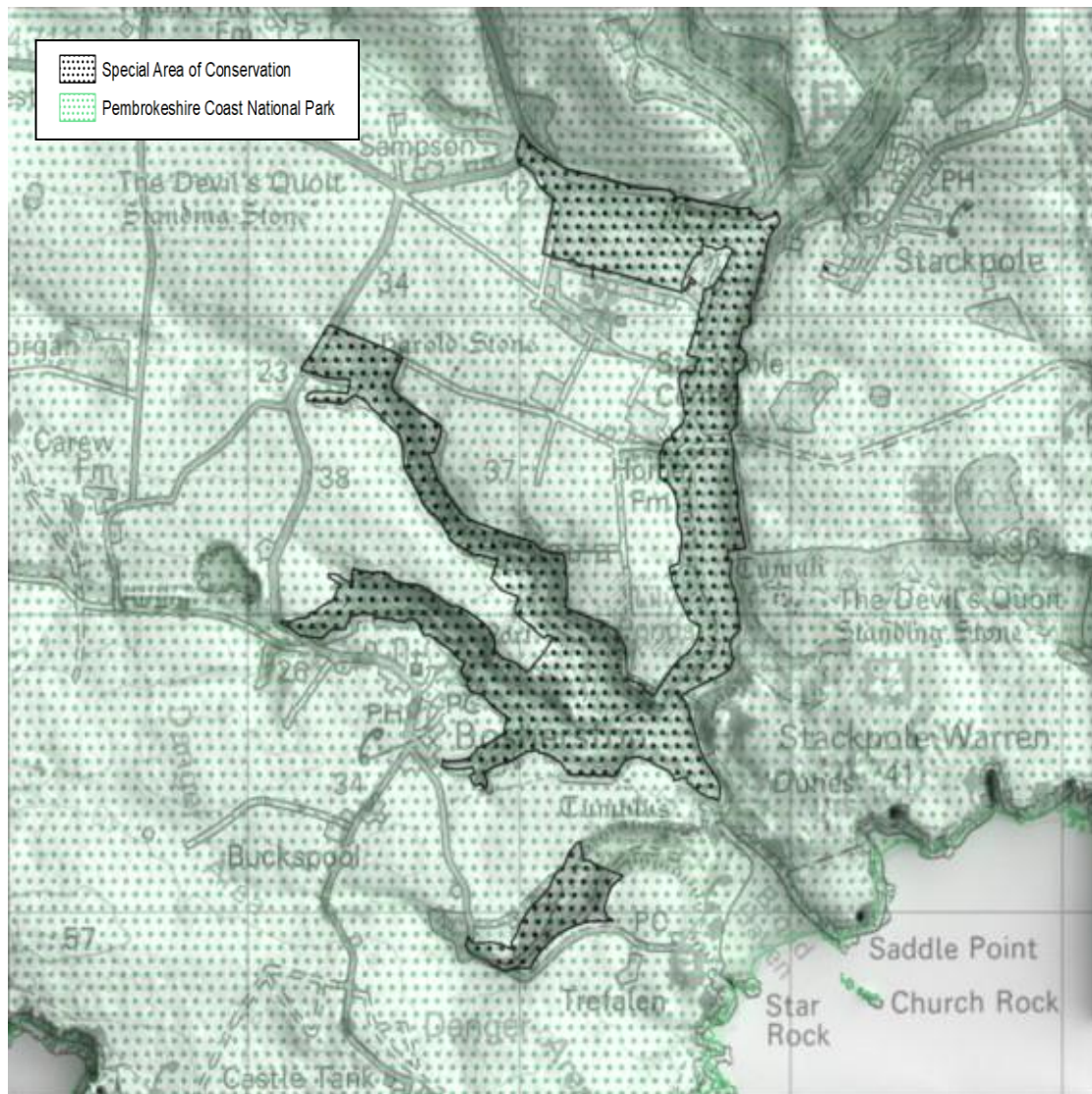
Cymeriad cyffredinol y safle

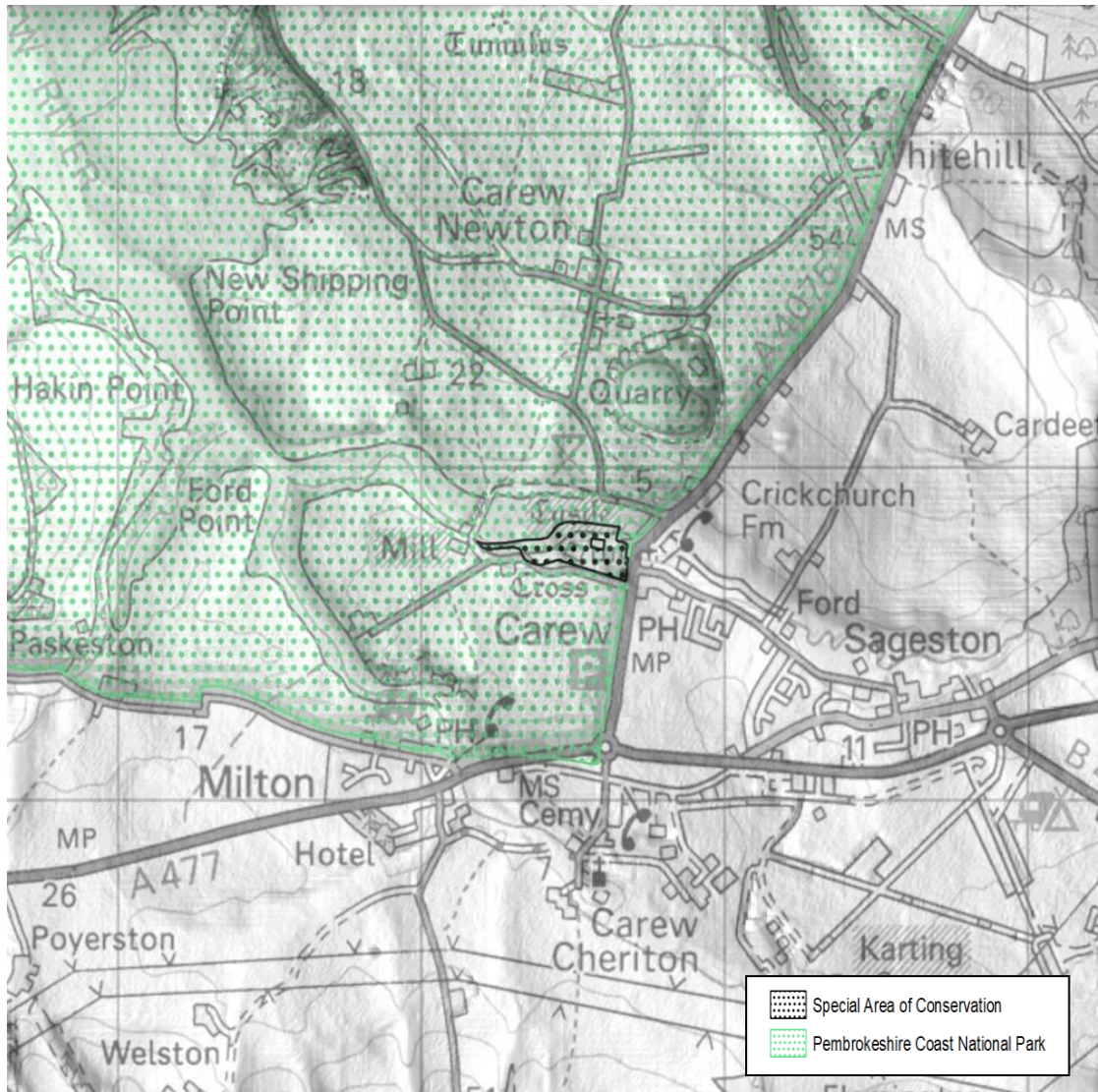
Cyrff dŵr mewndirol (dŵr llonydd, dŵr yn llifo) (33%); Mawnogydd. Corsydd. Llystyfiant ar lannau dŵr. Ffeniau (5%); Rhosydd. Prysgwydd. Maquis a garrigue. Phygrana (13%); Glaswelltir sych. Stepdir (3%); Glaswelltir wedi'i wella (1.8%); Coetir collddail llydan (29%); Coetir cymysg (15%); Tir arall (gan gynnwys trefi, pentrefi, ffyrdd, mannau gwastraff, mwynloddiau, safleoedd diwydiannol) (0.2%).

Mae'r ACA hwn yn cynnwys nifer o safleoedd ar wahân: Llynnoedd Bosherton; Adeiladau Allanol Park House, Ystanbwl; Fflatiau Cwrt a Gardd Furiog Ystagbwl; Felin Llwyngwair; Castell Caeriw; Beech cottage, Waterwynch; Llofft Iard Stablau, Serleri a Thwnneli Slebech; ac Orielton (y tu allan i'r Parc Cenedlaethol).

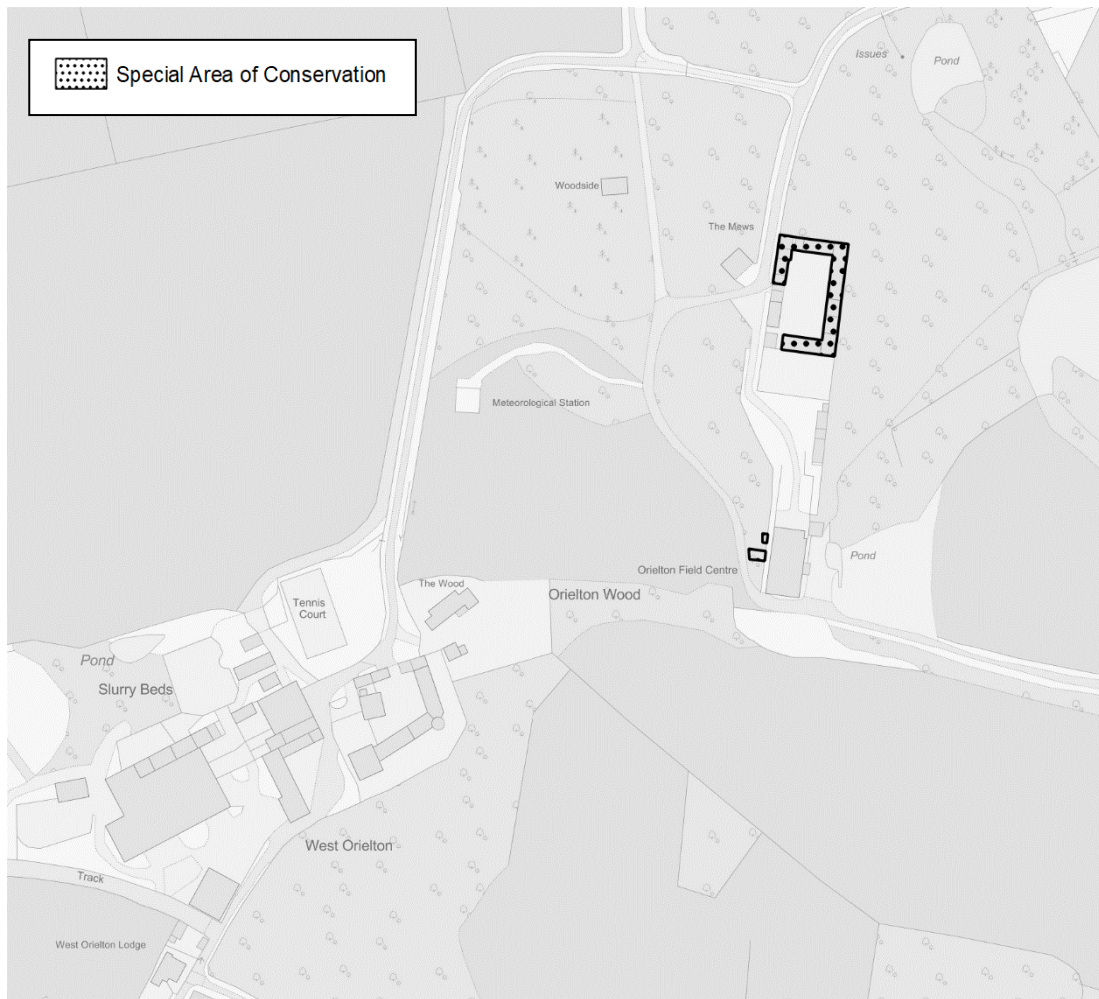

Map A1.9: ACA Safleoedd Ystlum Sir Benfro a Llynnoedd Bosherton

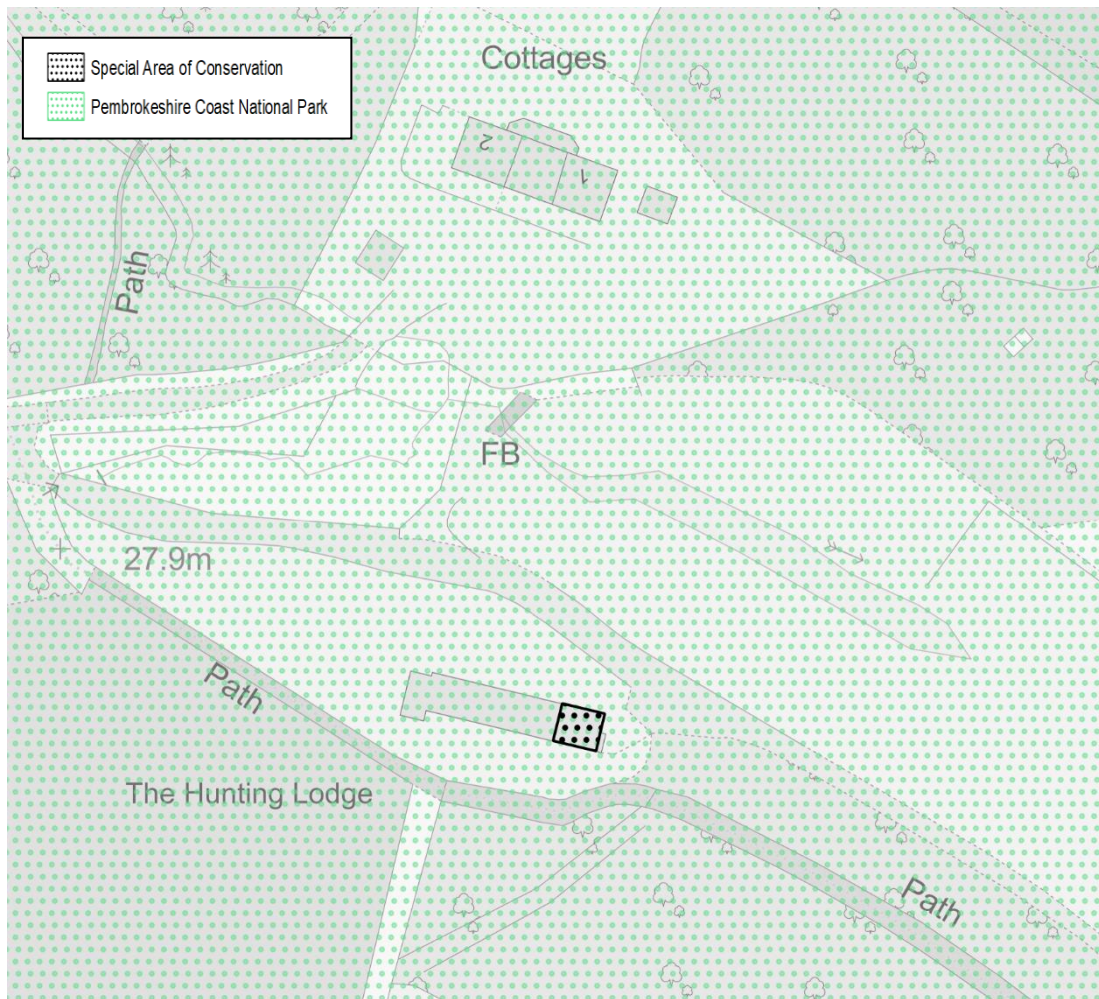
Map A1.9b: ACA Safleoedd Ystlum Sir Benfro a Llynnoedd Bosherton

Map A1.9c: ACA Safleoedd Ystlum Sir Benfro a Llynnoedd Bosherton

Map A1.9d: ACA Safleoedd Ystlum Sir Benfro a Llynnoedd Bosherton

Map 1.9e: ACA Safleoedd Ystlum Sir Benfro a Llynnoedd Bosherton

Map 1.9f: ACA Safleoedd Ystlum Sir Benfro a Llynnoedd Bosherton

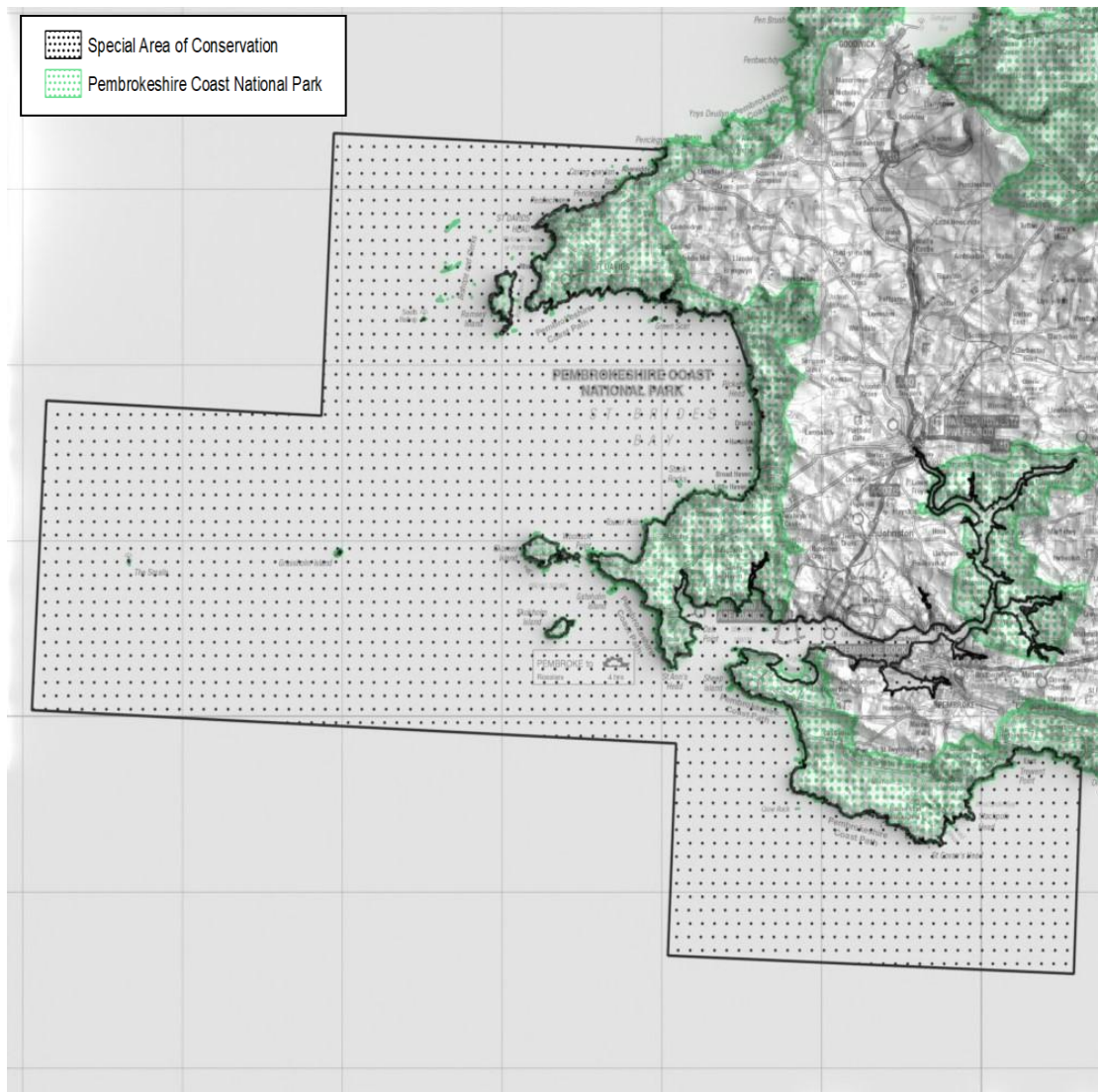
Nodwedd	Cyflwr
3140 Dŵr oligotroffig caled gyda llystyfiant benthig <i>Chara spp.</i>	Anffafriol: Yn dirywio
1304 Ystlum pedol mwyaf <i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	Ffafriol: Wedi'i gynnal
1303 Ystlum pedol lleiaf <i>Rhinolophus hipposideros</i>	Anffafriol: Yn dirywio
1355 Dyfrgi <i>Lutra lutra</i>	Anffafriol: Di-ddosbarth

Rhagor o wybodaeth: [Cydbwyllgor Cadwraeth Natur: Safleoedd Ystlum Sir Benfro a Llynnoedd Bosherton](#)

UK0013116 Sir Benfro Forol

Cymeriad cyffredinol y safle

Ardaloedd morol. Cilfachau (96%); Afonydd llanw. Aberoedd. Gwastadeddau llaid. Gwastadeddau tywod. Morlynnoedd (gan gynnwys basnau gwaith halen) (3.8%); Morfeydd heli. Porfeydd heli. Steptiroedd heli (0.2%).

Map A1.10 ACA Sir Benfro Forol

Nodwedd	Cyflwr
1130 Aberoedd	Anffafriol: Yn dirywio
1160 Cilfachau a baeau bas mawr	Anffafriol: Yn dirywio
1170 Riffiau	Anffafriol: Dim newid
1110 Banciau tywod a orchuddir yn rhannol gan y môr drwy'r adeg	Anffafriol: Dim newid
1140 Gwastadeddau llaid a gwastadeddau tywod nad ydynt o dan ddŵr môr adeg llanw isel	Anffafriol: Yn dirywio
1150 Morlynnoedd Arfordirol	Ffafriol
1330 Dolydd heli lwerydd (<i>Glaucopuccinellietalia maritima</i>)	Anffafriol: Yn dirywio
8330 Ogofâu môr sydd dan ddŵr neu'n rhannol dan ddŵr	Ffafriol
1364 Morlo llwyd <i>Halichoerus grypus</i>	Anffafriol: Dim newid
1441 Tafolen y traeth <i>Rumex rupestris</i>	Ffafriol
1095 Llysywen bendoll y môr <i>Petromyzon marinus</i>	Anffafriol: Yn dirywio
1099 Llysywen bendoll yr afon <i>Lampetra fluviatilis</i>	Anffafriol

Nodwedd	Cyflwr
1102 Herlyn <i>Alosa alosa</i>	Dim Data
1103 Gwangen <i>Alosa fallax</i>	Dim Data
1355 Dyfrgi <i>Lutra lutra</i>	Ffatriol

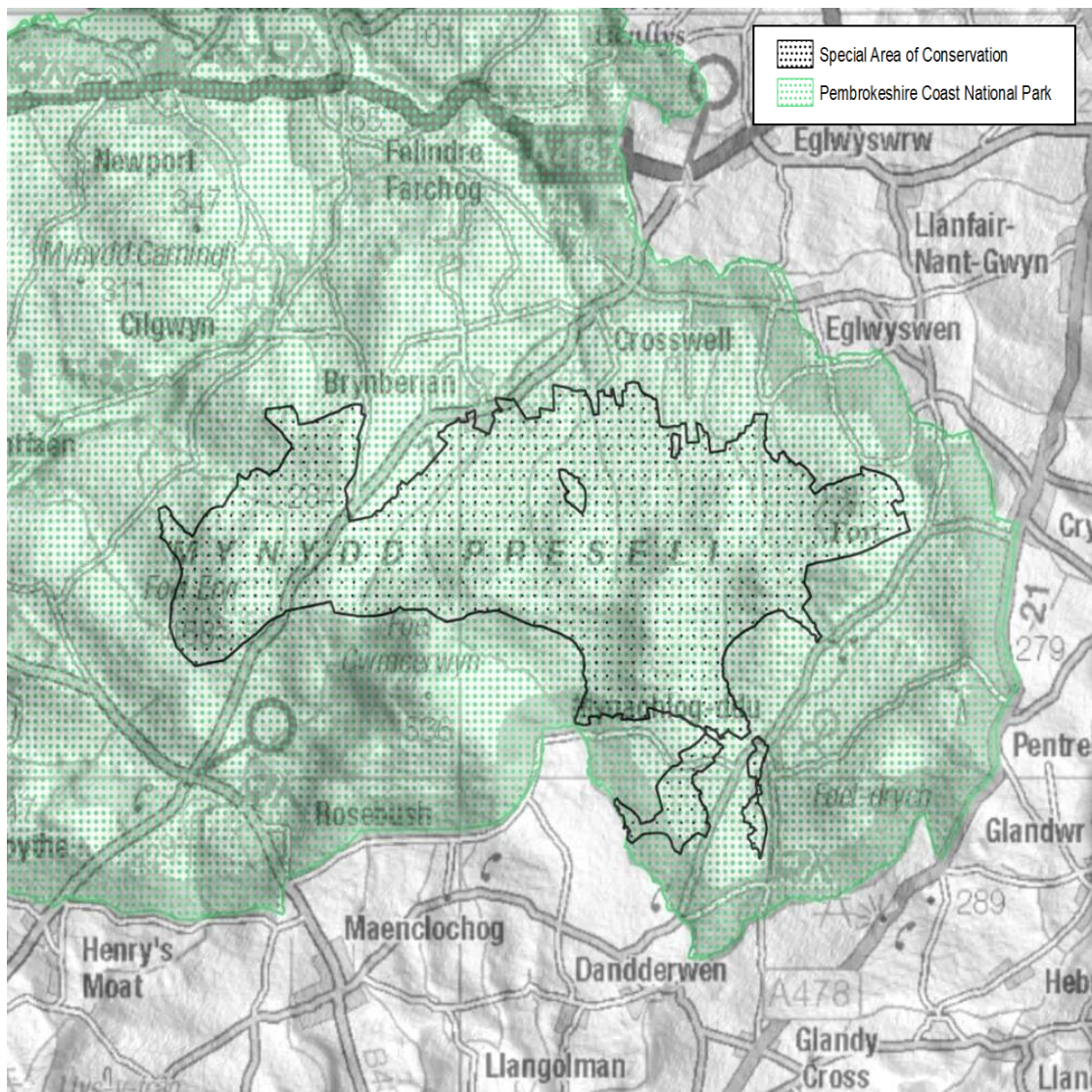
Gwybodaeth dros dro yw'r cyflwr a'r tueddiadau

Rhagor o wybodaeth: [Cydbwyllgor Cadwraeth Natur: Sir Benfro Forol](#)

UK0012598 Preseli

Cymeriad cyffredinol y safle

Mawnogydd. Corsydd. Llystyfiant ar lannau dŵr. Ffeniau (36%); Rhosydd. Prysgwydd. Maquis a garrigue. Phygrana (31%); Glaswelltir sych. Stepdiroedd (32%); Creigiau mewndirol. Sgri. Tywod.

Map A1.11 ACA Preseli

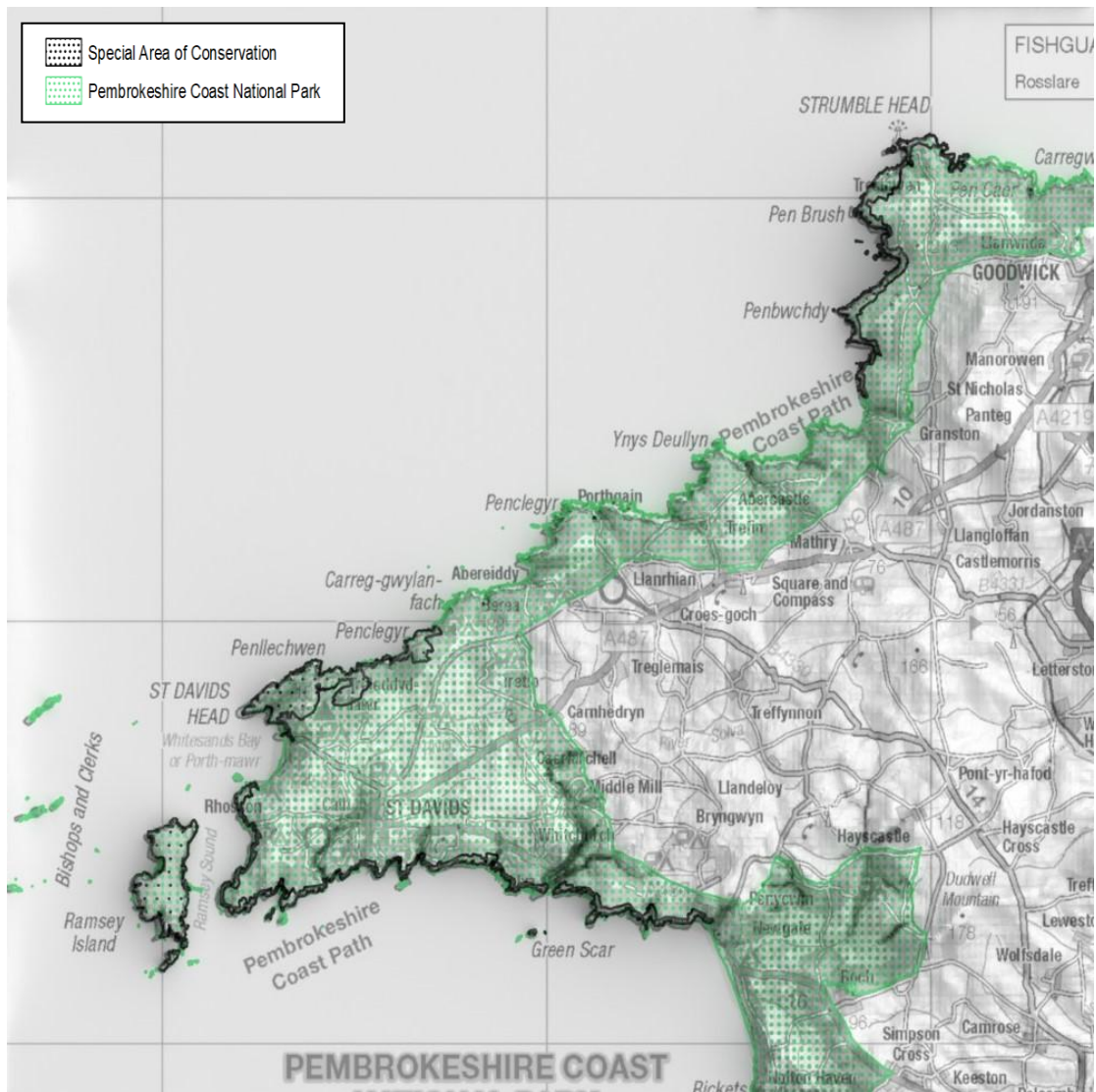
Nodwedd	Cyflwr
4010 Rhostiroedd gwlyb Gogledd Iwerydd gydag <i>Erica tetralix</i>	Anffafriol: Di-ddosbarth
4030 Rhostiroedd sych Ewropeaidd	Anffafriol: Di-ddosbarth
7150 Pantiau ar swbstradau mawn y Rhynchosporion	Anffafriol: Yn dirywio
7230 Ffeniau alcalïaidd	Ffaffriol: Di-ddosbarth
1044 Mursen las Penfro <i>Coenagrion mercuriale</i>	Anffafriol: Di-ddosbarth
1065 Glöyn byw britheg y gors <i>Euphydrias</i> (<i>Eurodryas</i> , <i>Hypodrias</i>) <i>aurinia</i>	Anffafriol: Di-ddosbarth
1393 Mwsogl pluog main gwyrdd <i>Drepanocladus</i> (<i>Hamatocaulis</i>) <i>vernicosus</i>	Ffaffriol: Yn cael ei gynnal

Rhagor o wybodaeth: [Cydbwyllgor Cadwraeth Natur:Y Preseli](#)

UK0013045 Tyddewi

Cymeriad cyffredinol y safle

Ardaloedd morol. Cilfachau (12%); Twyni tywod arfordirol. Traethau tywod. Machair (1%); Cerrig mân. Clogwyni môr. Ynysigau (86%); Mawnogydd. Corsydd. Llystyfiant ar lannau dŵr. Ffeniau (1%).

Map A1.12 ACA Tŷ Ddewi

Nodwedd	Cyflwr
1230 Clogwyni môr â llystyfiant ar Arfordiroedd yr Iwerydd a'r Baltig	Anffafriol: Yn adfer
4030 Rhostiroedd sych Ewropeaidd	Anffafriol: Yn adfer
1831 Llyriad-y-dŵr arnofiol <i>Luronium natans</i>	Ffaffriol: Wedi'i gynnal

Rhagor o wybodaeth: [Cydbwyllgor Cadwraeth Natur: Tyddewi](#)

Cymeriad cyffredinol y safle

Mawnogydd. Corsydd. Llystyfiant ar lannau dŵr. Ffeniau (3.7%); Rhosydd. Prysgwydd. Maquis a garrigue. Phygrana (9.1%); Glaswelltir llaith. Glaswelltir mesoffil (25.7%); Glaswelltir wedi'i wella (9.6%); Coetir collddail llydanddail (51.9%).

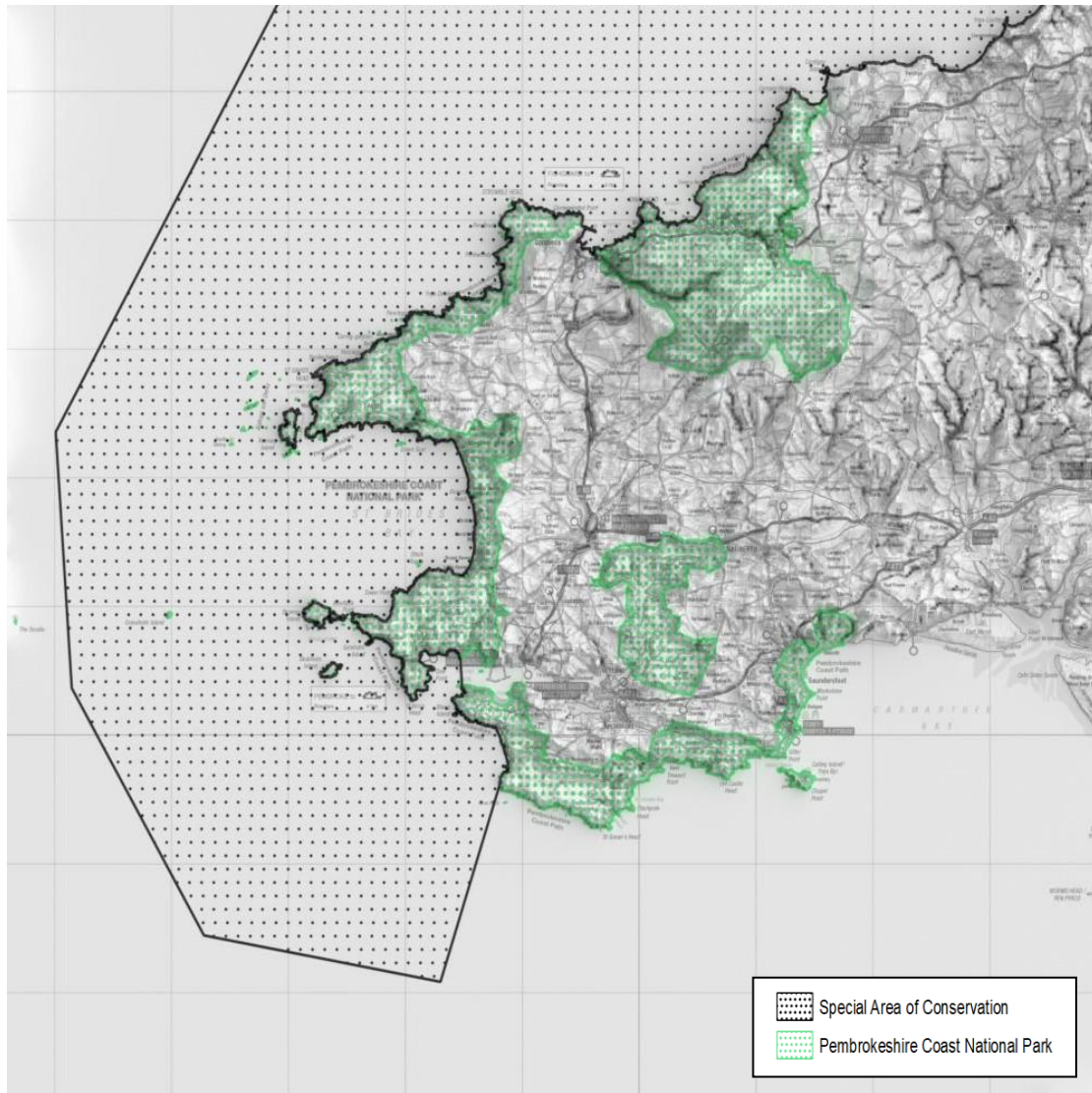

Map A1.13 ACA Dynesfeydd Môr Hafren

Nodwedd	Cyflwr
1315 Llamhidydd	Dim data ar hyn o bryd

Rhagor o wybodaeth:

[Cydbwyllgor Cadwraeth Natur: MPA Dynesfeydd Môr Hafren](#)

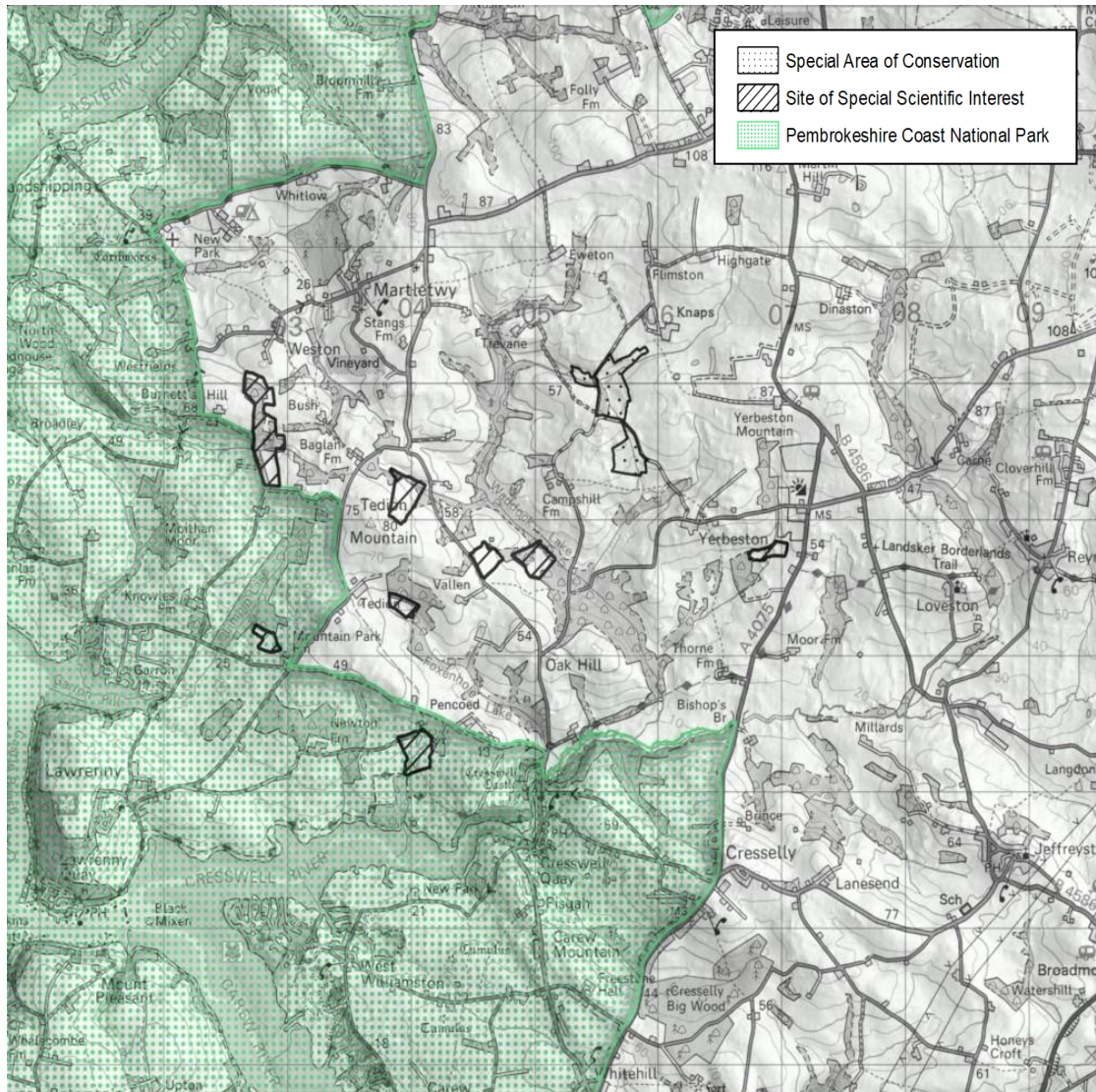

Map A1.14 ACA Gorllewin Cymru Forol

Nodwedd	Cyflwr
1315 Llamhidydd	Dim data ar hyn o bryd

Rhagor o wybodaeth:

[Cydbwyllgor Cadwraeth Natur: Gorllewin Cymru Forol](#)

Map A1.15 ACA Yerboston Tops gyda rhannau o Rosydd Yerboston / Yerboston Moors SoDdGA

Nodwedd	Cyflwr
6410 Dolydd Molinia ar briddoedd calchaid, mawnaidd neu gleiog llawn silt (Molinion caeruleae)	Anffafriol: Dim newid
1065 Glöyn byw britheg y gors <i>Euphydryas</i> (<i>Eurodryas</i>, <i>Hypodryas</i>) <i>aurinia</i>	Anffafriol: Dim newid

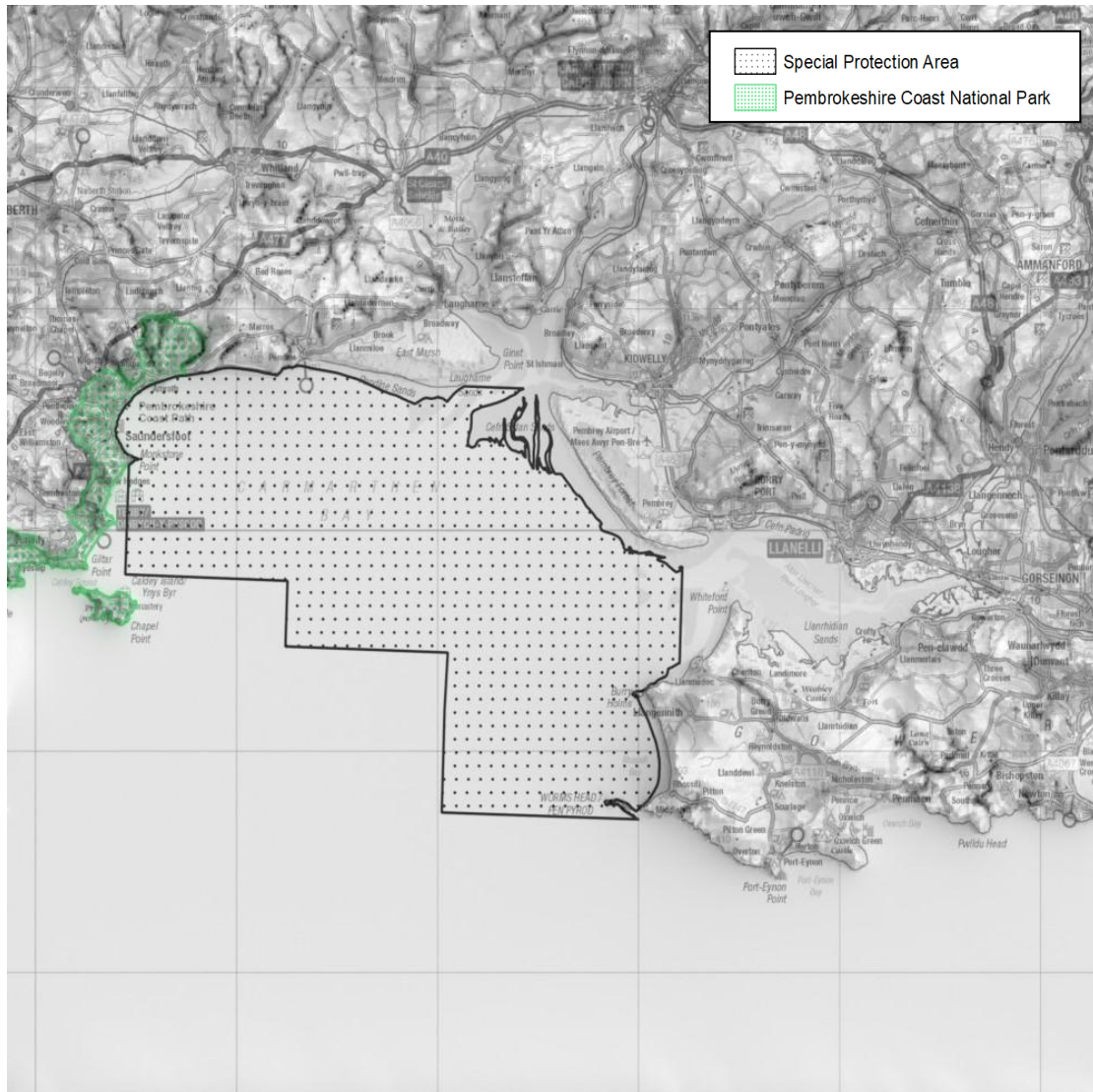
Rhagor o wybodaeth: [Cydbwyllgor Cadwraeth Natur: Yerboston Tops](#)

Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig

[UK9014091 Bae Caerfyrddin](#)

Cymeriad cyffredinol y safle

Ardaloedd morol. Cilfachau (100%).

Map A1.16 AGA Bae Caerfyrddin

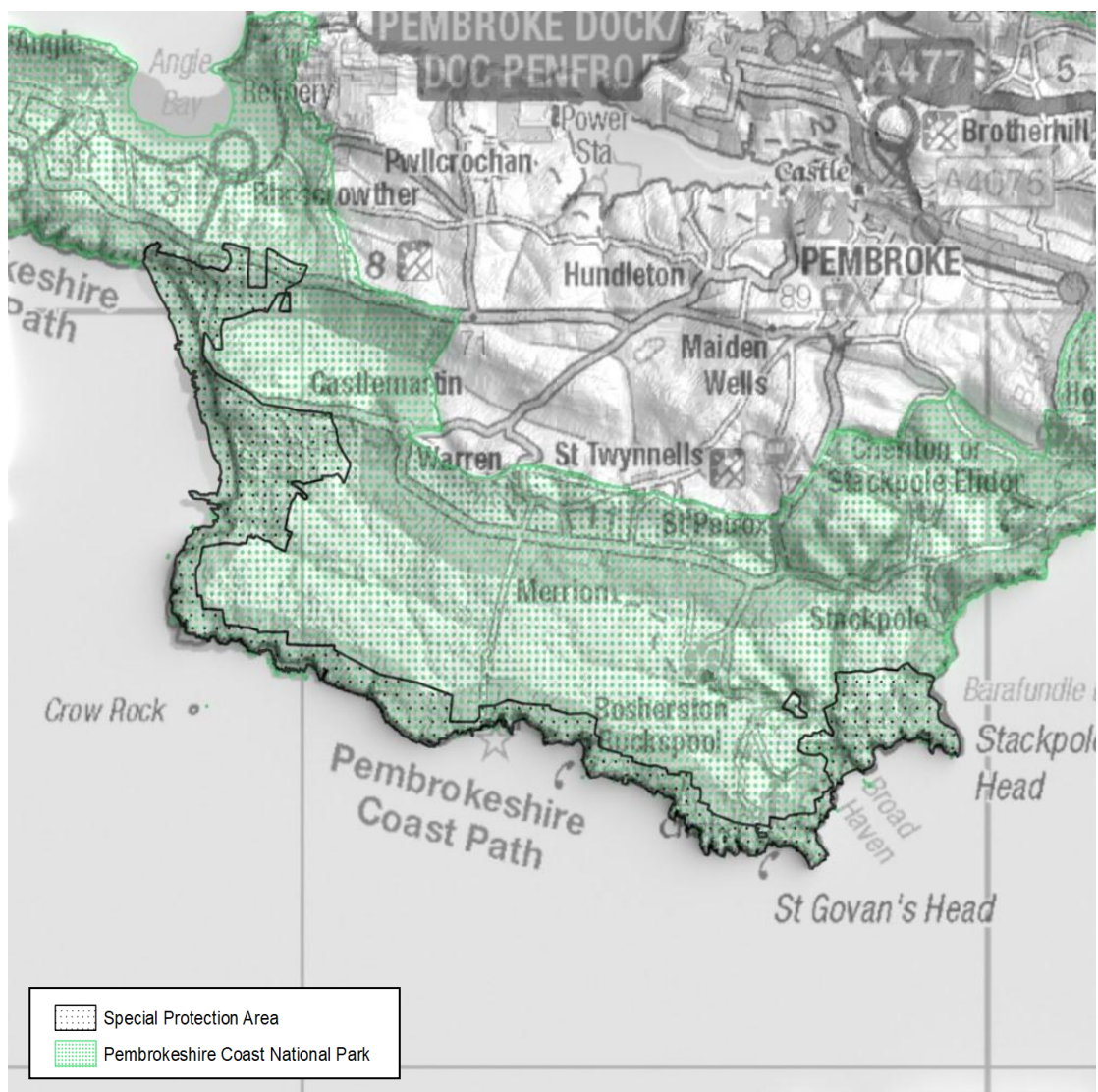
Atodiad 1 rhywogaethau adar	Nodwedd
Môr-hwyaden ddur (<i>Melanitta nigra</i>), ardal gaeafu (Dim ar gael)	

Rhagor o wybodaeth: [Bae Caerfyrddin: Natura 2000 - Ffurflen Data Safonol](#)

UK901401 Arfordir Castellmartin

Cymeriad cyffredinol y safle

Twyni tywod arfordirol. Traethau tywod. Machair (56%); Cerrig mân. Clogwyni môr. Ynysigau (44%).

Map A1.17 AGA Arfordir Castellmartin

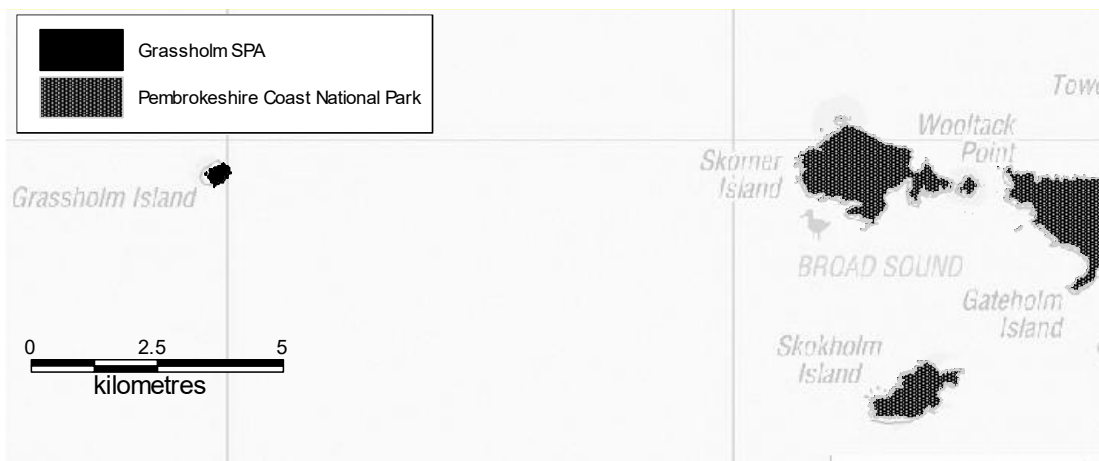
Atodiad 1 rhywogaethau adar	Cyflwr
Brân goesgoch (<i>Pyrhacorax pyrrhacorax</i>)	Ffafirol

Rhagor o wybodaeth: [Arfordir Castellmartin: Natura 2000 - Ffurflen Data Safonol](#)

UK901401 Gwales

Cymeriad cyffredinol y safle

Cerrig mân. Clogwyni môr. Ynysigau (100%)

Map A1.18 AGA Gwales

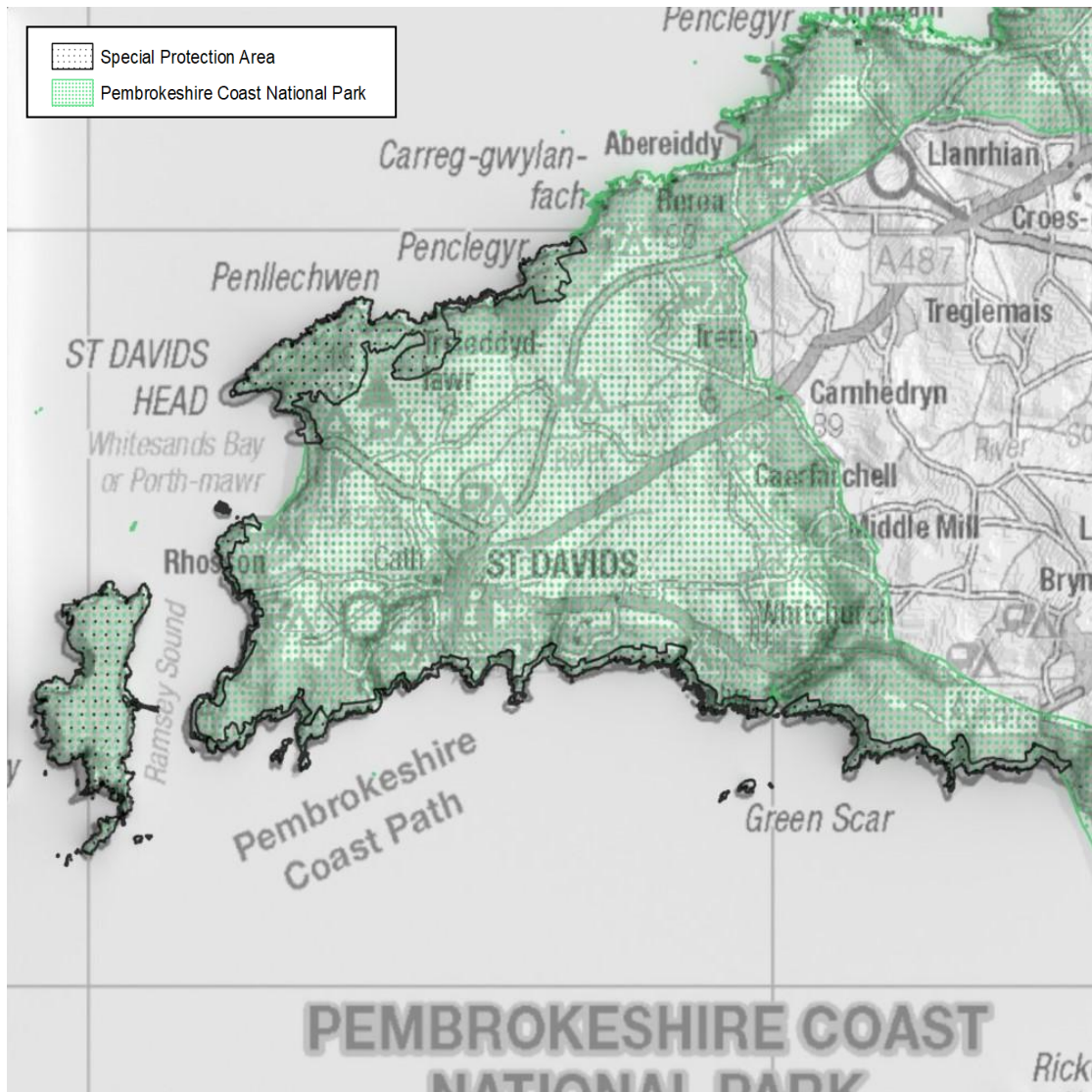
Atodiad 1 rhywogaethau adar	Cyflwr
Man bridio huganod Gannet (<i>Morus bassanus</i>)	Ffatriol: Wedi'i gynnal

Rhagor o wybodaeth: [Gwales Natura 2000 - Ffurflen Data Safonol](#)

UK9014062 Ynys Dewi ac Arfordir Penrhyn Dewi

Cymeriad cyffredinol y safle

Ardaloedd morol. Cilfachau (11%); Twyni tywod arfordirol. Traethau tywod. Machair (1%); Cerrig mân. Clogwyni môr. Ynysigau (88%).

Map A1.19 AGA Ynys Dewi ac Arfordir Penrhyn Dewi

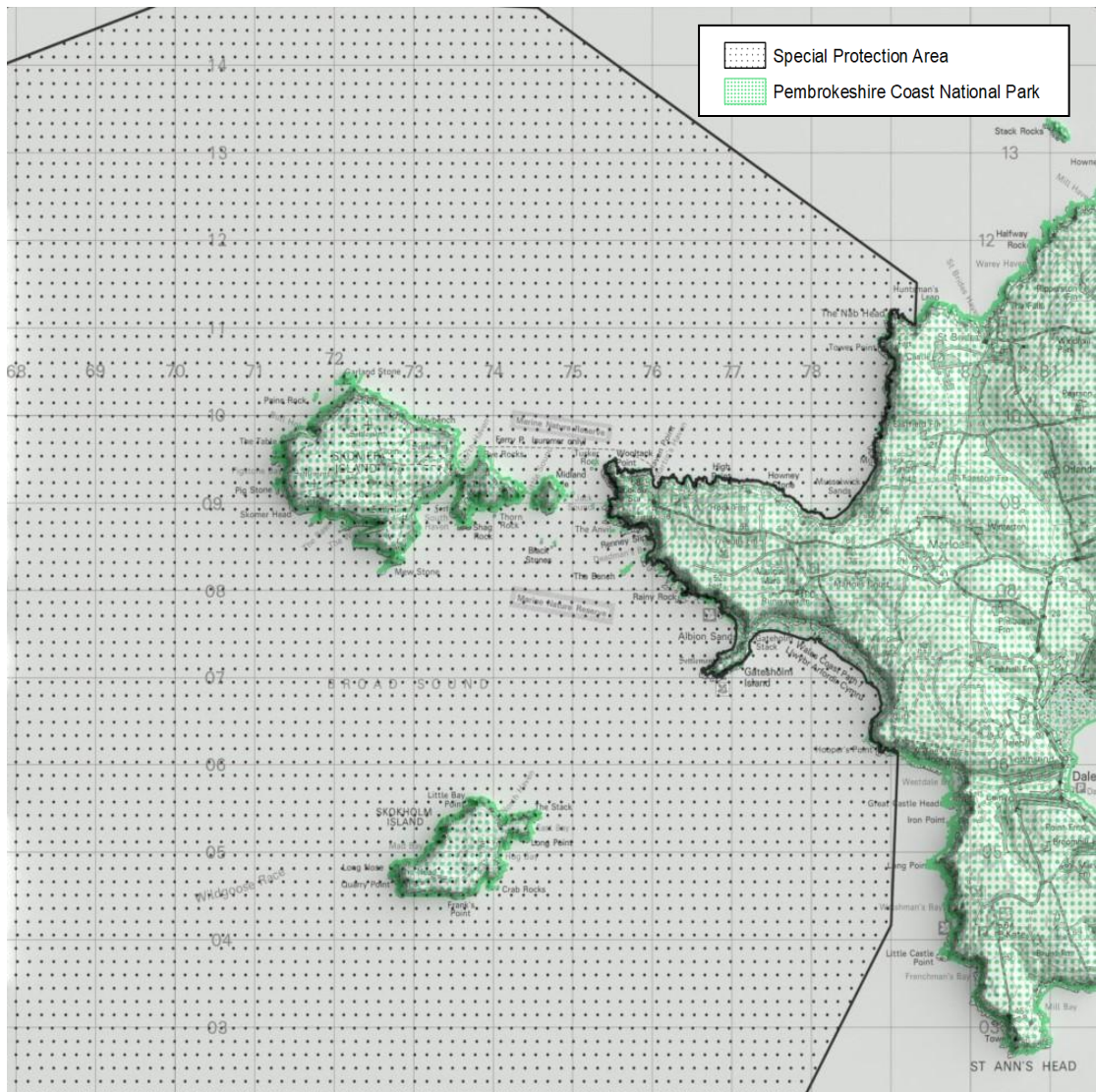
Atodiad 1 rhywogaethau adar	Cyflwr
Brân goesgoch (<i>Pyrhocorax pyrrhocorax</i>)	Ffatriol: Di-ddosbarth

Rhagor o wybodaeth: [Ynys Dewi ac Arfordir Penrhyn Dewi: Natura 2000 - Ffurflen Data Safonol](#);

UK9014051 Sgogwm a Sgomer

Cymeriad cyffredinol y safle

Cerrig mân. Clogwyni môr. Ynysigau (100%).

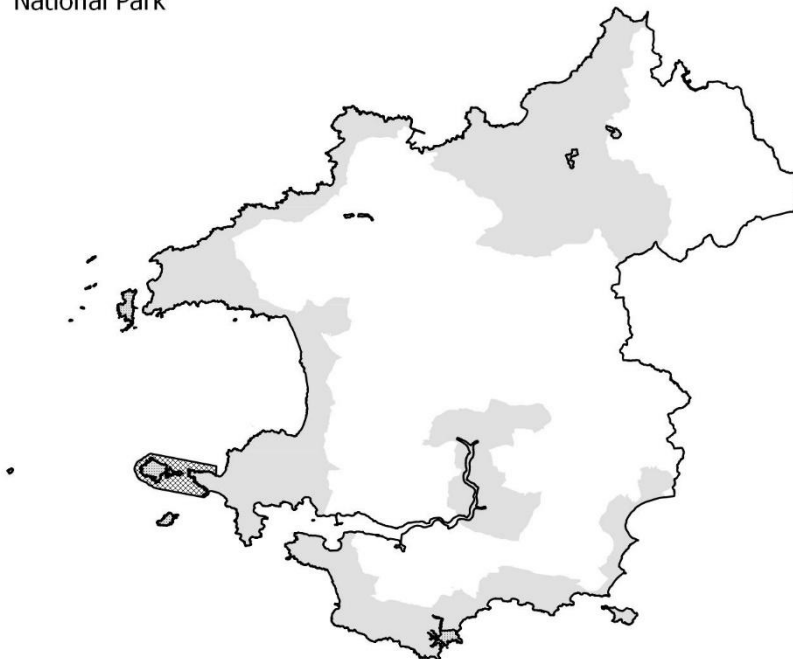
Map A1.0 AGA Sgogwm a Sgomer

Atodiad 1 rhywogaethau adar	Cyflwr
Llurs (<i>Alca torda</i>)	Ffafirol: Wedi'i gynnal
Pâl yr Iwerydd (<i>Frateula arctica</i>)	Ffafirol: Wedi'i gynnal
Pedryn Drycin (<i>Hydrobates pelagicus</i>)	Anffafirol: Di-ddosbarth
Aderyn Drycin Manaw (<i>Puffinus puffinus</i>)	Ffafirol: Wedi'i gynnal

Rhagor o wybodaeth: [Sgogwm a Sgomer: Natura 2000 - Ffurflen Data Safonol](#)

Mae'r map canlynol yn dangos y gwarchodfeydd Cenedlaethol a Morol o fewn ac yng nghyffiniau Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro.

- Marine Conservation Zone
- National Nature Reserve
- Pembrokeshire Coast National Park

Mae diweddariad Cyflwr Bywyd Gwyllt yn Sir Benfro yn dangos bod 22% o'r nodweddion cadwraeth yn Sir Benfro yn gwella; mae 35% mewn cyflwr sefydlog ac mae 30% yn dirywio. Mae cyflwr y 13% arall yn anhysbys oherwydd prinder data. Mae [Cynllun Gweithredu ar gyfer Adfer Natur Sir Benfro \(2018\)](#) yn disgrifio strategaeth Partneriaeth Natur Sir Benfro i adfer natur yn y sir.

Geoamrywiaeth

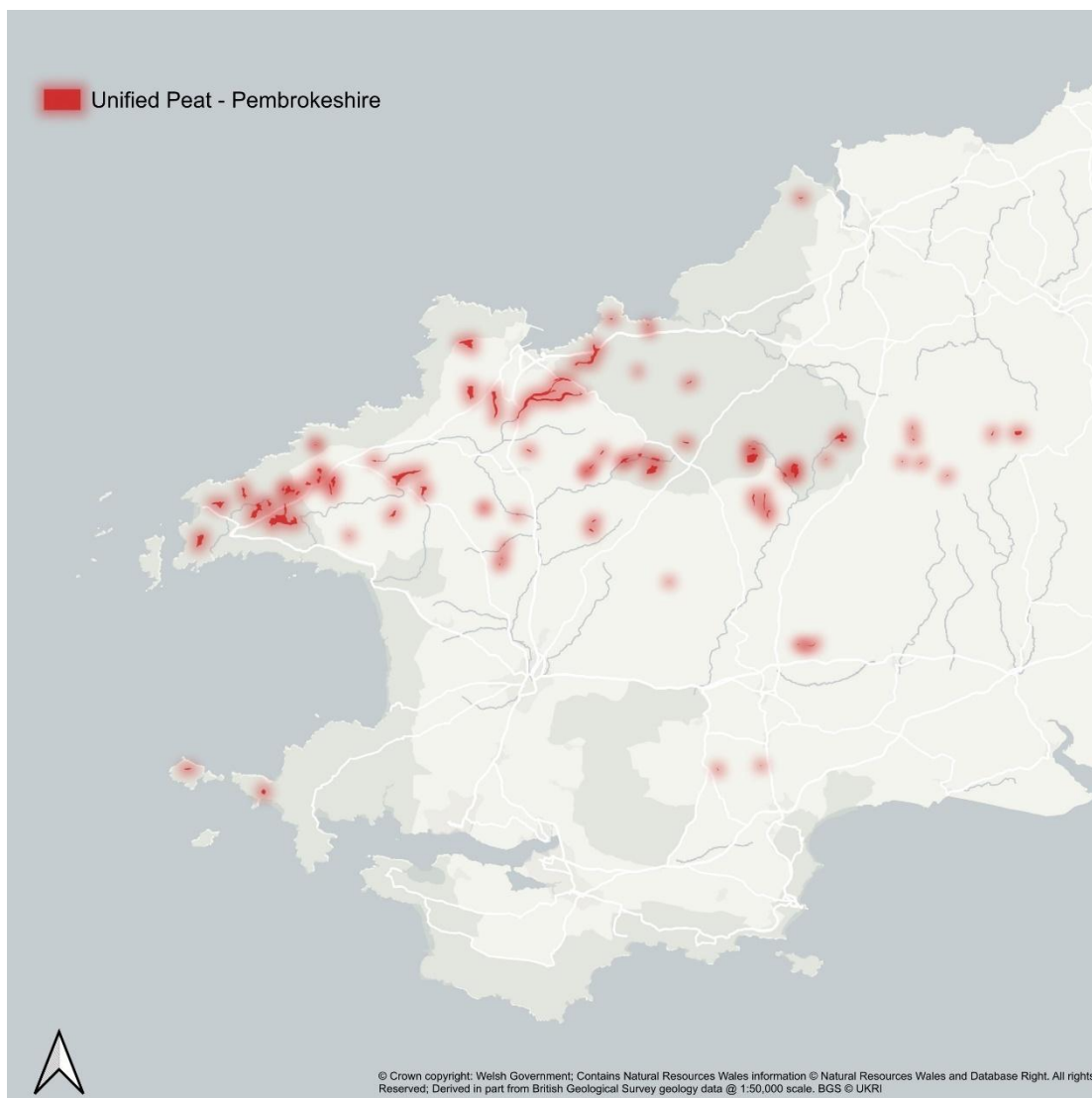
Mae Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro yn cynnwys dros 50 o safleoedd Adolygu Cadwraeth Ddaearegol (GCR), sy'n cynnwys tua 40% o Arfordir Sir Benfro (ac eithrio dyfrffordd Aberdaugleddau a Daugleddau). Mae pob safle GCR yn cael eu gwarchod yn gyfreithiol ar ôl iddynt gael eu dynodi'n Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig. Mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn gyfrifol am fonitro cyflwr Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (sylwch: mae cyflwr safleoedd daearegol yn ddibynnol ar hygyrchedd, gwelededd a defnyddioldeb, hy gwerth y safle i ymchwil ac addysg). Gweler [Ffiniau Safleoedd Adolygu Cadwraeth Ddaearegol \(GCR\) MapDataCymru](#) i gael data diweddaraf y GCR."

Pridd

Mae'r Sefydliad Adnoddau Pridd Cenedlaethol (NSRI) ym Mhrifysgol Cranfield ([Cranfield University](#)) yn cynhyrchu amrywiaeth o ddata priddoedd i'w defnyddio mewn Systemau Gwybodaeth Ddaearyddol. Yn anffodus, mae'r data hwn ond ar gael am gost sydd y tu hwnt i'r hyn y gellir ei gyfiawnhau ar gyfer yr awdurdod hwn.

Mawndir

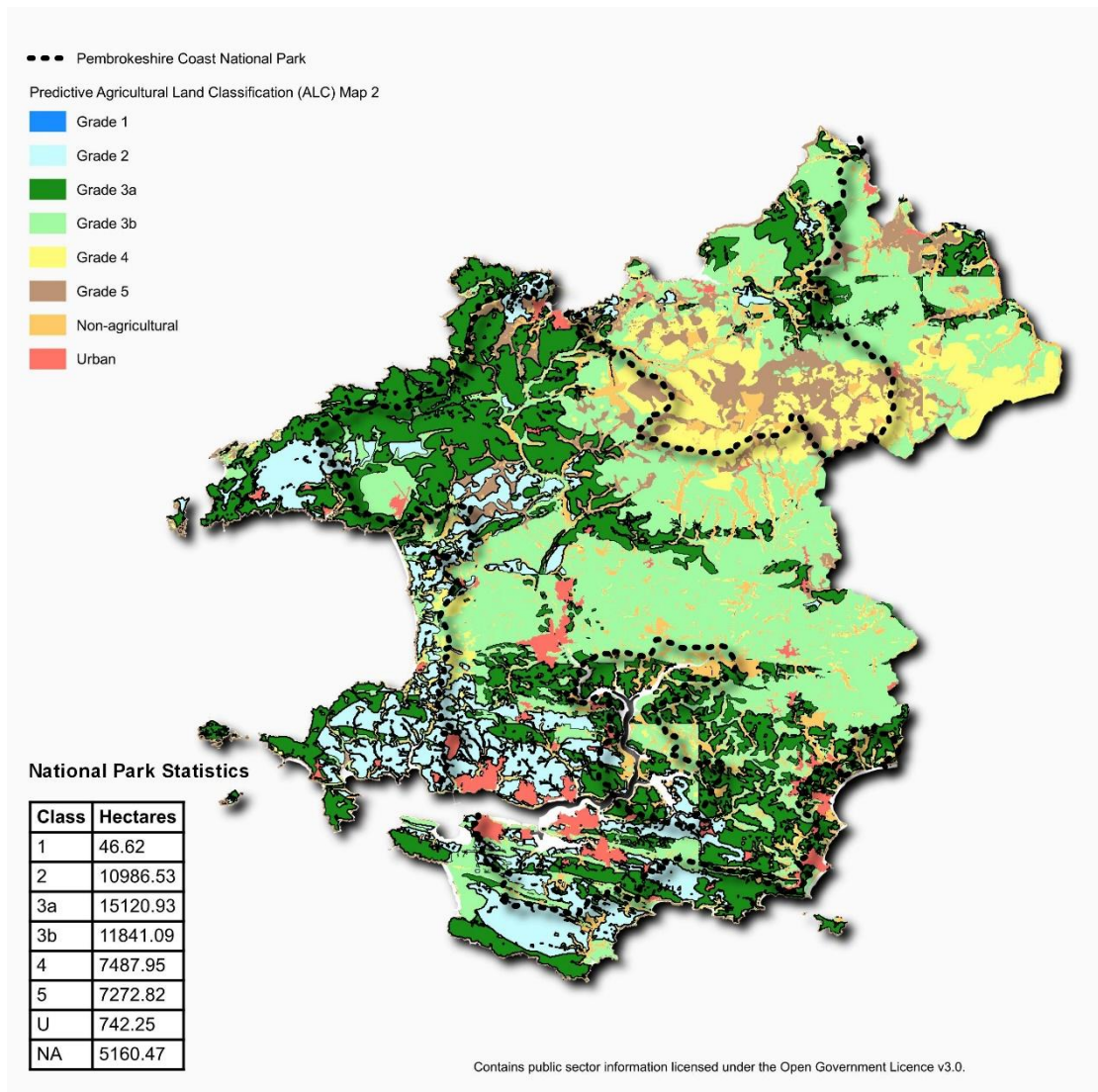
Cynhyrchwyd fap unedig o fawndiroedd Cymru fel rhan o Raglen Monitro a Gwerthuso Glastiroedd er mwyn darparu gwell data ar hyd a lled a chyflwr mawndiroedd yng Nghymru. Mae'r map isod yn is-set o'r map unedig o fawndiroedd Cymru ar gyfer Sir Benfro, gyda ffigurau o faint amcangyfrifedig mawndiroedd y Parc Cenedlaethol.

	Arwynebedd (hectar)	Cyfran (%)
Sir Benfro	727.23	0.44%

Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro	384.727	0.63%
-----------------------------------	---------	-------

Mae Map Rhagweld Dosbarthiad Tir Amaethyddol 2 (ALC) Llywodraeth Cymru yn cynnwys data dangosol ynglŷn â ble mae'r tir Amaethyddol Gorau a Mwyaf Amlbwyrpas (BMV) i'w gael yng Nghymru. Diffinnir BMV fel dosbarthiadau tir amaethyddol 1, 2 a 3a. Mae'r map isod yn dangos data map Rhagweld ALC 2 ar gyfer Sir Benfro ac mae'n cynnwys ystadegau cenedlaethol ar gyfer pob dosbarthiad tir amaethyddol.

Ffynhonnell y data: [Map Rhagweld Dosbarthiad Tir Amaethyddol 2 \(ALC\) | MapDataCymru \(llyw.cymru\)](#)

Mae BMV yn cyfrif am tua 45% (44.59%) o'r tir yn y Parc Cenedlaethol, gyda dros chwarter y tir (25.78%) yn cael ei ddosbarthu fel 3a; 18.73% fel 2 a 0.08% fel 1.

Mae cyfran y BMV yn y Parc Cenedlaethol yn sylweddol uwch nag yw ar gyfer Cymru gyfan ar gyfer dosbarthiadau 2 a 3a.

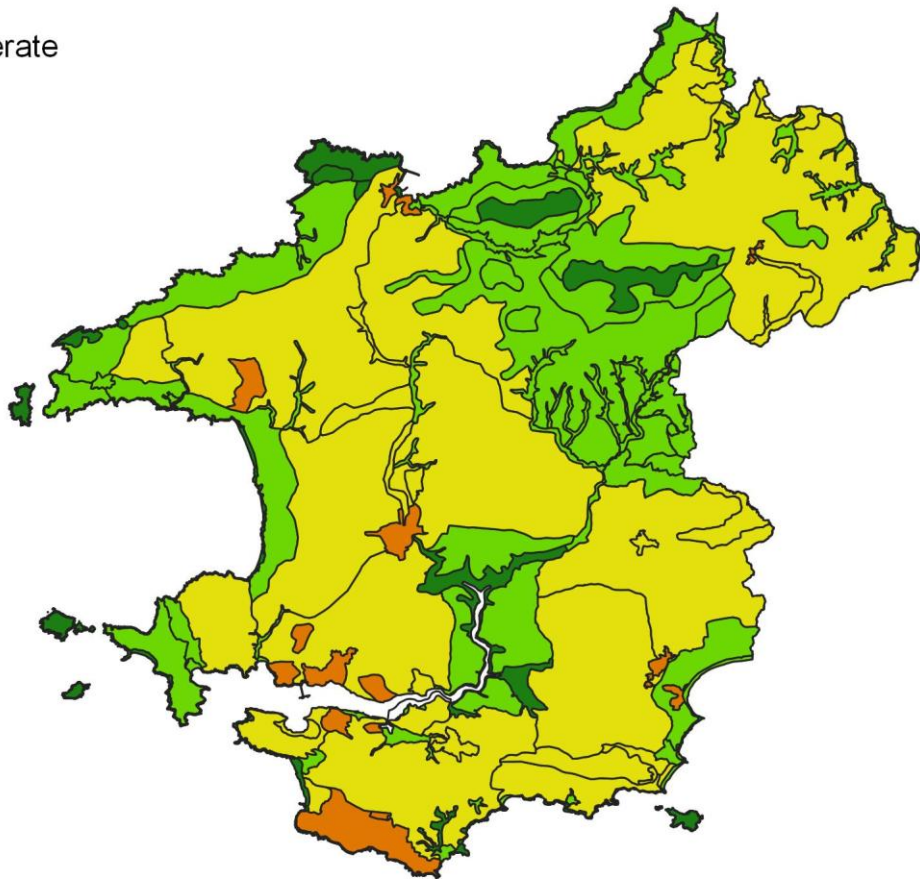
Dosbarth	APCAP (%)	Cymru (%)
1	0.08	0.25
2	18.73	6.38
3 a	25.78	9.58

Tirwedd

LANDMAP yw'r system wybodaeth genedlaethol, a ddyfeisiwyd gan Cyfoeth Naturiol Cymru, i ystyried y dirwedd wrth wneud penderfyniadau. Mae LANDMAP yn dosbarthu'r dirwedd yn seiliedig ar bum agwedd: Tirweddau daearegol; Cynefinoedd Tirwedd; Gweledol a Synhwyrdd; Tirweddau Hanesyddol a Thirweddau Diwylliannol. Mae ansawdd yr agweddau Gweledol a Synhwyrdd a Chynefinoedd Tirwedd wedi'u sicrhau ar gyfer Sir Benfro. Mae'r agwedd Gweledol a Synhwyrdd wedi'i mapio isod yn ôl gwerth cyffredinol y dirwedd a aseswyd a phresenoldeb golygfeydd gwrthdynol.

LandMap Visual Sensory (Evaluation)

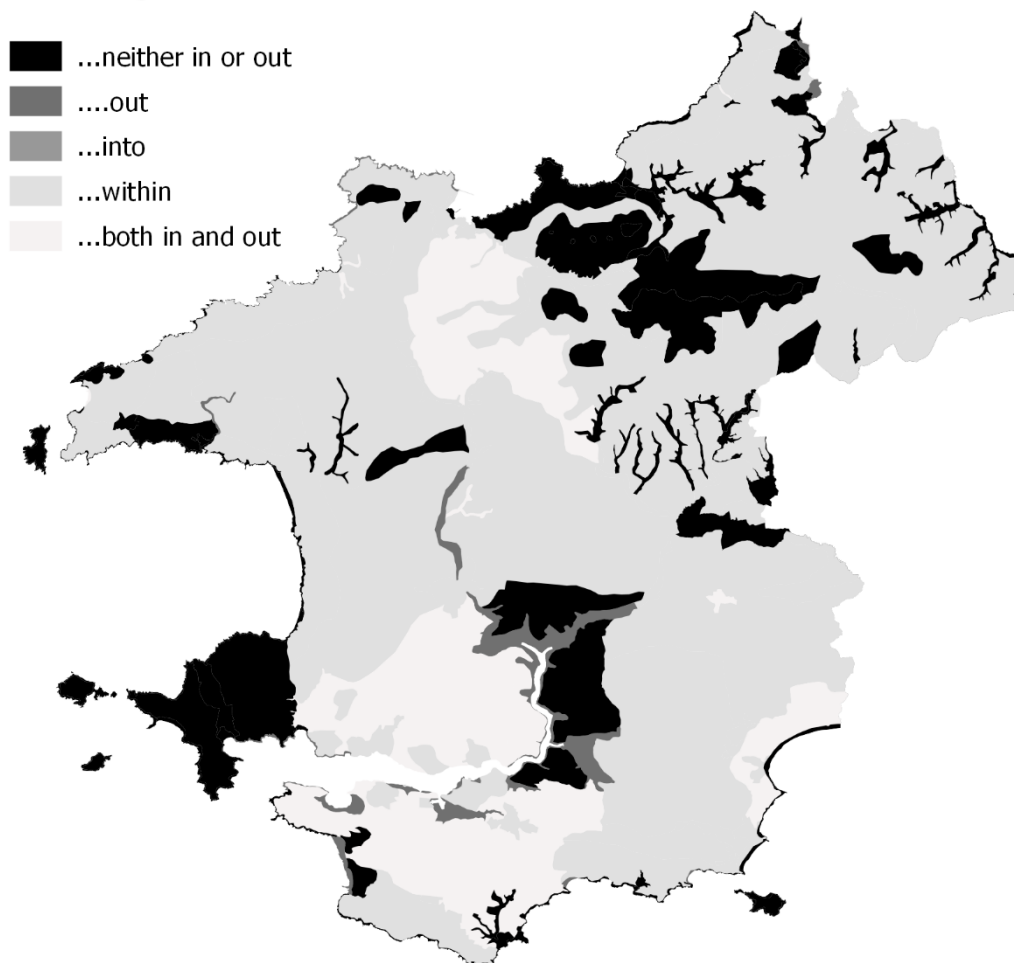
- Outstanding
- High
- Moderate
- Low

Contains Natural Resources Wales information ©
Natural Resources Wales and Database Right. All
rights Reserved.

Ffynhonnell y data: Cyfoeth Naturiol Cymru

Detracting views

Ffynhonnell y data: Cyfoeth Naturiol Cymru

Mae APC Arfordir Penfro wedi comisiynu gwaith integredig i bennu nodweddion y dirwedd yn seiliedig ar agweddau LandMap; cafodd y gwaith ei gyhoeddi fel Papur Cefndir i'r Cynllun Datblygu Lleol.

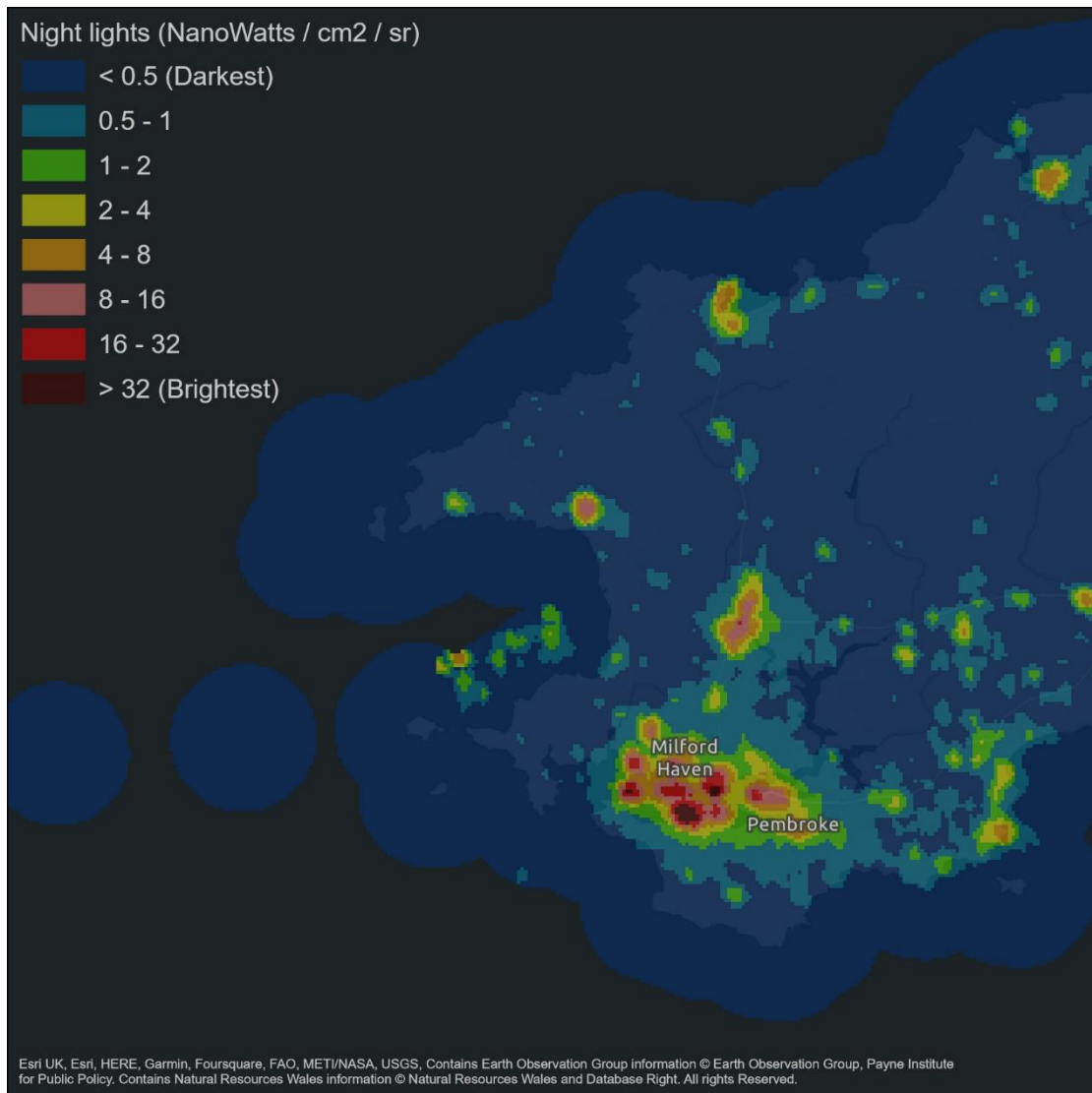
Llonyddwch/ Aflonyddwch

Prif elfennau aflonyddwch mewn ardaloedd gwledig yw llygredd golau a sŵn.

Llygredd Golau:

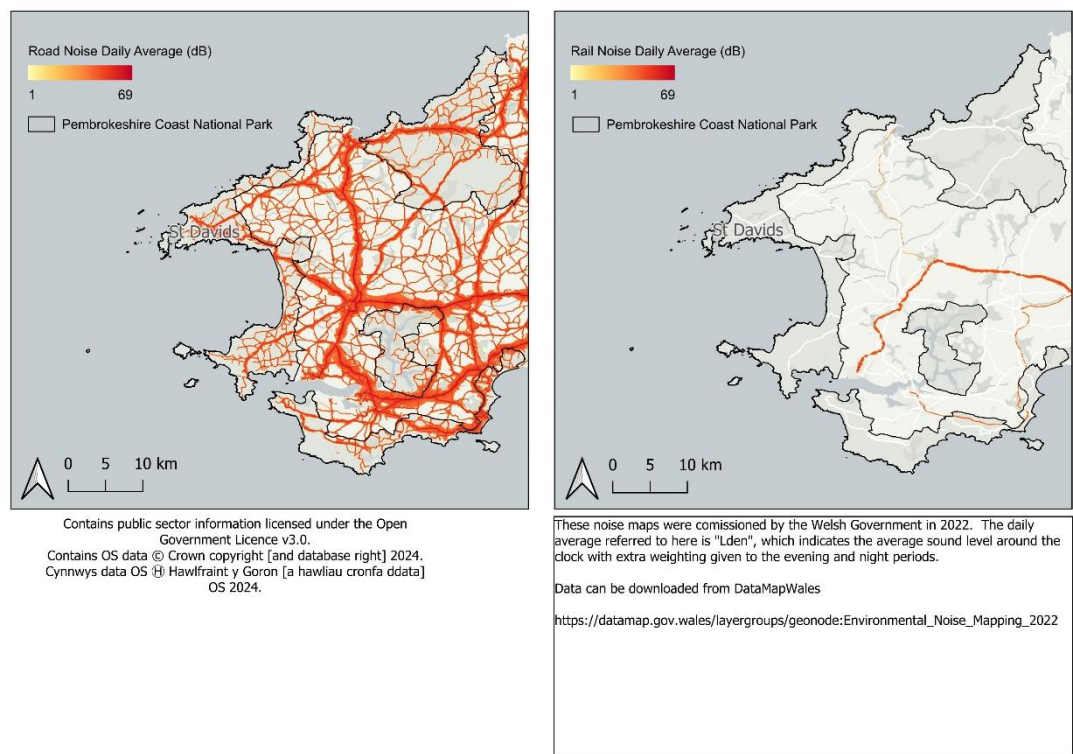
Er nad oes mapio wedi'i wneud i ddangos llygredd golau yn fanwl dros amser, mae data Lloeren VIIRS yn waelodlin dda. Cafodd y map isod ei gynhyrchu gan Cyfoeth Naturiol Cymru fel rhan o'u gwaith Llonyddwch a Lle⁹.

⁹ [Tawelwch a Lle: Ardaloedd Tawel yn Weledol \(cyfoethnaturiol.cymru\).](https://cyfoethnaturiol.cymru/)

Prif ffynonellau llygredd golau yn y Parc Cenedlaethol yw'r aneddiadau mwyaf. Mae rhai o'r ffynonellau mwy lleol yn cynnwys amaethyddiaeth ddwys a gosodiadau sydd wedi'u lleoli y tu allan ond yn agos at y Parc Cenedlaethol. Nid yw'r ucheldiroedd (Bryniau Preseli) wedi'u datblygu ac maent yn cynrychioli rhannau tywyllaf y Parc Cenedlaethol.

Sŵn:

Gall dangosyddion eraill o aflonyddwch gynnwys presenoldeb a natur ffyrdd, dwysedd y boblogaeth a gweithgarwch twristiaeth (gweler y tabl ar brif leoliadau twristiaeth yn yr adran hamdden o'r atodiad hwn). Os yw'n briodol yn ystod datblygiad y Cynllun Rheoli, bydd y mater hwn yn cael ei ystyried, a bydd rhagor o wybodaeth am aflonyddwch yn cael ei hychwanegu at y llinell sylfaen hon.

Gwastraff

Mae'r tabl isod yn rhoi crynodeb o reolaeth gwastraff trefol yn Sir Benfro.

Rheolaeth	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23
Cyfanswm y Gwastraff Trefol a Gasglwyd/Cynhyrchwyd	71044.55	66157.53	57727.02	64590.3	60443.52
Cyfanswm y Gwastraff a Ailddefnyddiwyd/Ailgylchwyd/ ei Gompostio (Targed Statudol)	44021.13	47403.01	42267.28	47307.1	43304.7
Gwastraff a anfonwyd i'w adennill mewn ffyrdd eraill	0	20.97	0	0	0
Gwastraff a Losgwyd gan Gynhyrchu Ynni	13801.58	13491.41	11184.93	13077.76	13247.63
Gwastraff a Losgwyd heb Gynhyrchu Ynni	0	0	0	27.85	26.2

Rheolaeth	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23
Gwastraff a Anfonwyd i Safleoedd Tirlenwi	13040.67	5053.8	3669.61	4275.09	3289.86
Canran o'r Gwastraff a Ailddefnyddiwyd/Ailgylchwyd/ ei Gompostio (Targed Statudol)*	61.96	71.65	73.22	73.24	71.64

Ffynhonnell: [Stats Cymru](#)

*Cyfanswm y gwastraff sy'n cael ei aildddefnyddio/ailgylchu/compostio (fel y'i diffinnir gan Darged Adennill Statudol Awdurdodau Lleol, LART), fel canran o gyfanswm y gwastraff trefol sy'n cael ei gasglu/ei gynhyrchu.

Mae gwastraff trefol yn cyfrif am gyfran gymharol fechan o gyfanswm y gwastraff a gynhyrchir (13% o gyfanswm y gwastraff anamaethyddol a gynhyrchir yn rhanbarth de orllewin Cymru yn 1998/99). I roi syniad o gyfraniad ffrydiau gwastraff eraill, mae'r tabl canlynol yn dangos y sgil-gynhyrchion gwastraff o Sir Benfro yn 1998/99 o adroddiad Cam 1 Cynllun Gwastraff Rhanbarthol De Orllewin Cymru.

Math o wastraff	Trefol	Masnachol a Diwydiannol	Adeiladu a Dymchwel
Tunnell	59,400	97,700	127,638

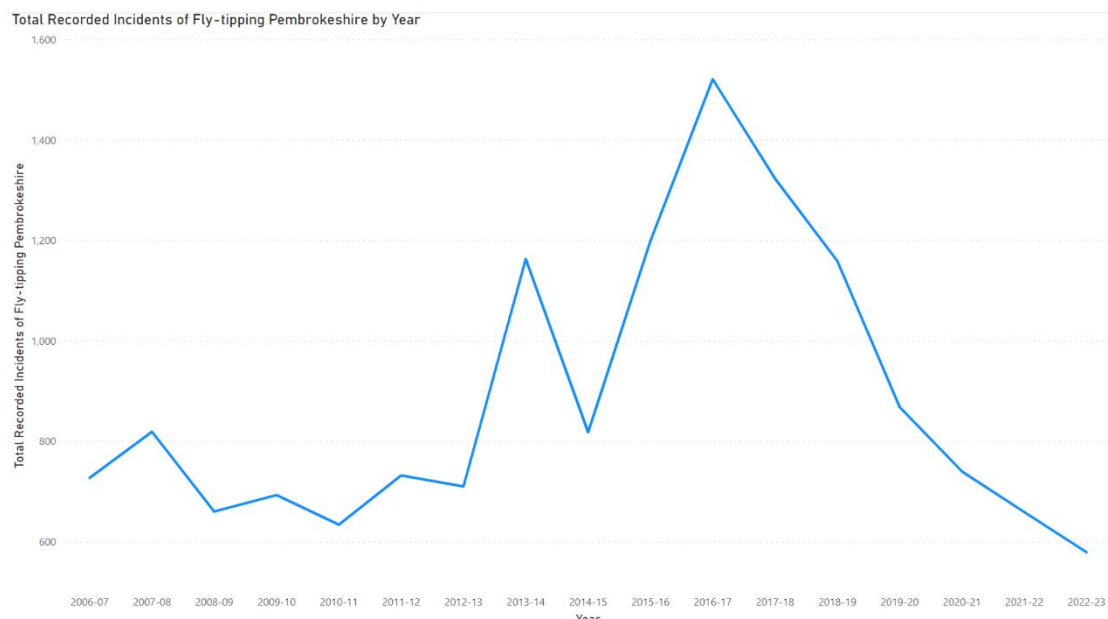
Mae Adroddiadau Monitro Blynyddol ar gyfer Cynllun Gwastraff Rhanbarthol De Orllewin Cymru wedi'u rhyddhau hyd at 2007 ond nid oes digon o ddata ar gyfer pob math o wastraff ar gyfer pob blwyddyn sy'n golygu mai'r data ar gyfer 1998/99 yw'r data cymaradwy mwyaf diweddar gyda chyd-destun sydd ar gael ar hyn o bryd. Mae'r Cynllun Gwastraff Rhanbarthol wedi'i ddisodli ers hynny gan Gynlluniau Sector, a disgwylir adroddiad Monitro Blynyddol newydd sy'n cynnwys data ar sgil-gynhyrchion gwastraff a gynhyrchir ar gyfer Awdurdodau Lleol yn ystod gwanwyn/haf 2016.

Sbwriel

Gan yr ymddengys fod sbwriel (gan gynnwys sbwriel traethau) yn broblem sylweddol yn y Parc Cenedlaethol, mae angen gwybodaeth fanwl am lefelau a ffynonellau'r sbwriel. Bydd ymdrechion yn cael eu gwneud i gael gwybodaeth o'r fath wrth i'r Arfarniad o Gynaliadwyedd ddatblygu.

Tipio anghyfreithlon

Mae data blynyddol ar dipio anghyfreithlon ar gael ar gyfer Sir Benfro gan Lywodraeth Cymru drwy wefan StatsCymru.

Achosion o dipio anghyfreithlon a gofnodwyd yn ôl Awdurdod Lleol. Ffynhonnell: [StatsCymru](#)

Ar ôl cyrraedd penllanw rhwng 2014-15 a 2016-17, mae amlder tipio anghyfreithlon yn Sir Benfro wedi lleihau'n gyflym i'w bwynt isaf yng nghwmpas amser y set ddata yn 2022-23.

Mwynau

Ym mis Ebrill 2024, roedd pum chwarel yn weithredol yn y Parc Cenedlaethol

Enw'r safle	Math o fwyn	Wrth gefn (ar y dyddiad)	Sylwadau
Chwarel Caeriw	Calchfaen	3.7Mt (2012)	Gweithredol – daw'r caniatâd i ben yn 2035. Dywed cais 2012 125,000 tonnall y flwyddyn
Rhyndaston	Carreg Igneaidd	1.65Mt (2002)	Gweithredol – daw'r caniatâd i ben ym mis Rhagfyr 2020. Dywed cais 2002 80-100,000 tonnall y flwyddyn
Syke	Carreg Igneaidd	2.2Mt (1998)	Gweithio'n ysbeidiol. Anweithredol ers 2009. Daw'r caniatâd i ben ym mis Chwefror 2042.
Pantgwyn	Tywod a graean	1.1 Mt (2008)	Daw'r caniatâd i ben ym mis Mawrth 2024. Mae cyfyngiad ar yr allbwn o 80,000 tonnall y flwyddyn o ganlyniad i amod cynllunio.
Trefigin	Tywod a graean	1.445 Mt (2006)	Daw'r caniatâd i ben ym mis Mawrth 2029. Mae cyfyngiad ar yr allbwn o 80,000 tonnall y flwyddyn o ganlyniad i amod cynllunio.

Nodir un chwarel segur ym Mhenberry gyda dros 112,000 tonnall o ithfaen wrth gefn. Gwnaed Gorchymyn Gwahardd ac mae wedi'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru am gadarnhad.